ពន្លឺព្រះធម៌

សង្ខារឧក្រមពាក្យឆ្មុយ

សាស្ត្រាចារ្យ ទូច-តឹមស្រ៊ែង
សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

ព. ស. ២៥៥៨ គ. ស. ២០១៥

ពន្លឺព្រះធម៌

សង្ខារក្នុងមាត្រាផ្ទុយ

សាស្ត្រាចារ្យ ទូច-តឹមស្រ៊ាង
សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

ព. ស. ២៥៥៨ គ. ស. ២០១៥

សង្ខាតុក្រមពាក្យផ្ទុយ

រៀបរៀង : លោក **ទូច-តីមស្រ៊ាង** បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ជំនួយការ : លោក **អ៊ុន-សុភា** បរិញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ខ្នុត្តមទីប្រឹក្សា : ព្រះតេជព្រះគុណ **ឃស-ហ៊ុត** ខេមចារោ

: ព្រះតេជព្រះគុណ **លីម-ថេង** សោតធម្មោ

: ឯកឧត្តម នាយឧត្តមសេនីយ៍ **តេង-សាវង្ស**

: ឯកឧត្តម ឧត្តមសេនីយ៍ឯក **ម៉ម-សំ**

: ឯកឧត្តម ឧត្តមសេនីយ៍ទោ **អ៊ឹ-សាវ៉ន**

: លោក **អ៊ឿង-សុធារ៉ា** ប្រធានមូលនិធិអ៊ឿង

ពិនិត្យអក្ខរាវិរុទ្ធ : ព្រះមហា **ង៉ែន-ខបុល** : លោក **អ៊ឿង-ពិសី**

: កញ្ញា **ង៉ែ-សាអែម** : កញ្ញា **ចាន់-នីតា**

: កញ្ញា **ធិញ្ញ-ធីឈា** : លោក **តោត-ច័ន្ទខបុល**

: លោក **ង៉ាន់-ឆល្លី** : លោក **ង៉ុត-សុឆល**

: លោក **សុខ-ឆម្ងួតាសី** : លោក **ហ៊ិន-ស៊ីនី**

រចនាក្រប : កញ្ញា **ឆ្ង-ស៊ីឆួន** អាងពុម្ព JSRC Printing House

ISBN-9 789996 370588

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង ©

ប្លោះពុម្ពលើកទី១ : ៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស.២៥៥៨

: ត្រូវនឹងថ្ងៃចន្ទ ទី២៣ ខែមីនា គ.ស.២០១៥

ខ្នុបត្ថម្ភប្លោះពុម្ព : **សប្បុរសជន**

អាសយដ្ឋានចែកចាយ : បណ្ណាល័យ សកលវិទ្យាល័យ វិទ្យាល័យ អនុវិទ្យាល័យ...

“**ការថតចម្លងស្នាដៃរៀបរៀងនៃអ្នកនិពន្ធមកធ្វើអាជីវកម្មជាអំពើល្មើសច្បាប់**”

អារម្ភកថា

សៀវភៅ សទ្ទានុក្រមពាក្យផ្ទុយ នេះដែលព្រះតេជព្រះគុណ សម្តេច ទ្រង់ឯកឧត្តម ឧកញ៉ា លោកជំទាវ លោក លោកស្រី អ្នកនាង កញ្ញា ប្រិយមិត្តកំពុងតែអាន ខ្ញុំបានប្រើពេលវេលាយ៉ាងយូរក្នុងការរៀបរៀងសៀវភៅនេះឡើង ដោយគោលបំណងបំពេញទៅតាមសំណូមពរលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និស្សិត អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវទាំងឡាយ ដើម្បីយល់ដឹងពីគំនិតល្អៗជាច្រើននៃ សទ្ទានុក្រមពាក្យផ្ទុយ ដែលមនុស្សទូទៅមិនទាន់បានយល់ដឹងច្បាស់លាស់ទៅលើការប្រើពាក្យពេចន៍មានន័យផ្ទុយគ្នាឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាមក្បួនខ្នាតអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងនៅឡើយ។

ការប្រមូលស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធទាំងឡាយតាំងពីអតីតកាល មករៀបរៀងជាសៀវភៅនេះឡើង គឺមានគោលបំណង គោលដៅ វិសាលភាព និយមន័យ បទពិសោធ ទស្សន:បុរាណ ទស្សន:ថ្មីៗ ដើម្បីចូលរួមចំណែកអភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍវិស័យភាសាខ្មែរយើង។

ក្នុងការសិក្សាកន្លងទៅគេបានកំណត់ថា **ភាសា អក្សរសាស្ត្រ** ជាមែកធាងសំខាន់ជាងគេនៃវប្បធម៌ ជាមេនៃប្រាជ្ញា ជាមេនៃការសិក្សា ជាមេនៃសិល្បៈ ជាអត្តសញ្ញាណជាតិយ៉ាងសំខាន់បំផុត។

ប្រសិនបើមានកំហុសឆ្គងខ្លឹមសារដោយប្រការណាមួយ សូមអ្នកសិក្សាមេត្តាអធ្យាស្រ័យផងចុះ។ ខ្ញុំរង់ចាំទទួលយកកំហុសឆ្គងខ្លឹមសារអក្ខរាវិរុទ្ធដោយសុច្ឆន្ទៈមនសិការសោមនស្សគំនិតកែលម្អពីសំណាក់លោកអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ។

រាជធានីភ្នំពេញ ៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស.២៥៥៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃចន្ទ ទី២៣ ខែមីនា គ.ស.២០១៥

សាស្ត្រាចារ្យ **ឡូច-តីមស្រ៊ាង**

កតញ្ញូកតវេទីកថា

កូនសូមក្រាបថ្វាយបង្គំលើកហត្ថាប្រណម្យឧទ្ទិសស្នាដៃនេះ គោរពជូនចំពោះលោកឪពុក **ទ្រី-យេន** និងអ្នកម្តាយ **អ៊ី-ហាស** ជាទីគោរពសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតនៃជីវិតកូន។

កូនសូមគោរពសម្តែងកតញ្ញូកតវេទិតាធម៌ ជាអនេកប្បការចំពោះលោកមានគុណទាំងទ្វេ ដែលបានផ្តល់កំណើតដល់រូបកូននិងបានចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាការពារអប់រំរូបកូនឱ្យឃ្លាតចាកឆ្ងាយពីអវិជ្ជា។ ព្រះគុណដ៏មហាប្រសើរនេះរូបកូនចងចាំអស់មួយជីវិតហើយមិនអាចរកអ្វីយកមកតបស្នងសងគុណឱ្យស្មើបានឡើយ។

សៀវភៅដែលកូនបានរៀបរៀងនេះគ្រាន់តែជាស្នាដៃតូចមួយប៉ុណ្ណោះ តែវាជាសក្ខីភាពមួយបញ្ជាក់ថា រូបកូនមិនបណ្តោយពេលវេលាឱ្យកន្លងផុតទៅដោយឥតប្រយោជន៍នោះទេ ហើយក៏មិនប្រើពេលវេលាដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើមិនគួរគប្បីណាមួយនោះដែរ។

កូនសូមគោរពសច្ចាប្រណិធានប្រព្រឹត្តតែកុសលកម្មនិងរស់នៅជាពលរដ្ឋល្អក្នុងសង្គមជាតិជារៀងរហូត។

រាជធានីភ្នំពេញ ៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស.២៥៥៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃចន្ទ ទី២៣ ខែមីនា គ.ស.២០១៥

សាស្ត្រាចារ្យ **ឆួច-តីមស្រ៊ាង**

ឧទ្ទិសកថា

សូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះគោរពថ្វាយ ប្រគេន ជូនចំពោះ

❖ បុព្វបុរសខ្មែរស្នេហាជាតិដែលបានធ្វើពលិកម្មគ្រប់យ៉ាងការពារជាតិមាតុភូមិ

❖ អ្នកប្រាជ្ញ បណ្ឌិត កវី អ្នកនិពន្ធខ្មែរគ្រប់ជំនាន់ដែលបានខិតខំថែរក្សា ការពារ វប្បធម៌ ភាសា អក្សរសាស្ត្រជាតិឱ្យបានរីកចម្រើនគង់វង្សរហូតមក

❖ សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី **ជួន-ណាត** ជោតញ្ញាណោ ព្រះសង្ឃរាជថ្នាក់ទី១ នៃគណៈមហានិកាយ ដែលព្រះអង្គបានបន្សល់ទុកស្នាព្រះហស្តដ៏ពិសេសសម្រាប់ ខ្មែរគ្រប់ជំនាន់គឺ **វចនានុក្រមខ្មែរ**

❖ បុព្វការីជនរបស់ទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទទាំងអស់

សូមជួយទ្រទ្រង់វិស័យវប្បធម៌ អក្សរសាស្ត្រជាតិឱ្យកាន់តែរីកចម្រើនជានិច្ច។

រាជធានីភ្នំពេញ ៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស.២៥៥៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃចន្ទ ទី២៣ ខែមីនា គ.ស.២០១៥

សាស្ត្រាចារ្យ **ឌុច-តីមស្រ៊ាង**

នាមសប្បុរសជនអ្នកមានឧបការគុណក្នុងការជារឯកឧត្តមនាន

ដែលបានលះបង់សេចក្តីសុខផ្ទាល់ខ្លួនត្រង់ប៉ាងដើម្បីអត្ថប្រយោជន៍បណ្តុះ

ឲ្យជពន្លឺបញ្ញាចារមីដូច្នេះឲ្យបានវប្បធម៌អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងជាប់សន្ដមជាត

និងដើម្បីជំណើរការសមាគមក្រុមក្រុងអក្សរសាស្ត្រនិងវប្បធម៌ខ្មែរ

- **មូលនិធិអឿង**
- **មណ្ឌលព័ត៌មានវិទ្យាកម្ពុជា**
- CAM-PAINT **ឆ្លាំពណ៌ជាតិ**
- **មជ្ឈមណ្ឌលសហប្រតិបត្តិការកម្ពុជា-ជប៉ុន**
- **សាលាវៀនវ៉ែស្ទឡាញ្ញន៍ និង សាលាវៀនឈាត្សូឡាញ្ញន៍**
- មហាឧប្បាសិកា **សុខ-អ៊ុម** និងបុត្រ **ឆ្ង-តែងឆ្វៀង**
- ឧប្បាសក **ជាំ-កុយ** និងឧប្បាសិកា **សុខ-ពៅ**
- ឧប្បាសក **អឿង-អឿន** និងឧប្បាសិកា **អឿង-សាគីម**
- ឯកឧត្តម **តេង-សាវឌ្ឍ** និងលោកជំទាវ **ស៊ាង-គីម**
- ឯកឧត្តម **ម៉ម-សំ** និងលោកជំទាវ **អ៊ុត-បុប្ផាជល្លុណា**
- ឯកឧត្តម **អឿ-សាវ៉ន** និងលោកជំទាវ **ពៅ-សាវឿន**
- ឯកឧត្តម **ជួង-ហោង** និងលោកជំទាវ **ហោង-ឆាន់**
- ឯកឧត្តម **ប៉ែន-ទិចត្រែ** និងលោកជំទាវ **ដេន-សុភ័ក្ត្រឆាវី**
- ឯកឧត្តម **តាង-ហៀង** និងលោកជំទាវ **លី-គីមមួយ**
- ឯកឧត្តម **ចាន់-សាវ៉ែត** និងលោកជំទាវ **ស៊ីម-ថារី**
- ឯកឧត្តម **ពេជ-សាវឿន** និងលោកជំទាវ **ឈឹម-ស៊ីថន**
- ឯកឧត្តម **ម៉ម-ឈាង** និងលោកជំទាវ **ឯម-ម៉ុំ**

❖ ឯកឧត្តម លី-ឥណ្ណានី និងលោកជំទាវ ប្រាក់-ចិន្តា
❖ ឯកឧត្តម សុិន-ខ័ណ្ឌី និងលោកជំទាវ ហែន-ស្រីឡែន
❖ ឯកឧត្តម តឹម-រស្មី និងលោកជំទាវ ម៉ែន-ចាន់ណារី
❖ ឯកឧត្តម ហុង-ឧណ្ណុល និងលោកជំទាវ ស្នួយ-លីនណា
❖ ឯកឧត្តម ឆាង-សុជីវី និងលោកជំទាវ ហ៊ាង-ឆវី
❖ ឯកឧត្តម ហង្ស-ចិន្តា និងលោកជំទាវ ឆាង-ឆាថនលក្ខណ៍
❖ លោក សោម-សម្បត្តិ និងលោកស្រី អ៊ុក-ចន្ថា
❖ លោក ចាន់-សេរី និងលោកស្រី តាំង-មនោ
❖ លោក ហេង-ឃាង និងលោកស្រី លី-មុយឡេង
❖ លោក តឹង-សុខា និងលោកស្រី ក្មេង-សម័យ
❖ លោក អៀង-ណារិន និងលោកស្រី ប្រាក់-សេដ្ឋាវី
❖ លោក ពីវ-ង៉ាន់ឌី និងលោកស្រី ហ៊ាង-សុជាតា
❖ លោក អេង-ឃូលីម និងលោកស្រី ឆន់-ហ្គិចហួយ
❖ លោក អេង-ហ៊ី និងលោកស្រី លីម-ខេង
❖ លោក តុយ-ង៉ាត និងលោកស្រី ឆុយ-តីន
❖ លោក អ៊ួង-តឹមសេង និងលោកស្រី ជា-លីណា
❖ លោក ឃាង-ច័ន្ទវិឆ្ឆា និងលោកស្រី លី-ហាក់ហៀង
❖ លោក ឃែង-សុតន្ថា និងលោកស្រី ស្ង-សុជាន់ណាវី
❖ លោក ជាវ-ឥណ្ណា និងលោកស្រី ម៉ី-សុខឌី
❖ លោក ឆុត-ង៉ានី និងលោកស្រី អ៊ុន-សោតា
❖ លោក ឆុត-តុច្ឆី និងលោកស្រី កែន-ប៊ុណ្ណា

❖ លោក ឆួន-សុខា និងលោកស្រី អ៊ូច-វណ្ណថា

❖ លោក តង់-សន្ថារិន និងលោកស្រី ទិត្យ-តារា

❖ លោក យិន-សារិទ្ធ និងលោកស្រី ឌៀន-សុគន្ធា

❖ លោក សួន-ឆាយ និងលោកស្រី ចិ-សុតី

❖ លោក ច្រើក-សុខនីម និងលោកស្រី ហៀង-ឆវី

❖ លោក ឈឺ-ចាន់ឌៀន និងលោកស្រី ង៉ូ-ជាលីស

❖ លោក ឆួន-ហ៊ន និងលោកស្រី ឈឹម-ចន្ធកែវ

❖ លោក ចាន់-ទីតា និងលោកស្រី ជឹម-ស្រីមនោ

❖ លោក សូ៉ាត-តស្ថា និងលោកស្រី ឈឹម-ឡាលីន

❖ លោក តឹម-ទីរៈ និងលោកស្រី ង៉ូ-ជីនជីន

❖ លោក ដេត-សារិន និងលោកស្រី ហាស-សុគន្ធាទី

❖ លោក ហ៊ិច-ប៊ូ៉ា និងលោកស្រី អ៊ូម-សោតា

❖ លោក ឡុច-ទិត្យ និងលោកស្រី ពៅជ-ឈារី

❖ លោក តឹម-ប៊ុន្លី និងលោកស្រី សុក-ស្រី

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សូមថ្លែងអំណរគុណជាអតិបរមាចំពោះឧត្តមភរិយា **ម៉ែន-សេងយ៉ុង** ហៅ **ស្រីចិន** និងក្រុមគ្រួសារដែលបានយោគយល់និងចែករំលែកពេលវេលាដើម្បីឱ្យខ្ញុំអាចមានឱកាសសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រកបដោយជោគជ័យ។

ជាពិសេសខ្ញុំ សូមគោរពសម្តែងការកោតសរសើរនិងការដឹងគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះ **សប្បុរសជន** ដែលមានសន្តានចិត្តសប្បុរិសធម៌ឧបត្ថម្ភធម្មទានថវិកាបំពេញបញ្ជាបារមីបោះពុម្ពសៀវភៅ សទ្ធានុក្រមពាក្យផ្ទុយ ក្នុងគោលដៅសំខាន់ផ្សព្វផ្សាយអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីឱ្យប្រជាពលរដ្ឋទូទៅបានយល់ដឹងពីផលប្រយោជន៍នៃគុណតម្លៃវប្បធម៌ ភាសា អក្សរសាស្ត្រជាតិ ព្រមទាំងដើម្បីឱ្យដំណើរការ **សមាគមទ្រទ្រង់អក្សរសាស្ត្រនិងវប្បធម៌ខ្មែរ**។

សូមថ្លែងអំណរគុណឯកឧត្តម លោកជំទាវ សប្បុរសជន លោកអ្នកអាន ដែលបានជួយលើកស្ទួយគុណតម្លៃស្នាដៃរៀបរៀងសៀវភៅរបស់ខ្ញុំ សូមមេត្តាអធ្យាស្រ័យកំហុសឆ្គងដោយប្រការផ្សេងៗ។ ខ្ញុំនឹងរីករាយទទួលយកការកែលម្អកំហុសដើម្បីឱ្យខ្ញុំបានបម្រើអស់លោកអ្នកអានកាន់តែប្រសើរជាងមុនថែមទៀត។

រាជធានីភ្នំពេញ ៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំមមី ឆស័ក ព.ស.២៥៥៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃចន្ទ ទី២៣ ខែមីនា គ.ស.២០១៥

សាស្ត្រាចារ្យ **ង្វួច-តឹមស្រ៊ាង**

អក្សរសង្ខេប

ប្រើក្នុងសទ្ទានុក្រមពាក្យផ្ទុយនេះ

កិ.	:	កិរិយាសព្ទ
កិ.វិ.	:	កិរិយាវិសេសន: ឬ កិរិយាវិសេសន៍
គ.ស.	:	គ្រិស្តសករាជ
គុ.	:	គុណសព្ទ
ចិ.	:	ចិន (ភាសាចិន)
ន.	:	នាមសព្ទ
និ.	:	និបាតសព្ទ
ប្លា.	:	បាលី
ប្លា.ភ្ល.	:	បាលីក្លាយ
ប្លា.សំ.	:	បាលីនិងសំស្ក្រឹតលាយគ្នា
ប្លា.សំ.ភ្ល.	:	បាលីនិងសំស្ក្រឹតក្លាយ
ព.ព្រ.	:	ពាក្យវិន័យពុទ្ធសាសនា
ព.វ.	:	ពាក្យសម្រាប់ប្រើក្នុងវេយ្យាករណ៍
ព.វិ.ព្រ.	:	ពាក្យវិន័យពុទ្ធសាសនា
ព.ស.	:	ពុទ្ធសករាជ
ព.អ.	:	ពាក្យសម្រាប់ប្រើក្នុងព្រះអភិធម្ម
រ.ស.	:	រាជសព្ទ
ស.ស.	:	សមណសព្ទ (ប្រើជា សង្ឃសព្ទ ក៏មាន)
សំ.	:	សំស្ក្រឹត

សំ.ភ្ល. : សំស្ក្រឹតក្លាយ

អា.និ. : អាយតនិបាត

ខ្. : ខទានសព្ទ

សន្ធានក្រមពាក្យថ្មី

📖 កតញ្ញូតា ពាក្យថ្មី អកតញ្ញូតា

កតញ្ញូតា *ន.* (ឯ.) ភាពជាអ្នកដឹងឧបការគុណដែលអ្នកដទៃបានធ្វើដល់ខ្លួន :

❖ បុត្រធីតាត្រូវមានកតញ្ញូតាចំពោះមាតាបិតា។

អកតញ្ញូតា *ន.* (ឯ.) ភាពជាអ្នកមិនដឹងឧបការគុណដែលអ្នកដទៃបានធ្វើចំពោះខ្លួន។

📖 កតញ្ញូ ពាក្យថ្មី អកតញ្ញូ

កតញ្ញូ *ន.* (ឯ.) អ្នកដឹងឧបការគុណដែលអ្នកដទៃបានធ្វើហើយដល់ខ្លួន គឺអ្នកដែលមិនភ្លេចគុណគេ, អ្នកដែលមិនរមិលគុណគេ :

❖ ស្ត្រីកតញ្ញូ

❖ បុរសកតញ្ញូ។

អកតញ្ញូ *ន.* (ឯ.) អ្នកមិនដឹងឧបការគុណដែលអ្នកដទៃបានធ្វើចំពោះខ្លួន :

❖ មនុស្សអកតញ្ញូ។

📖 កតវេទិនី ពាក្យថ្មី អកតវេទិនី

កតវេទិនី *ន.* (ឯ.) ស្ត្រីអ្នកដែលបានតបឧបការគុណ, ស្ត្រីអ្នកដែលគិតតែនឹងតបស្នងសងគុណដល់អ្នកមានគុណ។

អកតវេទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនតបឧបការគុណគេ, ស្ត្រីអ្នកដែលមិនគិតនឹងតបឧបការគុណគេ។

📖 **កតវេទី ពាក្យផ្ទុយ អកតវេទី**

កតវេទី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលបានតបឧបការគុណ, អ្នកដែលគិតតែនឹងតបស្នងសងគុណដល់អ្នកមានគុណ។

អកតវេទី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលមិនតបឧបការគុណគេ, អ្នកមិនគិតនឹងតបឧបការគុណគេ។

📖 **កត្តុនាចក ពាក្យផ្ទុយ កម្មនាចក**

កត្តុនាចក *ន.* (ឃ.) កិរិយាសព្ទរបស់អ្នកធ្វើ។

កម្មនាចក *ន.* (ឃ.) កិរិយាសព្ទរបស់អំពើដែលគេត្រូវធ្វើ។

📖 **កប្បិយ ពាក្យផ្ទុយ អកប្បិយ**

កប្បិយ *គុ.* (ឃ.) ដែលគួរ, ដែលត្រូវទំនង, ដែលសមដល់ការ។

អកប្បិយ *គុ.* (ឃ.) ដែលមិនគួរ, ដែលមិនត្រូវទំនង, ដែលមិនសមដល់ការ។

📖 **ករណីយ ពាក្យផ្ទុយ អករណីយ**

ករណីយ *គុ.* (ឃ.) ដែលគួរធ្វើ, ដែលគប្បីធ្វើ, ដែលត្រូវធ្វើ។

អករណីយ *គុ.* (ឃ.) ដែលមិនគួរធ្វើ, ដែលមិនគប្បីធ្វើ, ដែលមិនត្រូវធ្វើ។

📖 **ករណីយកិច្ច ពាក្យផ្ទុយ អករណីយកិច្ច**

ករណីយកិច្ច *ន.* (ឋា.) កិច្ចដែលគួរធ្វើ, ការងារដែលត្រូវតែធ្វើ។

អករណីយកិច្ច *ន.* (ឋា.) កិច្ចដែលមិនគួរធ្វើ; កិច្ចដែលសមណៈមិនត្រូវធ្វើដោយដាច់ខាត។

📖 **កល្យាណកម្ម ពាក្យផ្ទុយ លាមកកម្ម**

កល្យាណកម្ម *ន.* (ឋា.) អំពើល្អ, កុសលកម្ម។

លាមកកម្ម *ន.* (ឋា.) អំពើអាក្រក់, អកុសលកម្ម។

📖 **កល្យាណមិត្ត ពាក្យផ្ទុយ បាបមិត្ត**

កល្យាណមិត្ត *ន.* (ឋា.) មិត្តល្អ, មិត្តត្រឹមត្រូវដែលបុគ្គលគួរសេពគប់គួរ រាប់រកយកជាគ្នា។

បាបមិត្ត *ន.* (ឋា.) មិត្តអាក្រក់, មិត្តដែលនាំឱ្យខូចខាតប្រយោជន៍, មិត្តដែលនាំឱ្យមានសេចក្តីវិនាសផ្សេងៗ។

📖 **កាច ពាក្យផ្ទុយ ស្លូត**

កាច *នុ.* ដែលទីទៃពីស្លូត, ដែលមានសន្តានចិត្តប្រកបដោយកំហឹង :

❖ មនុស្សកាច។

ស្លូត *នុ.* ដែលទីទៃពីកាច, ដែលមិនកាច, ដែលឥតកាច :

❖ មនុស្សស្លូត។

📖 ភាល　　ពាក្យផ្ទុយ　　អភាល

ភាល *ន.* (ឥ.**សំ.**) គ្រា, ពេល, សម័យ :

❖ កាលពីឆ្នាំមុន។

អភាល *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.**សំ.**) កាលមិនគួរ, កាលខុសប្រក្រតី; ដែលខុសកាល, ដែលពុំជួកាល :

❖ វេលានេះជាអកាល។

📖 ភាលទេសៈ　　ពាក្យផ្ទុយ　　ភាលសម្បត្តិ

ភាលទេសៈ *ន.* (ឥ.) ការប្រែប្រួលនៃកាល, ការខូចវេលា, ដំណើរខុសកាល។

ភាលសម្បត្តិ *ន.* (ឥ.) ការសមប្រកបដោយកាល, ការត្រូវទំនងតាមវេលា, ដំណើរដែលត្រូវតាមកាលសម័យ។

📖 ភាឡបក្ខ　　ពាក្យផ្ទុយ　　សុក្កបក្ខ

ភាឡបក្ខ *ន.* (ឥ.) ចំណែកខាងខ្មៅ, ប៉ែកខាងងងឹត, ប៉ែកខាងរនោច។

សុក្កបក្ខ *ន.* (ឥ.) ចំណែកខាងស, ប៉ែកខាងភ្លឺ, ប៉ែកខាងខ្នើត។

📖 កិរិយាវាទ　　ពាក្យផ្ទុយ　　អកិរិយាវាទ

កិរិយាវាទ *ន.* (ឥ.) អ្នកពោលថា វិកម្ម គឺបុគ្គលធ្វើហើយឈ្មោះថា បុគ្គលធ្វើ,

អ្នកមានលទ្ធិជាគ្រឿងពោលថា កម្ម ឈ្មោះថា បុគ្គលឆ្វើ។

អកិរិយវាទ *ន.* (ឃ.) ការពោលពាក្យថាបុណ្យបាបដែលធ្វើមិនមែនហៅថា ឆ្វើនេ គឺថាធ្វើបុណ្យធ្វើបាបមិនមែនបានបុណ្យបានបាបទេ, សម្តីបដិសេធបុណ្យបាបថាធ្វើទៅឥតអំពើ; អ្នកមិនជឿបុណ្យបាប។

📖 កិរិយវាទិនី ពាក្យផ្ទុយ អកិរិយវាទិនី

កិរិយវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកមិនប្រកាន់និយាយបដិសេធបុណ្យបាបថាធ្វើទៅឥតអំពើ, ស្ត្រីអ្នកប្រកាន់ជឿបុណ្យបាប។

អកិរិយវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកប្រកាន់និយាយបដិសេធបុណ្យបាបថាធ្វើទៅឥតអំពើ, ស្ត្រីអ្នកប្រកាន់មិនជឿបុណ្យបាប។

📖 កិរិយវាទី ពាក្យផ្ទុយ អកិរិយវាទី

កិរិយវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកពោលថា កែម្ម គឺបុគ្គលធ្វើហើយឈ្មោះថា គឺបុគ្គលឆ្វើ, អ្នកមានលទ្ធិជាគ្រឿង ពោលថា កម្ម ឈ្មោះថា គឺ បុគ្គលឆ្វើ។

អកិរិយវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកប្រកាន់និយាយបដិសេធបុណ្យបាបថាធ្វើទៅឥតអំពើ, អ្នកប្រកាន់មិនជឿបុណ្យបាប។

📖 កុសល ពាក្យផ្ទុយ អកុសល

កុសល *ន.* (ឃ.) ដែលល្អប្រពៃ, ដែលជាបុណ្យ។

អកុសល *គ.* (ឋា.) ដែលអាក្រក់, ដែលជាបាប; ដែលមិនល្អាស។

📖 កុសលកម្ម ពាក្យផ្ទុយ អកុសលកម្ម

កុសលកម្ម *ន.* (ឋា.) កម្មល្អ។

អកុសលកម្ម *ន.* (ឋា.) កម្មអាក្រក់។

📖 កុសលកម្មបថ ពាក្យផ្ទុយ អកុសលកម្មបថ

កុសលកម្មបថ *ន.* (ឋា.) គន្លងនៃអំពើល្អ។

អកុសលកម្មបថ *ន.* (ឋា.) គន្លងនៃអំពើអាក្រក់។

📖 កុសលកិរិយា ពាក្យផ្ទុយ អកុសលកិរិយា

កុសលកិរិយា *ន.* (ឋា.) កិរិយាល្អ។

អកុសលកិរិយា *ន.* (ឋា.) កិរិយាអាក្រក់។

📖 កុសលចរិយា ពាក្យផ្ទុយ អកុសលចរិយា

កុសលចរិយា *ន.* (ឋា.) ចរិយាល្អ។

អកុសលចរិយា *ន.* (ឋា.) ចរិយាអាក្រក់។

📖 កុសលចិត្ត ពាក្យផ្ទុយ អកុសលចិត្ត

កុសលចិត្ត *ន.* (ឋា.) ចិត្តជាកុសល, ចិត្តបុណ្យ។

អកុសលចិត្ត *ន.* (ឋា.) ចិត្តជាអកុសល, ចិត្តបាប។

📖 **កុសលចេតនា ពាក្យផ្គុំ អកុសលចេតនា**

កុសលចេតនា *ន.* (ឃ.) ការតាំងចិត្តជាបុណ្យ, គំនិតបុណ្យ; គំនិតល្អ។

អកុសលចេតនា *ន.* (ឃ.) ការតាំងចិត្តជាបាប, គំនិតបាប; គំនិតអាក្រក់។

📖 **កុសលចេតសិក ពាក្យផ្គុំ អកុសលចេតសិក**

កុសលចេតសិក *ន.* (ឃ.) ចេតសិកជាកុសល គឺអារម្មណ៍ដែលកើតរលត់ព្រមជាមួយនឹងចិត្តជាកុសល។

អកុសលចេតសិក *ន.* (ឃ.) ចេតសិកជាអកុសល គឺអារម្មណ៍ដែលកើតរលត់ព្រមជាមួយនឹងចិត្តជាអកុសល។

📖 **កុសលធម៌ ពាក្យផ្គុំ អកុសលធម៌**

កុសលធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌ជាកុសល។

អកុសលធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌ជាអកុសល។

📖 **កុសលធាតុ ពាក្យផ្គុំ អកុសលធាតុ**

កុសលធាតុ *ន.* (ឃ.) ធាតុជាកុសល គឺនុយបុណ្យ, ចំណីបុណ្យ។

អកុសលធាតុ *ន.* (ឃ.) ធាតុជាអកុសល គឺនុយបាប, ចំណីបាប។

📖 **កុសលមូល ពាក្យផ្គុំ អកុសលមូល**

កុសលមូល *ន.* (ឃ.) ឫសគល់នៃកុសល, ទីតាំងនៃកុសល។

អកុសលមូល *ន.* (ឋា.) ឫសគល់នៃអកុសល, ទីតាំងនៃអកុសល។

📖 កុសលលាភ ពាក្យផ្ទុយ អកុសលលាភ

កុសលលាភ *ន.* (ឋា.) ការបានបុណ្យ។

អកុសលលាភ *ន.* (ឋា.) ការបានបាប។

📖 កុសលទិដ្ឋ ពាក្យផ្ទុយ អកុសលទិដ្ឋ

កុសលទិដ្ឋ *ន.* (ឋា.) ការត្រិះរិះទៅរកអំពើល្អ, តម្រិះល្អ។

អកុសលទិដ្ឋ *ន.* (ឋា.) ការត្រិះរិះទៅរកអំពើអាក្រក់, តម្រិះអាក្រក់។

📖 កុសលវិបាក ពាក្យផ្ទុយ អកុសលវិបាក

កុសលវិបាក *ន.* (ឋា.) ស្មាមគំនូសចិត្តជាកុសល, គំនូសបុណ្យ; ផលបុណ្យ។

អកុសលវិបាក *ន.* (ឋា.) ស្មាមគំនូសចិត្តជាអកុសល, គំនូសបាប; ផលបាប។

📖 កើត ពាក្យផ្ទុយ ឆេច

កើត *ន.* ឈ្មោះចំណែកថ្ងៃខាងខ្នើត គឺតាំងពីថ្ងៃទី១ទៅដល់ថ្ងៃទី១៥។

ឆេច *ន.* ថ្ងៃខាងរនោចនៃខែចន្ទគតិតាំងពីថ្ងៃទី១ដល់ថ្ងៃទី១៤ឬ១៥ គឺថ្ងៃដែលមានពន្លឺព្រះចន្ទថយចុះដូចគេចាប់រោចចេញ។

📖 ក្អួច ពាក្យផ្ទុយ ក្រៀ

ក្អួច *អ.និ.* កំលុង, រវាងមានលក្ខខណ្ឌ :

❖ ក្នុងស្រុក។

ក្រៅ *ន.* ទីទៃពីខាងក្នុង :

❖ ក្រៅរបង។

📖 ក្រាស់ ពាក្យផ្ទុយ ស្តើង

ក្រាស់ *គ.* ទីទៃពីស្តើង, ដែលមានកម្រាស់ :

❖ ក្តារក្រាស់

❖ សំពត់ក្រាស់។

ស្តើង *គ.* ដែលមានកម្រាស់តិច, តិចកម្រាស់ :

❖ ក្តារស្តើង

❖ សំពត់ស្តើង។

📖 ក្រិស ពាក្យផ្ទុយ ដំឡេក

ក្រិស *គ.* តូច, តូចច្រមិច គឺដែលរៀវក្រិនមិនធំតាមកំណត់កាលដែលត្រូវធំ :

❖ មនុស្សក្រិស។

ដំឡេក *គ.* ដែលឆាប់ធំមុនកាលកំណត់ :

❖ ក្មេងដំឡេក។

📖 ក្បួរ: ពាក្យផ្ទុយ រក្បួរ:

ក្សណៈ *ន.* (**សំ.ក្ស.**) ពេល, ស្របក់, រំពេច។

អក្សណៈ *ន.* (**សំ.ក្ស.**) ស្របក់ដែលមិនមែនជាឱកាស, កាលដែលមិនមែនជាឱកាស, វេលាដែលមិនមែនជាឱកាស, វេលាដែលឃ្លាងចាកប្រយោជន៍, វេលាដែលមិនសមប្រកប; វេលាមិនល្អ; ពេលប្រទះលើគ្រោះកាច។

📖 **ខណៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អក្ខណៈ**

ខណៈ *ន.* (**ឯ.ក្ស.**) ស្របក់, រំពេច :

- ❖ ខណៈនោះ
- ❖ មួយខណៈ។

អក្ខណៈ *ន.* ឬ *ឝ.* (**ឯ.ក្ស.**) ស្របក់ដែលមិនមែនជាឱកាស, កាលដែលមិនមែនជាឱកាស, វេលាដែលមិនមែនជាឱកាស, វេលាដែលឃ្លាងចាកប្រយោជន៍, វេលាដែលមិនសមប្រកប; វេលាមិនល្អ; ពេលប្រទះលើគ្រោះកាច។

📖 **ខន្តី** **ពាក្យផ្ទុយ** **អក្ខន្តី**

ខន្តី *ន.* (**ឯ.**) អំណត់អត់ឱន, សេចក្តីអត់ធន់, សេចក្តីអត់ទ្រាំនូវកំហឹងនិងសេចក្តីអត់ទ្រាំនូវទុក្ខកង្វល់ជាដើម។

អក្ខន្តី *ន.* (**ឯ.**) ការមិនអត់ទ្រាំ, ដំណើរអត់ធន់ពុំបាន, ដំណើរទប់កំហឹងពុំឈ្នះ, ដំណើរអត់ខឹងពុំបាន។

📖 ខាត ពាក្យផ្ទុយ ចំណេញ

ខាត *គុ.* ឬ *កិ.វ.* ថយពីចំនួនដើម, មិនពេញ, មិនចំណេញ :

❖ រកស៊ីធ្វើការខាត។

ចំណេញ *ន.* កម្រៃដែលចូលច្រើនជាងចំនួនដើម, សេចក្តីចម្រើន :

❖ ក្នុងឆ្នាំនេះពួកឈ្មួញមានចំណេញគ្រាន់បើ។

📖 ខុស ពាក្យផ្ទុយ ត្រូវ

ខុស *កិ.វ.* ឬ *គុ.* ទីទៃពីត្រូវ គឺដែលមិនត្រូវ, ដែលកន្លង :

❖ សេចក្តីខុស។

ត្រូវ *កិ.វ.* ឬ *គុ.* ទីទៃពីខុស គឺត្រង់, ទីទៃពីខុស គឺចំ :

❖ សេចក្តីត្រូវ។

📖 ខូច ពាក្យផ្ទុយ ជា

ខូច *គុ.* ដែលមានកិរិយាអាក្រក់, ដែលមានពុតត្បុត។

ជា *គុ.* ស្រួល; ល្អ; សុខ; សប្បាយ; រួចពីឈឺ, ងើបពីឈឺ។

📖 ខ្វែច ពាក្យផ្ទុយ ស្រែច

ខ្វែច *គុ.* ដែលឥតសម្រុង :

❖ សំពត់ខ្វែច។

ស្រុះ *គុ.* ស្តុយ, ដែលមានសម្រុង :

- សំពត់ស្រុះ។

📖 ខ្ចី **ពាក្យផ្ទុយ** **ចាស់, ទុំ**

ខ្ចី *គុ.* ដែលមិនទាន់ចាស់, ដែលមិនទាន់ទុំ :

- ចេកខ្ចី
- ស្វាយខ្ចី។

ចាស់ *គុ.* ទីទៃពីក្មេង, ទីទៃពីថ្មី, ទីទៃពីខ្ចី :

- មនុស្សចាស់
- ផ្លែឈើចាស់។

ទុំ *គុ.* ទីទៃពីខ្ចីពីចាស់ គឺដែលដល់កំណត់ជិតជ្រុះពីមែក, ដែលដល់កំណត់ជិតជ្រុះពីទង :

- ផ្លែឈើទុំ
- ស្លឹកឈើទុំ។

📖 ខ្ជិល **ពាក្យផ្ទុយ** **ឧស្សាហ៍**

ខ្ជិល *គុ.* ដែលមិនចូលចិត្តធ្វើការ, ដែលធុញទ្រាន់ស្អប់ការងារ។

ឧស្សាហ៍ *គុ.* (**ច.ភ្ន.**) ដែលមានព្យាយាម, ដែលជាអ្នកឱហាត, ដែលសង្វាត,

ដែលខំប្រឹង។

📖 **ខ្នើត** **ពាក្យផ្ទុយ** **រនោច**

ខ្នើត *ន.* ពន្លឺដែលកើតតាមលំដាប់ថ្ងៃ គឺចំណែកខែខាងដើមដែលមានពន្លឺព្រះចន្ទមកដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មី គឺតាំងពីថ្ងៃ១កើតមកដល់ថ្ងៃ១៥កើត; ថ្ងៃតពីនេះទៅហៅថា រនោច។

រនោច *ន.* ពន្លឺព្រះចន្ទដែលថយចុះដូចគេចាប់បោចរោចបន្តិចម្តងៗ, កាឡបក្ស គឺចំណែកខាងខ្មៅ (ខាងងងឹត) ជាបក្សទី២នៃខែខាងចន្ទគតិរាប់ពីថ្ងៃ១រោចទៅដល់ថ្ងៃ១៤ឬ១៥រោច :

- រនោចខែមិគសិរមាន១៤ថ្ងៃ
- រនោចខែបុស្សមាន១៥ថ្ងៃ។

📖 **ខ្ពស់** **ពាក្យផ្ទុយ** **ទាប**

ខ្ពស់ *គុ.* ដែលមានជំហរបញ្ឈរវែងច្រើនឡើងលើ។

ទាប *គុ.* ទីទៃពីខ្ពស់ គឺតិចកម្ពស់, តិចជំហរ, ដែលឥតកម្ពស់, ឥតជំហរ។

📖 **ខ្មៅ** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស**

ខ្មៅ *គុ.* ដែលមានពណ៌ងងឹត, ដែលមានពណ៌យ៉ាងធ្យូង។

ស *គុ.* ដែលមានសម្បុរដូចសំឡីកប្បាស :

❖ ពណ៌ស

❖ សំពត់ស។

📖 ខ្លាច ពាក្យផ្ទុយ ហ៊ាន

ខ្លាច *គុ.* ដែលមិនហ៊ាន, ដែលមិនអាច :

❖ ខ្លាចខ្លា។

ហ៊ាន *គុ.* ដែលមិនខ្លាច, ដែលអាច :

❖ ហ៊ានទៅម្នាក់ឯងទាំងយប់ស្ងាត់។

📖 ខ្លី ពាក្យផ្ទុយ វែង

ខ្លី *គុ.* ដែលតិចប្រវែង :

❖ ខ្សែខ្លី

❖ សេចក្តីខ្លី។

វែង *គុ.* ទីទៃពីខ្លីគឺមានប្រវែង, មានចំនួនឆ្ងាយ :

❖ ខ្សែវែង

❖ សេចក្តីវែង។

📖 ខ្លាំង ពាក្យផ្ទុយ ខ្សោយ

ខ្លាំង *គុ.* ដែលមានកម្លាំងច្រើន។

ខ្សោយ *គុ.* ដែលមានកម្លាំងតិច។

📖 **ខ្វះ** **ពាក្យផ្ទុយ** **ត្រប់**

ខ្វះ *កិ.* ឬ *គុ.* ដែលមិនគ្រប់តាមខ្នាតកម្រិត :

❖ ខ្វះតែ២ទៀតនឹងគ្រប់ជា១០។

ត្រប់ *គុ.* ពេញត្រឹម :

❖ របស់នេះគ្រប់ចំនួនគ្មានខ្វះ។

📖 **ខ្សែឈាម** **ពាក្យផ្ទុយ** **ខ្សែស្រលៀង**

ខ្សែឈាម *ន.* ខ្សែវែងមានតែក្រវិលឥតស្រលៀងសម្រាប់ចងតពីខ្សែបង្គត់មកបន្តាយឱ្យគោដើរស៊ីស្មៅក្នុងទីវាល។

ខ្សែស្រលៀង *ន.* ខ្សែមានស្រលៀង។

📖 **តតសញ្ញា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អាតតសញ្ញា**

តតសញ្ញា *ន.* (ឃ.) គ្រឿងសម្គាល់មួយបែបមានសណ្ឋានដូច្នេះ “>” មានន័យថា “ធៀបជា ឬ កើតធៀបជា” សម្រាប់ប្រើក្នុងការពន្យល់ប្រភពពាក្យជាសមាសនាមជាដើមដែលកាត់បទញែកចេញឱ្យដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហើយរួមបញ្ចូលគ្នាទៅវិញដូចជា :

↳ ជល + អាសយ > ជលាសយ។

អាគតសញ្ញា *ន.* (ឋា.) សញ្ញាប្រាប់សេចក្តីថាមកពីមានរូបសណ្ឋានជាធ្នូ (<) នេះ, សម្រាប់ប្រើប្រាប់សេចក្តីឱ្យដឹងថា សព្ទនេះមានប្រភពមកពីសព្ទនោះដូចជា :

↳ ឧស្សាហាការ < ឧស្សុន + អាការ (ឧស្សាហាការ មកពី ឧស្សុន និង អាការ) ជាដើម, ជាគូគ្នានឹង គតសញ្ញា (>) នេះដែលត្រូវប្រើជា ឧស្សុន + អាការ > ឧស្សាហាការ (ឧស្សុន និង អាការ ទៅជា ឧស្សាហាការ)។

📖 តរុ ពាក្យផ្ទុយ លហុ

តរុ *ន.* (ឋា.) ធ្ងន់, យូរ។

លហុ *ន.* (ឋា.) ឆាប់, ភ្លាម, រហ័ស, របិចរបិល, រាយរង, ស្រាល, ...។

📖 តរុកាបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ លហុកាបត្តិ

តរុកាបត្តិ *ន.* (ឋា.) អាបត្តិធ្ងន់ គឺអាបត្តិ២កងតាំងពី ថុល្លច្ចយ ចុះទៅដល់សង្ឃាទិសេស (ព.វិ.ពុ.)។

លហុកាបត្តិ *ន.* (ឋា.) អាបត្តិស្រាល គឺអាបត្តិ៥កងតាំងពី ថុល្លច្ចយ ចុះទៅដល់ ទុព្ភាសិត (ព.វិ.ពុ.)។

📖 តរុតណ្ហា ពាក្យផ្ទុយ លហុតណ្ហា

តរុតណ្ហា *ន.* (ឋា.) ទ្រព្យ២៥ឈ្មោះជារបស់សង្ឃ (ព.ពុ.វិ.)។

លហុតណ្ហ *ន.* (ឥ.) បរិក្ខារវាយរង, របស់វាយរង; ក្នុងវិន័យពុទ្ធសាសនា សំដៅរបស់វាយរងមានបាត្រនិងចីវរជាដើម។

📖 **គុណ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អគុណ**

គុណ *ន.* សេចក្តីចម្រើន; ថ្នាក់, ជាន់; លក្ខណៈ; ចំណែក; សេចក្តីល្អ; សភាព; បែបបទ, ...។

អគុណ *ន.* (ឥ.សំ.) សភាពមិនមែនជាគុណ (ឧទាស)។

📖 **គុណកថា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អគុណកថា**

គុណកថា *ន.* សម្តីដែលជាគុណ។

អគុណកថា *ន.* សម្តីដែលជាទោស។

📖 **គុណនាម** **ពាក្យផ្ទុយ** **អគុណនាម**

គុណនាម *ន.* សម្តីដែលជាគុណ។

អគុណនាម *ន.* សម្តីដែលជាទោស។

📖 **គុណភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អគុណភាព**

គុណភាព *ន.* ភាវៈជាគុណ, ដំណើរជាគុណ។

អគុណភាព *ន.* ភាវៈជាទោស, ដំណើរជាទោស។

📖 **គោចរ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អគោចរ**

គោចរ ន. (ឥ.សំ.) វិស័យ, ដំណើរនៃឥន្ទ្រិយគឺ រូប, សំឡេង, ក្លិន, រស, សម្ផ
ស្ស។ ដំណើរយាត្រាទៅរកអាហារចំណី, ទីដែលមានអាហារចំណី, ទីដែល
សមណៈគួរត្រាច់ចរទៅបានតាមពុទ្ធានុញ្ញាត។

អគោចរ ន. (ឥ.សំ.) ទីដែលមិនគួរទៅ; ទីដែលបព្វជិតពុំគួរទៅ :

- ❖ លំនៅពេស្យា
- ❖ លំនៅស្ត្រីមេម៉ាយ
- ❖ លំនៅក្រមុំចាស់
- ❖ លំនៅភិក្ខុនី
- ❖ លំនៅបណ្ឌក
- ❖ ទីប្រជុំផឹកសុរាឬរោងលក់សុរា។

☆ ទាំងឯកន្លែងនេះជា អគោចរ, បព្វជិតពុទ្ធសាសនិកពុំគួរទៅឡើយ។

📖 **គោចរដ្ឋាន ពាក្យផ្ទុយ អគោចរដ្ឋាន**

គោចរដ្ឋាន ន. (ឥ.) ឋានជាគោចរ, ដោយបរិយាយ, តាមតែទីណាៗក៏
ដោយដែលយល់ថាគួរត្រាច់ចរទៅក៏សុទ្ធតែជាគោចរដ្ឋានទាំងអស់។

អគោចរដ្ឋាន ន. (ឥ.) ឋានជាអគោចរ, ដោយបរិយាយ, តាមតែទីណាៗក៏
ដោយដែលយល់ថាពុំគួរត្រាច់ចរទៅក៏សុទ្ធតែជាអគោចរដ្ឋានទាំងអស់។

📖 **តំនូស** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឃ្លួស**

តំនូស *ន.* ស្នាមគូស :

❖ ធ្វើតាមគំនូសស្រាប់។

ឃ្លួស *ន.* ប្រដាប់សម្រាប់គូស :

❖ បន្ទាត់ជាឃ្លួសគូសឱ្យមានស្នាមជាខ្សែត្រង់។

📖 **ស្ពាន** **ពាក្យផ្ទុយ** **មាន**

ស្ពាន *ន.* ពាក្យបដិសេធប្រាប់សេចក្តីថា មិនមាន, ឥត។

មាន *កិ.* បាន, កប, ប្រកបដោយ, កើត, បរិបូរដោយ, គង់នៅ, ឋិតនៅ។

📖 **ស្ពានកូន** **ពាក្យផ្ទុយ** **មានកូន**

ស្ពានកូន *គុ.* មិនបានកូន។

មានកូន *កិ.* បានកូន។

📖 **ស្ពានកំណើត** **ពាក្យផ្ទុយ** **មានកំណើត**

ស្ពានកំណើត *ឬ.* ដែលធ្វើអ្វីៗចេះតែខូចប្រយោជន៍, មិនមានសំណាង :

❖ មនុស្សស្ពានកំណើត។

មានកំណើត *ឬ.* ដែលធ្វើអ្វីៗចេះតែកបកើតប្រយោជន៍, មានសំណាង :

❖ មនុស្សមានកំណើត។

🕮 ស្ងាន់ខ្វាស ពាក្យផ្ទុយ មានខ្វាស

ស្ងាន់ខ្វាស *នុ.* បរិប្ចូរដោយសេចក្តីមិនខ្ជាស :

❖ មនុស្សស្ងាន់ខ្វាស។

មានខ្វាស *នុ.* បរិប្ចូរដោយសេចក្តីខ្ជាស :

❖ មនុស្សមានខ្ជាស។

🕮 ស្ងាន់តំនិត ពាក្យផ្ទុយ មានតំនិត

ស្ងាន់តំនិត *នុ.* ដែលស្ងាន់ការគិតច្រើន, ស្ងាន់មារយាទ។

មានតំនិត *នុ.* ដែលមានការគិតច្រើន, មានមារយាទ។

🕮 ស្ងាន់ចិត្ត ពាក្យផ្ទុយ មានចិត្ត

ស្ងាន់ចិត្ត *នុ.* ដែលស្ងាន់សេចក្តីប្រឹងប្រែង, ដែលច្រអូស, ដែលទម្រន់, ដែលមើលបំណាំ។

មានចិត្ត *នុ.* ដែលបរិប្ចូរដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង, ដែលមិនច្រអូស, ដែលមិនទម្រន់, ដែលមិនមើលបំណាំ។

🕮 ស្ងាន់ចិត្តស្ងាន់ថ្លើម ពាក្យផ្ទុយ មានចិត្តមានថ្លើម

ស្ងាន់ចិត្តស្ងាន់ថ្លើម *នុ.* ដែលស្ងាន់សេចក្តីប្រឹងប្រែង, ដែលច្រអូស, ដែលទម្រន់, ដែលមើលបំណាំ។

មានចិត្តមានថ្លើម *គុ.* ដែលបរិបូរដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង, ដែលមិនច្រអូស, ដែលមិនទម្រន់, ដែលមិនមើលបំណាំ។

📖 ស្ពានចំណេះ ពាក្យផ្ទុយ មានចំណេះ

ស្ពានចំណេះ *គុ.* គ្មានការចេះដឹង, គ្មានវិជ្ជា :

❖ មនុស្សគ្មានចំណេះ។

មានចំណេះ *គុ.* បរិបូរដោយការចេះដឹង, មានវិជ្ជា :

❖ មនុស្សមានចំណេះ។

📖 ស្ពានច្បាប់ ពាក្យផ្ទុយ មានច្បាប់

ស្ពានច្បាប់ *គុ.* ដែលមិនកាន់ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់, ដែលមិនប្រកាន់តាមច្បាប់, ដែលមិនសុភាពរាបសា, ដែលមិនចេះគួរសមឆ្គង។

មានច្បាប់ *គុ.* ដែលកាន់ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់, ដែលប្រកាន់តែតាមច្បាប់, ដែលមានសុភាពរាបសាចេះគួរចេះសមមិនឆ្គង។

📖 ស្ពានជីវិត ពាក្យផ្ទុយ មានជីវិត

ស្ពានជីវិត *និ.* ឥតជីវិតនៅ, គ្មានជីវិតរស់នៅ។

មានជីវិត *ភិ.* គង់ជីវិតនៅ, រស់នៅ។

📖 ស្ពានតម្រិះ ពាក្យផ្ទុយ មានតម្រិះ

គ្មានតម្រិះ *ភិ.* មានតែខាងការត្រិះរិះខុស, ត្រិះរិះអាក្រក់។

មានតម្រិះ *ភិ.* ឬ *ន.* ដែលចេះត្រិះរិះត្រូវ; និយាយឱ្យពេញថាមានតម្រិះត្រូវ, មានតម្រិះល្អ។

📖 **គ្មានត្រកូល ពាក្យផ្ទុយ មានត្រកូល**

គ្មានត្រកូល *ន.* ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

មានត្រកូល *ន.* ដែលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

📖 **គ្មានទ្រព្យ ពាក្យផ្ទុយ មានទ្រព្យ**

គ្មានទ្រព្យ *ន.* ខ្សត់ទ្រព្យ, ទ័ល, ដែលមិនសូវមានទ្រព្យសម្បត្តិ។

មានទ្រព្យ *ន.* ដែលបរិបូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ។

📖 **គ្មានធម៌សប្បុរស ពាក្យផ្ទុយ មានធម៌សប្បុរស**

គ្មានធម៌សប្បុរស *ន.* ដែលមិនប្រព្រឹត្តដោយមេត្តាករុណា, ដែលមិនប្រកាន់សុចរិតដោយមេត្តាករុណា, ដែលមិនមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាករុណា។

មានធម៌សប្បុរស *ន.* ដែលប្រព្រឹត្តដោយមេត្តាករុណា, ដែលប្រកាន់សុចរិតដោយមេត្តាករុណា, ដែលមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាករុណា។

📖 **គ្មានបុណ្យ ពាក្យផ្ទុយ មានបុណ្យ**

ស្ដានបុណ្យ *ភិ.* គ្មានភព្វ, មិនមានសំណាងខ្ពស់, មិនមានយសសក្តិ។

មានបុណ្យ *ភិ.* មានភព្វ, មានសំណាងខ្ពស់, មានយសសក្តិ។

📖 ស្ដានដៅ ពាក្យផ្ទុយ មានដៅ

ស្ដានដៅ *គុ.* ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

មានដៅ *គុ.* ដែលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

📖 ស្ដានឫដ ពាក្យផ្ទុយ មានឫដ

ស្ដានឫដ *គុ.* ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

មានឫដ *គុ.* ដែលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

📖 ស្ដានព្រៃង ពាក្យផ្ទុយ មានព្រៃង

ស្ដានព្រៃង *ភិ.* គ្មានអំពើកសាងមកពីព្រេងនាយ។

មានព្រៃង *ភិ.* មានអំពើកសាងមកពីព្រេងនាយ។

📖 ស្ដានភព្វ ពាក្យផ្ទុយ មានភព្វ

ស្ដានភព្វ *ភិ.* គ្មានសំណាងគួរដល់សេចក្តីសុខចម្រើន, គ្មានសំណាងពុំគួរឱ្យអ្នកធំសង្គ្រោះបាន :

❖ មនុស្សគ្មានភព្វ។

មានភព្វ *ភិ.* មានសំណាងគួរដល់សេចក្តីសុខចម្រើន, មានសំណាងគួរឱ្យអ្នកធំសង្គ្រោះបាន :

❖ មនុស្សមានភព្វ។

🕮 គ្មានមារយាទ ពាក្យផ្ទុយ មានមារយាទ

គ្មានមារយាទ *គុ.* ដែលគ្មានមារយាទល្អ, ដែលគ្មានឫកពានឹងធឹង, ដែលមិនស្លូតបូត។

មានមារយាទ *គុ.* ដែលមានមារយាទល្អ, ដែលមានឫកពានឹងធឹង, ដែលស្លូតបូត។

🕮 គ្មានសម្បត្តិ ពាក្យផ្ទុយ មានសម្បត្តិ

គ្មានសម្បត្តិ *គុ.* ខ្សត់សម្បត្តិ, ទ័លសម្បត្តិ, ដែលមិនសូវមានទ្រព្យសម្បត្តិ។

មានសម្បត្តិ *គុ.* ដែលបរិបូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិ។

🕮 គ្មានសំណាង ពាក្យផ្ទុយ មានសំណាង

គ្មានសំណាង *ភិ.* គ្មានអំពើកសាងមកពីព្រេងនាយ។

មានសំណាង *ភិ.* មានអំពើកសាងមកពីព្រេងនាយ។

🕮 គ្មានរម្យរ ពាក្យផ្ទុយ មានរម្យរ

ឆ្ពោនអម្បូរ *ន.* ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលមិនកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

ហានអម្បូរ *ន.* ដែលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់, ដែលកើតក្នុងត្រកូលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ។

📖 **ឆ្ពោនអំពើ ពាក្យផ្ទុយ ហានអំពើ**

ឆ្ពោនអំពើ *គុ.* ឬ *ន.* គ្មានប្រយោជន៍; ដែលគ្មានការធ្វើ។

ហានអំពើ *គុ.* ឬ *ន.* មានប្រយោជន៍; ដែលមានការធ្វើ។

📖 **ត្រហស្ត ពាក្យផ្ទុយ បព្វជិត**

ត្រហស្ត *ន.* (**សំ.ភ្ហ.**) អ្នកមានផ្ទះ, អ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះ គឺអ្នកមានគ្រួសារ។

បព្វជិត *ន.* (**ប.**) អ្នកបួស។

📖 **ឃោស ពាក្យផ្ទុយ អឃោស**

ឃោស *ន.* (**ប.**) សូរសំឡេងគឺកកង, ឈ្មោះព្យញ្ជនៈដែលមានសំឡេងគឺកកងមាន២១តួគឺ គឃង, ឝឈញ, ឮឞណ, ឧឆន, ពភម, យរលវហឡ; និងស្រៈពេញតួទាំងអស់ក៏រាប់បញ្ចូលក្នុងពួកអក្សរឃោសដែរ។

អឃោស *ន.* (**ប.**) ដែលមិនគឺកកង, ដែលមានសូរសព្ទមិនកងរំពង។

ន. អក្សរដែលមានសំឡេងមិនគឺកកង, មាន១១តួគឺ កខ, ចឆ, ដឋ, តថ, បផ; ស, បើរាប់ ក, ម តាមសំស្ក្រឹតផ្សំផែងជា១៣តួ (ព.វ.)។

📖 ចចីត ពាក្យផ្ទុយ ភ្លឺ

ចចីត *គុ.* ទីទៃពីភ្លឺ, ដែលឥតមានពន្លឺ :

❖ ខែងងឹត។

ភ្លឺ *កិ.* បញ្ចេញពន្លឺ, ឱ្យពន្លឺ; យល់ច្បាស់ :

❖ ខែភ្លឺ។

📖 ចចបត់ចន្ទាស ពាក្យផ្ទុយ ចចសម្ពាប់មុខ

ចចបត់ចន្ទាស *កិ.* ក្បួចចំណងមួយបែបផ្ទុយពីចងសម្ពាប់មុខ គឺទាញកន្ទុយខ្សែចំណងម្ខាងមិនឱ្យផុតស្រលះពីរង្វង់ចំណង។

ចចសម្ពាប់មុខ *កិ.* ក្បួចចំណងមួយបែបផ្ទុយពីចងបត់ចន្ទាស គឺទាញកន្ទុយខ្សែចំណងម្ខាងឱ្យផុតស្រលះពីរង្វង់ចំណង។

📖 ចង្វៀត ពាក្យផ្ទុយ រលុង

ចង្វៀត *កិ.* ឬ *គុ.* ទីទៃពីទូលាយ :

❖ ផ្ទះចង្អៀត

❖ ចង្អៀតចិត្ត។

រលុង *គុ.* ដែលមិនចង្អៀត, ដែលមិនក្តុំ :

❖ ដងចបរលុង

❖ ផ្តែអម្ពិលទុំរលុងសំបក។

📖 ចតុក្កោណ ពាក្យផ្គុំ ត្រៃយង្ស

ចតុក្កោណ *នុ.* ដែលមានជ្រុង៤។

ត្រៃយង្ស *នុ.* ដែលមានជ្រុង៣។

📖 ចន្ទគតិ ពាក្យផ្គុំ សុរិយគតិ

ចន្ទគតិ *ន.* (ឯ.) ដំណើរព្រះចន្ទ :

❖ ខែចន្ទគតិ។

សុរិយគតិ *ន.* (ឯ.) ដំណើរព្រះអាទិត្យ :

❖ ខែសុរិយគតិ។

📖 ចម្អាប ពាក្យផ្គុំ បង្អែម

ចម្អាប *ន.* អាហារដែលមានរសទីទៃពីផ្អែម គឺដែលមានឱជារសដោយលាយឆ្អាប (ធ្វើឱ្យដោយត្រីនិងសាច់ជាដើម)។

បង្អែម *ន.* ចំណីផ្អែម។

📖 ចាក ពាក្យផ្គុំ ពី, រំពី

ចាក *អ.និ.* ពាក្យប្រាប់ដំណើរចៀសស្រលះ, វៀរលែងស្រលះ, លែងប្រព្រឹត្ត, លែងធ្វើវិញទៀត, ចេញទៅហើយមិនមកវិញទេ, ចេញទៅហើយ

មិនមានបំណងថានឹងបានមកទៀត :

❖ វៀរចាកទុច្ចរិត។

ពី *ន.; អ.ន.* អំពី; ខាង, ឯ :

❖ សម្តីចេញពីមាត់។

អំពី *អ.ន.* ពី; ឯ, ខាង :

❖ ភ័យអំពីមរណៈ។

📖 ចុត ពាក្យផ្ទុយ បដិសន្ធិ

ចុត *ន.* (ឃ.) ដំណើរដែលឃ្លាតចាកជីវិត គឺសេចក្តីស្លាប់។

បដិសន្ធិ *ន.* (ឃ.) តំណកំណើតសត្វ :

❖ ចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃមាតា។

📖 ចូល ពាក្យផ្ទុយ ចេញ

ចូល *កិ.* ទីទៃពីចេញ គឺទៅពីខាងក្រៅទៅកាន់ខាងក្នុង :

❖ ចូលក្នុងបន្ទប់។

ចេញ *កិ.* ឃ្លាតពីទីមួយទៅកាន់ទីមួយ :

❖ ចេញពីផ្ទះទៅសាលារៀន។

📖 ចេស្តា ពាក្យផ្ទុយ អចេស្តា

ចេស្តា *ន.* (*សំ.*) សេចក្តីខ្ចីឃ្មាត, សេចក្តីសង្វាត, សេចក្តីប្រឹងប្រែង; ដំណើរតាំងចិត្តប្រុងនឹងធ្វើ; ដំណើរកម្រើកអវយវៈតូចធំមានលើដៃជើង វាសដៃជើងឬងាកបែរជាដើម។

អចេស្តា *ន.* (*សំ.*) ដំណើរឥតចេស្តា គឺដំណើរទន់ខ្សោយ, ដំណើរអស់កម្លាំង, ដំណើរអស់ការប្រឹងប្រែង; ដំណើរកម្រើកអវយវៈមិនកើត។

📖 **ចៃដន្យ** ឬ **ចៃដន្យ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អចៃដន្យ** ឬ **អចៃតន្យ**

ចៃដន្យ ឬ **ចៃដន្យ** *អ.* ឬ *ន.* (*សំ.* **ចៃតន្យ** *ន.* “អាត្មន, អាត្មា, ព្រលឹង, ចិត្ត; ទេវតាដែលជាអ្នកនាំបណ្តាលចិត្ត, ទេវតាដែលជាអ្នកបញ្ជូលចិត្ត...”។

☞ បណ្តាលឱ្យគិត, បណ្តាលឱ្យនឹកភ្នកឃើញ; ដំណើរដែលបណ្តាលឱ្យកើតមានឡើងហាក់ដូចជាមានទេវតានាំបណ្តាល :

❖ ការណ៍ហ្នឹងវាជាចៃដន្យ។

អចៃដន្យ ឬ **អចៃតន្យ** *ន.* (*សំ.* **អចៃតន្យ**) ដំណើរមិនបណ្តាលឱ្យគិតឃើញ, ការបាំងគំនិត, ការនាំឱ្យបាំងគំនិត :

❖ ដំណើរនុះជាអចៃដន្យ។

📖 **ចំណាញ់** **ពាក្យផ្ទុយ** **ជម្នះ**

ចំណាញ់ *ន.* ការចាញ់ :

❖ ចំណាញ់កលរបស់គេនាំឱ្យអាប់កិត្តិយស។

ជម្នះ *ន.* ការឈ្នះ, សេចក្តីឈ្នះ, ដំណើរដែលឈ្នះ :

❖ ចាំមើលរឿងនេះជម្នះនឹងបានទៅខាងណា?

📖 ចំរោម ពាក្យផ្ទុយ ឆោម

ចំរោម *ន.* រង្វាស់វែងប្រវែងពីត្រឹមចុងមេដៃទៅចុងម្រាមកណ្តាលញែកតឹងពីគ្នា (ប្រវែង១២ផ្នាប់)។

ឆោម *ន.* រង្វាស់វែងប្រវែងពីត្រឹមចុងមេដៃទៅចុងចង្អុលដៃដែលញែកឱ្យតឹងកន្លែកពីគ្នា (ប្រវែង១ទោម)។

📖 ចាំ ពាក្យផ្ទុយ ភ្លេច

ចាំ *កិ.* នឹកឃើញ, មិនភ្លេច, កត់ជាប់នៅក្នុងស្មារតី, កត់ជាប់ក្នុងការនឹកឃើញមិនភ្លេចភ្លាំង :

❖ ចាំមេរៀន។

ភ្លេច *កិ.* ចាំមិនបាន, នឹកមិនឃើញ :

❖ ភ្លេចអក្សរ។

📖 ចេះ ពាក្យផ្ទុយ ល្ងង់

ចេះ *កិ.* ដឹងជាក់, យល់ជាក់ :

❖ ចេះអក្សរ។

ល្ងង់ *គុ.* មិនចេះ, មិនយល់ :

❖ ខ្ញុំល្ងង់គិតមិនលេច។

📖 ច្រើន ពាក្យផ្ទុយ តិច

ច្រើន *គុ.* ដែលចំនួនមិនតិច, ដែលក្រាស់ក្រែល, តាំងពីចំនួនពីរឡើងទៅ។

តិច *គុ.* ទីទៃពីច្រើន គឺដែលមានចំនួនថយចុះទុកជាបរិបូណ៌ពុំបាន។

📖 ឆាប់ ពាក្យផ្ទុយ យឺត, យូរ

ឆាប់ *គុ.វិ.* ដែលប្រញាប់, ដែលរួសរាន់, ដែលវែៗ :

❖ ដើរឆាប់

❖ ទៅឆាប់ៗ។

យឺត *គុ.វិ.* ឬ *គុ.* ដែលមិនរហ័ស, ដែលមិនរួសរាន់ :

❖ ធ្វើការយឺត

❖ ដំណើរយឺត។

យូរ *គុ.វិ.* ឬ *គុ.* ដែលមិនឆាប់, ដែលយឺត, ដែលអង្វែង :

❖ កាលយូរ

❖ ប្រើបានយូរ។

📖 **ឆ្អែង** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស្វាក់**

ឆ្អែង *ន.* ដែលមិនកប (ច្រើននិយាយតែក្នុងការនេសាទ) :

❖ ថ្ងៃនេះឆ្អែងណាស់រកត្រីមិនបានសោះ។

ស្វាក់ *ន.* ដែលចេះតែសមប្រកបនឹងការស្វែង, ដែលចេះតែជួបប្រទះលាភ, ដែលចេះតែងាយប្រទះ, ដែលងាយបាន :

❖ មនុស្សស្វាក់លាភ។

📖 **ជ័យ** **ពាក្យផ្ទុយ** **បរាជ័យ**

ជ័យ *ន.* (**ប.ភ្ន.**) ជម្នះ, ការឈ្នះ :

❖ មានជ័យ

❖ ហ៊ោយកជ័យ។

បរាជ័យ *ន.* (**ប.សំ.ភ្ន.**) ការចាញ់គេ, ដំណើរចាញ់គេ។

📖 **ជលបថ** **ពាក្យផ្ទុយ** **ថលបថ**

ជលបថ *ន.* (**ប.**) ផ្លូវទឹក, ជើងទឹក។

ថលបថ *ន.* (**ប.**) ផ្លូវគោក, ជើងគោក។

📖 **ជលយាត្រា** **ពាក្យផ្ទុយ** **ថលយាត្រា**

ជលយាត្រា *ន.* (**ប.សំ.**) ការដើរតាមផ្លូវទឹក, ដំណើរខាងផ្លូវទឹក, ដំណើរ

ជើងទឹក។

ថលយាត្រា *ន.* (ឥ.សំ.) ការដើរផ្លូវគោក, ដំណើរផ្លូវគោក, ដំណើរជើងគោក; ការចិញ្ចឹមជីវិតដោយបរផ្លូវគោក។

📖 **ថលយាន ពាក្យផ្ទុយ ថលយាន**

ថលយាន *ន.* (ឥ.) យានជំនិះខាងផ្លូវទឹក, គ្រឿងដឹកនាំទៅមកខាងជើងទឹក។

ថលយាន *ន.* (ឥ.) យានសម្រាប់ផ្លូវគោក (មានរទេះជាដើម)។

📖 **ជាតលិង្គ ពាក្យផ្ទុយ សម្ផតលិង្គ**

ជាតលិង្គ *ន.* (ឥ.) លិង្គតាមជាតិគឺ ប្រុស, ស្រី, ឈ្មោល, ញី, ខ្ទើយ ដែលមានភេទស្រេចស្រាប់ពីកំណើតមកហើយ។

សម្ផតលិង្គ *ន.* (ឥ.) លិង្គដោយសន្ធតិសម្រាប់ប្រើក្នុងតន្តិភាសាទាំងពួងមានភាសាសំស្ក្រឹតនិងភាសាបាលីជាដើម; សំស្ក្រឹតនិងបាលីកំណត់យកការន្ត គឺស្រៈជាទីបំផុតនៃនាមសព្ទជាគោលឱ្យដឹងថា ជាបុំលិង្គ, ជាឥត្ថីលិង្គ, ជានបុំសកលិង្គ ដូចជា ឝរ (ឝរ) “ប្រពន្ធ”, មាតុគ្រាម ឬ មាតុគ្គាម (មាតុគ្គាមោ) “ស្ត្រី” នេះតាមរូបសេចក្តីគួរតែជាឥត្ថីលិង្គ, ប៉ុន្តែរូបសព្ទជាអការន្ត-បុំលិង្គ ក៏ត្រលប់ជាបុំលិង្គទៅវិញ; បញ្ញា, សទ្ធា ដែលពុំមែនជាប្រុសជាស្រីសោះទេ, តាមរូបសព្ទជា អាការន្ត-ឥត្ថីលិង្គ ក៏ត្រលប់ជាឥត្ថីលិង្គទៅវិញ; លិង្គយ៉ាង

នេះហៅថា សម្ងួតលិង្គ គឺលិង្គមានឈ្មោះដោយសន្ធតិ (ព.រ.)។ ភាសាខ្មែរយើងគ្មានសម្ងួតិលិង្គនេះទេ។

📖 ជានបទ ពាក្យផ្គុំ ឧតរជន

ជានបទ *ន.* ឬ *ន.* (**ឋ.សំ.**) ដែលនៅក្នុងជនបទ, អ្នកជនបទ។

ឧតរជន *ន.* (**ឋ.សំ.**) ជនអ្នកនៅក្នុងក្រុង (អ្នកក្រុង)។ ប្រើឱ្យត្រឹមត្រង់តាមបែបបាលីជា ឧរគជន។

📖 ជាមាតា ពាក្យផ្គុំ សុណិសា ឬ សុណ្ហា

ជាមាតា *ន.* កូនប្រសាប្រុស។

សុណិសា ឬ សុណ្ហា *ន.* (**ឋ.**) កូនប្រសាស្រី។

📖 ជោរ ពាក្យផ្គុំ ឧាច

ជោរ *កិ.* ពោរឡើង :

❖ ទឹកជោរ។

ឧាច *កិ.* ស្រក, ថយចុះហើយនិងមានជោរឡើងវិញ (ទឹក) :

❖ ទឹកនាច។

📖 ជំនោរ ពាក្យផ្គុំ ជំនាច

ជំនោរ *ន.* ការដែលជោរ; ដំណើរដែលជោរ។ ឈ្មោះខ្យល់នាំទឹកឱ្យជោរ :

❖ ត្រូវជំនោរ

❖ ធ្លាក់ជំនោរ។

ឈំនាច *ន.* ការនាចនៃទឹក :

❖ លំនាចសមុទ្រ។

📖 ជ្រៅ ពាក្យផ្ទុយ ឆក់

ជ្រៅ *គុ.* ទីទៃពីរាក់ គឺដែលមានជម្រៅ :

❖ ទឹកជ្រៅ

❖ អណ្តូងជ្រៅ។

ឆក់ *គុ.* ទីទៃពីជ្រៅ គឺដែលមានជម្រៅតិច :

❖ ទឹករាក់

❖ រណ្តៅរាក់។

📖 ញាតិ, សាច់ញាតិ ពាក្យផ្ទុំយ អញ្ញាតកជន, អ្នកកន្លៀតញាតិ

ញាតិ *ន.* (ឥ.) អ្នកដែលរួមខ្សែលោហិតនឹងគ្នាខាងមាតាឬខាងបិតា; ដែលហៅថាញាតិ៧សន្តានឬញាតិ៧ជួរនោះ តាមន័យក្នុងគម្ពីរពុទ្ធសាសនាលោកឱ្យរាប់ថ្នាក់ខាងលើ៣ជាន់ :

❖ ថ្នាក់មាតាបិតា១

❖ ថ្នាក់ជីដូនជីតា១

❖ ថ្នាក់យាយទួតតាទួត១

☞ ថ្នាក់ខាងក្រោមខ្លួន៣ជាន់ទៀត :

❖ ថ្នាក់កូន១

❖ ថ្នាក់ចៅ១

❖ ថ្នាក់ចៅទួត១

☞ រួមជា៦ថ្នាក់, ជា៧ថ្នាក់នឹងខ្លួនយើង; មនុស្សទាំងប៉ុណ្ណោះហៅថា ញាតិ៧សន្តាន។

សាច់ញាតិ *ន.* អ្នកដែលជាប់ជាញាតិនឹងគ្នា, អ្នកដែលជាប់ជាក្រសែញាតិ។

អញ្ញោតកជន *ន.* (ឯ.) ជនដែលមិនមែនជាញាតិ; អ្នកដទៃ, អ្នកកន្លៀត។

អ្នកកន្លៀត *ន.* ជនឯទៀតក្រៅពីញាតិ គឺជនដែលមិនមែនជាសាច់ញាតិ។

📖 ញាតិខាន្ធ ពាក្យថ្មុយ ញាតិសាមគ្គី

ញាតិខាន្ធ *ន.* (ឯ.) សេចក្តីទាស់ទែងនៃញាតិ, ជម្លោះនៃពួកញាតិ។

ញាតិសាមគ្គី *ន.* (ឯ.) សេចក្តីព្រមព្រៀងរបស់ញាតិ។

📖 ញាប់ ពាក្យថ្មុយ រឝ្ងើល

ញាប់ *កិ.វ.* ឬ *នុ.* បន្ទាន់ៗ ញឹកៗ, រន្ទាន់ :

❖ ដើរញាប់ជើង

❖ និយាយញាប់។

ឆន្ទីល *ភិ.ន* ឬ *នុ.* ដែលមិនញឹក, ដែលមិនញាប់ គឺល្បោះៗ, ច្បោលៗ, មួយៗ :

❖ ស្ទូងរង្វើលៗ

❖ និយាយរង្វើលៗ។

📖 ញ៉ោម ពាក្យផ្ទុយ ទ្រោន

ញ៉ោម *ភិ.* ជាប់ចិត្ត, ញៀនចិត្ត :

❖ ផ្តាប់បានស៊ីឆ្ងាញ់ម្តងហើយវាចេះតែញ៉ោមតទៅទៀត។

ទ្រោន *ភិ.* ធុញណាយនឹងអាហារចំណីដដែលៗមិនចង់បរិភោគឬដោយធ្វើអ្វីៗហួសកម្លាំងនាំឱ្យមានចិត្តមិនចង់ធ្វើតទៅទៀត :

❖ កុំស្តម្ភរដដែលៗខ្ញុំទ្រាន់ណាស់ទទួលទានមិនកើតទេ។

📖 ញី ពាក្យផ្ទុយ ឈ្មោល

ញី *នុ.* ដែលមានភេទជាស្រី; ប្រើចំពោះតែសត្វតិរច្ឆាននិងដើមឈើខ្លះ :

❖ គោញី

❖ ត្នោតញី។

ឈ្មោល *នុ.* ដែលមានភេទជាប្រុស; ដែលនិយាយតែពីសត្វតិរច្ឆាននិងដើម

ឈើខ្លះ :

- ❖ គោឈ្មោល
- ❖ ស្នោតឈ្មោល។

📖 ជាក់ចាត្រ ពាក្យផ្ទុយ ឆប់ចាត្រ

ជាក់ចាត្រ *កិ.* ប្រមូលអាហារឱ្យជាដុំដាក់ក្នុងបាត្រ គឺចង្ហាន់ដាក់ក្នុងបាត្រ។

ឆប់ចាត្រ *កិ.* ដាក់បាយក្នុងបាត្រដូចគេរាប់ គឺដួសបាយនឹងវែកដាក់ក្នុងបាត្រភិក្ខុសង្ឃដែលដាក់រៀបដង្ហែគ្នា, ដោយគ្នេរបាយឱ្យល្មមគ្រប់គ្រាន់តាមចំនួនបាត្រ។

📖 ដុំ ពាក្យផ្ទុយ ឆយ

ដុំ *ន.* កំណាត់, បំណែក, កង់; ភាគដែលជាប់មូលគ្នា, ដែលរួមគ្នា :

- ❖ ដុំឥដ្ឋ
- ❖ ស្ករ១ដុំ។

ឆយ *កិ.* ដាក់អ្វីៗពីសពាសមិនមូលគ្នា, ដាក់អ្វីៗពីសពាសឥតសណ្តាប់ធ្នាប់ :

- ❖ រាយអីវ៉ាន់ពេញផ្ទះ
- ❖ ក្មេងរាយសំរាមកញ្ចាំមុខផ្ទះ។

📖 តចសារជាត ពាក្យផ្ទុយ អឆ្ពោសារជាត

តចសារជាត ន. (ឆ.) ជាតិឈើដែលមានសំបកជាខ្លឹមឬមានខ្លឹមនៅត្រង់សំបក ដូចយ៉ាង ឫស្សី, ឡោត, ដូង ជាដើម។

អន្លោសារជាត ន. (ឆ.) ឈើដែលមានខ្លឹមខាងក្នុង (ឈើខ្លឹម)។

📖 តាជី ពាក្យផ្ទុយ ជូនជី

តាជី ន. បុរសដែលកោរសក់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់សឬសំពត់លឿងកាន់សីល ១០តែមិនមែនបួសជាសាមណេរទេ។ សូម្បីបុរសជាចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យឯទៀតក្រៅពីនោះពាក្យបុរាណក៏ហៅដោយគោរពថា តាជី បានដែរ។

ជូនជី ន. យាយជី គឺឧបាសិកាដែលកោរសក់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់សឬសំពត់លឿងកាន់សីល១០ជានិច្ច (ច្រើនតែស្ត្រីចាស់ៗ, តែទោះបីស្ត្រីនៅក្មេងក៏ដោយបើប្រព្រឹត្តកាន់វត្តប្រតិបត្តិដូច្នេះក៏ហៅ ជូនជី ដែរ)។

📖 តាវកាលិក ពាក្យផ្ទុយ យាវកាលិក

តាវកាលិក ន. (ឆ.) វត្ថុដែលប្រព្រឹត្តទៅបានតែក្នុងកាលប៉ុណ្ណោះ, របស់ដែលកើតឡើង, របស់ដែលប្រើប្រាស់បានក្នុងកាលដ៏ខ្លី, របស់ដែលប្រើប្រាស់បានក្នុងកាលមានកម្រិត; របស់ខ្ចីគេ។

យាវកាលិក គុ. ឬ ន. (ឆ.) ដែលគួរប្រកបការបានតែត្រឹមពីព្រឹកទល់នឹងថ្ងៃត្រង់; ភោជនដែលពួកបព្វជិតឬឧបាសកអ្នកសមាទានឧបោសថសីល

ត្រូវបរិភោគបានតែត្រឹមពីព្រឹកទៅទល់នឹងថ្ងៃត្រង់ (ព.វិ.ពុ.)។

📖 តឹង ពាក្យផ្ទុយ ធូរ

តឹង *ន.* ដែលចង្អៀត, ដែលណែន, ដែលសន្ធឹងរឹងត្រង់, ដែលទីទៃពីធូរ។

ធូរ *ន.* ទីទៃពីតឹង គឺងាយ, ទូលាយ។

📖 តុករង្វាន់ ពាក្យផ្ទុយ រង្វាន់ចាំឆាច់, រង្វាន់ប្រចាំឆ្នាំ

តុករង្វាន់ *ន.* រង្វាន់ដែលរាជការឬឯកជនប្រគល់ជាពិសេសដល់ជនដែលមានគុណវុឌ្ឍិគួរគេពេញចិត្តចង់ឱ្យ, ពុំមែនជារង្វាន់ចាំបាច់ដោយខានពុំបានទេ :

❖ សិស្ស១០នាក់បានទទួលតុករង្វាន់អំពីក្រសួងអប់រំជាតិ។

រង្វាន់ចាំឆាច់ *ន.* រង្វាន់ដែលរាជការឬឯកជនប្រគល់ជាពិសេសដល់ជនដែលគ្មានគុណវុឌ្ឍិគួរគេពេញចិត្តចង់ឱ្យ។

រង្វាន់ប្រចាំឆ្នាំ *ន.* រង្វាន់ដែលរាជការឬឯកជនប្រគល់ជាពិសេសដល់ជនដែលគ្មានគុណវុឌ្ឍិគួរគេពេញចិត្តចង់ឱ្យ, ពុំមែនជាតុករង្វាន់។

📖 ត្រង់ ពាក្យផ្ទុយ ទៀច

ត្រង់ *ន.* ទីទៃពីវៀច។ ដែលឃ្លាតចាកពីទី១ទៅកាន់ទី១ឥតងាកឥតបែរទៅខាងណាទាល់តែដល់ទៅទីនោះ, ដែលមានចុងមានគល់រត់ល្បត់ដូចវាយបន្ទាត់ :

❖ ផ្លូវត្រង់

❖ ចិត្តត្រង់។

ឡៃច *គុ.* ទីទៃពីត្រង់ គឺដែលមានរំពត់, មានរបត់, កោង, រមួល :

❖ ផ្លូវវៀច

❖ ចិត្តវៀច។

🕮 ត្រីកោណ ពាក្យផ្ទុយ ពហុកោណ

ត្រីកោណ *គុ.* ដែលមានជ្រុង៣។

ពហុកោណ *គុ.* ដែលមានជ្រុងច្រើន។

🕮 ថេរវាទ ពាក្យផ្ទុយ អាចរិយវាទ

ថេរវាទ *ន.* (ឃ.) ពាក្យរបស់ព្រះថេរៈ, ពាក្យដែលព្រះថេរៈនិយាយ។

អាចរិយវាទ *ន.* (ឃ.) ពាក្យរបស់អាចារ្យ, ពាក្យដែលអាចារ្យនិយាយ។

🕮 ថេរវាទី ពាក្យផ្ទុយ អាចរិយវាទី

ថេរវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលនិយាយតាមព្រះថេរៈ; ពួកថេរវាទ។

អាចរិយវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែពោលអាងពាក្យសម្តីរបស់គ្រូ។

🕮 ថោក ពាក្យផ្ទុយ ថ្លៃ

ថោក *គុ.* (ឃ.) ដែលមានតម្លៃតិច :

❖ ស្រូវថោក

❖ មនុស្សឫកថោក។

ថ្លៃ *កិ.ន.* ឬ *នា.* ដែលមានតម្លៃ :

❖ លក់ថ្លៃណាស់។

📖 ឧក្ខិឈានិកាយ ពាក្យផ្ទុយ ឧត្តរនិកាយ

ឧក្ខិឈានិកាយ *ន.* (**ឃ.**) ពួកខាងត្បូង គឺពួកពុទ្ធសាសនិកជនប៉ែកខាងត្បូង មានអ្នកលង្កាទ្វីប, ភូមា, មនជាដើមរៀងមកដល់កម្ពុជរដ្ឋយើងនេះដែលពួកឧត្តរនិកាយកំណត់ហៅ ដើម្បីឱ្យដាច់ពួកដោយឡែកពីគ្នាក្នុងកាលដែលកើតអធិករណ៍ជាធំតបន្ទាប់អំពីកាលនៃទុតិយសង្គាយនាមក។

ឧត្តរនិកាយ *ន* (**ឃ.សំ.**) ពួកខាងជើង គឺពួកពុទ្ធសាសនិកខាងលទ្ធិមហាយាន។

📖 ឧក្ខិឈាពតិ ពាក្យផ្ទុយ ឧត្តរាពតិ

ឧក្ខិឈាពតិ *ន.* (**ឃ.** និង **សំ.**) ដំណើរដែលដើរវិលជាទក្សិណក្នុងឱកាសនៃកិច្ចការណាមួយមានការមង្គលជាដើម។

ឧត្តរាពតិ *ន.* (**ឃ.** និង **សំ.**) ដំណើរវិលទៅខាងឆ្វេងដើរជាឧត្តរាពតិ៍ដើរវិលទៅខាងឆ្វេងជុំវិញទីណាមួយ។

📖 ឧក្ខិឈាទដ្ឋ ពាក្យផ្ទុយ ឧត្តរាទដ្ឋ

ឧក្ខិឈាទដ្ឋ *ន.* (**ឃ.**) ដំណើរដែលដើរវិលជាទក្សិណក្នុងឱកាសនៃកិច្ចការ

ណាមួយមានការមង្គលជាដើម។

ឧត្តរាភដ្ឋ ន. (ឆា.) ដំណើរវិលទៅខាងឆ្វេងដើរជាឧត្តរាវដ្តដើរវិលទៅខាងឆ្វេងជុំវិញទីណាមួយ។

📖 **ឧទ្ធមិត្ត** ពាក្យផ្គុំ **សិថិលមិត្ត**

ឧទ្ធមិត្ត ន. (ឆា.) មិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន គឺអ្នកដែលរាប់អានគ្នាដោយទុកចិត្ត។

សិថិលមិត្ត ន. (ឆា.) មិត្តដែលរាប់អានគ្នាបន្តិចបន្តួច។

📖 **ឧទ្ធមិត្រ** ពាក្យផ្គុំ **សិថិលមិត្រ**

ឧទ្ធមិត្រ ន. (ឆា. និង សំ.) មិត្រខ្ជាប់ខ្ជួន គឺអ្នកដែលរាប់អានគ្នាដោយទុកចិត្ត។

សិថិលមិត្រ ន. (ឆា. និង សំ.) មិត្រដែលរាប់អានគ្នាបន្តិចបន្តួច។

📖 **ទាយក** ពាក្យផ្គុំ **បដិគ្គាហក**

ទាយក ន. (ឆា.សំ.) បុរសអ្នកឱ្យទាន។

បដិគ្គាហក ន. (ឆា.) អ្នកទទួលយកទាន (ស្មូម)។

📖 **ទាយិកា** ពាក្យផ្គុំ **បដិគ្គាហិកា**

ទាយិកា ន. (ឆា.សំ.) ស្ត្រីអ្នកឱ្យទាន។

បដិគ្គាហិកា ន. (ឆា.) ស្ត្រីអ្នកទទួលយកទាន (ស្មូម)។

📖 **ទារុណ** ពាក្យផ្គុំ **អទារុណ**

ជារុណា *នុ.* (ជា.សំ.) កាច, កាចអាក្រក់, អាក្រក់។

អជារុណា *នុ.* (ជា.សំ.) ដែលមិនកាច (ស្លូត)។

📖 **ជារុណាកម្ម** **ពាក្យផ្ទុយ** **អជារុណាកម្ម**

ជារុណាកម្ម *ន.* (ជា.) អំពើកាច, អំពើអាក្រក់, អំពើសាហាវយង់ឃ្នង។

អជារុណាកម្ម *ន.* (ជា.) អំពើស្លូត; អំពើល្អ។

📖 **ជារុណាភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អជារុណាភាព**

ជារុណាភាព *ន.* (ជា.សំ.ភ្ន.) ភាវៈជាអ្នកកាច, ភាពជាអ្នកកាច; ភាវៈអាក្រក់, ដំណើរអាក្រក់, ការឃោរឃៅ។

អជារុណាភាព *ន.* (ជា.សំ.ភ្ន.) ភាវៈស្លូត។

📖 **ជាល** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស្រួច**

ជាល *នុ.* ទីទៃពីស្រួច, ដែលមានចុងគ្រមែល :

- ចុងកាំបិតទាល
- មុខពូថៅទាល។

ស្រួច *នុ.* ដែលកើតដោយសម្រួច; ដែលរៀវតូចខាងចុង; ដែលមានមុខតូចរៀវមុត :

- កំពូលស្រួច

❖ ស្រួចដូចម្ជុល។

📖 ទិដ្ឋិខបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ ទិដ្ឋិសម្បត្តិ

ទិដ្ឋិខបត្តិ *ន.* (ឯ.) ការខូចដំណើរយល់ឃើញ គឺការភ្ជាត់គំនិតយល់ឆ្វេងខុសពីផ្លូវត្រូវ, ការភ្ជាត់គំនិតយល់ខុសពីផ្លូវធម៌វិន័យ។

ទិដ្ឋិសម្បត្តិ *ន.* (ឯ.) ការបរិបូណ៌ដោយដំណើរយល់ឃើញគឺការបរិបូណ៌ដោយដំណើរយល់ឃើញត្រូវតាមច្បាប់ឬតាមធម៌វិន័យ។

📖 ទិនិកជន ពាក្យផ្ទុយ មាសិកជន

ទិនិកជន *ន.* (សំ.) មនុស្សអ្នកស៊ីឈ្នួលថ្ងៃ គឺអ្នកធ្វើការយកឈ្នួលតាមកំណត់ថ្ងៃដែលបានធ្វើការ។

មាសិកជន *ន.* (ឯ.សំ.) មនុស្សអ្នកធ្វើការយកឈ្នួលខែ, អ្នកស៊ីឈ្នួលខែ; អ្នកស៊ីប្រាក់ខែ។

📖 ទិនិកា ពាក្យផ្ទុយ មាសិកា

ទិនិកា *ន.* (សំ.) ថ្លៃឈ្នួលដែលអ្នកជួលឱ្យដល់អ្នកស៊ីឈ្នួលតាមកំណត់ថ្ងៃដែលបានធ្វើការ (ឈ្នួលថ្ងៃ, ប្រាក់ប្រចាំថ្ងៃ)។

មាសិកា *ន.* (សំ.) ថ្លៃឈ្នួលខែ; ប្រាក់ខែ។

📖 ទិវសតាត ពាក្យផ្ទុយ រត្តិតាត

ទិវសភាគ *ន.* (ឋា.) ចំណែកនៃថ្ងៃ គឺពេញមួយថ្ងៃតាំងពីព្រឹកទាល់ល្ងាច។

រត្តិភាគ *ន.* (ឋា.) ចំណែកនៃរាត្រី គឺពេលយប់ទាំងមូល, រវេលាពេញមួយយប់។

📖 **ទិវាករ** **ពាក្យផ្ទុយ** **និសាករ**

ទិវាករ *ន.* (ឋា.សំ.) អ្នកធ្វើនូវថ្ងៃ (ព្រះអាទិត្យ)។

និសាករ *ន.* (ឋា.) អ្នកធ្វើនូវយប់ (ព្រះចន្ទ)។

📖 **ទិវាចរ** **ពាក្យផ្ទុយ** **និសាចរ**

ទិវាចរ *គុ.* ឬ *ន.* (ឋា.សំ.) ដែលចរតែក្នុងវេលាថ្ងៃ, ដែលចេញរកស៊ីតែក្នុងវេលាថ្ងៃ; សត្វដែលចេញរកស៊ីតែក្នុងវេលាថ្ងៃវេលាយប់ឈប់ដេក :

- សេក
- លលក។

និសាចរ *ន.* (ឋា.) អ្នកត្រាច់ទៅមកក្នុងវេលាយប់។ ព្រាយអាកាស, បិសាចដើរយប់, ...។

គុ. ដែលត្រាច់ទៅមក, រកស៊ីក្នុងវេលាយប់ :

- ម៉ៀម
- ខ្លែងស្រែក។

📖 **ទីឃៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **រស្សៈ**

ឆីយៈ *នុ.* (**ឆា.ក្ត.**) វែង, អង្វែង, ដែលស្ថិតនៅបានយូរ។

ន. ស្រៈមានសំឡេងវែង, សម្រាប់ប្រើខាងភាសាបាលីមាន៥តួ គឺ អា, ឣ, ឤ, ឥ, ឦ; សម្រាប់ប្រើខាងភាសាសំស្ក្រឹតមាន៩តួ គឺ អា, ឣ, ឤ, ឬ, ឭ, ឯ, ឰ, ឱ, ឳ; សម្រាប់ប្រើខាងភាសាខ្មែរមាន១៣តួ គឺ អា, អី, អឺ, អូ, អួ, អើ, អឿ, អៀ, អេ, អែ, ឱ, អោ; ស្រៈទាំងប៉ុណ្ណោះហៅថា ស្រៈឆីយៈ ឬ ឆីយសរៈ។

រស្សៈ *នុ.* (**ឆា.ក្ត.**) ដែលខ្លី; ដែលមានរូបរាងខ្លី; ដែលតឿ; ដែលទាបកន្តិល, ដែលកន្តុញ។

ន. ស្រៈមានសំឡេងខ្លី; សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាបាលីមានពាតួ គឺ អ, ឥ, ឩ; ខាងភាសាសំស្ក្រឹតមាន៦តួ គឺ អ, ឥ, ឩ, ឫ, ឭ, ឪ; ខាងភាសាខ្មែរមាន៤តួគឺ អិ, អឺ, អុ, អះ (សម្រាប់ភាសាខ្មែរ, ស្រៈ អ នេះមិនទៀង គឺច្នៃនកាលជា រស្សៈ ច្នៃនកាលជា ឆីយៈ តាមសូរសំឡេងជា អះខ្លី និង អវែង, ដូចជា : ប៉ប្រក, ប៉ប្រែង, ទទ្រម, ពពក, ពភល *អ.ថ.* ប៉ៈប្រក, ប៉ៈប្រែង, ទៈទ្រម, ពៈពក, ពៈភល; ប៉ៈ, ទៈ, ពៈ ជា រស្សៈ; ប្រក, ប្រែង, ទ្រម, ពក, ភល ជា ឆីយៈ ឬជា គរុ; ស្រៈទាំងប៉ុណ្ណោះហៅថា ស្រៈរស្សៈ ឬ រស្សៈសរៈ។

🕮 **ឆីយកាល** **ពាក្យផ្ទុយ** **រស្សៈកាល**

ឥឡូវកាល *ន.* (ឋ.) កាលវែង, កាលអង្វែង។

រស្សៀកាល *ន.* (ឋ.) កាលខ្លី, កាលពុំយូរ។

📖 ឥឡូវជាតិ ពាក្យផ្ទុយ រស្សៀជាតិ

ឥឡូវជាតិ *ន.* (ឋ.) សត្វមានដងខ្លួនវែង (ពស់); ពួកសត្វគោកក្តីទឹកក្តី ដែលមានដងខ្លួនវែងឥតជើង ជាសត្វលូនទាំងប៉ុន្មានហៅដោយរួបរួមថា ឥឡូវជាតិ ដូចគ្នា។

រស្សៀជាតិ *ន.* (ឋ.) សត្វដែលមានខ្លួនខ្លី, សត្វដែលមានរូបត្រមុលហៅថា រស្សៀកជាតិ ឬ រស្សៀកសត្ត, រស្សៀកសត្វ ក៏បាន)។

📖 ឥឡូវឧស្សិនី ពាក្យផ្ទុយ រស្សៀឧស្សិនី

ឥឡូវឧស្សិនី *ន.* ឬ *ន.* (ឋ.) ស្ត្រីអ្នកឃើញហេតុវែង, ស្ត្រីអ្នកឃើញកាលវែង គឺស្ត្រីអ្នកដែលមានញាណដ៏វិសេសអាចឃើញហេតុ, ឃើញដំណើរដែលនឹងមានក្នុងអនាគត។

រស្សៀឧស្សិនី *ន.* (ឋ.) ស្ត្រីអ្នកឃើញកាលខ្លី, ស្ត្រីអ្នកឃើញហេតុខ្លី គឺស្ត្រីអ្នកដែលមានគំនិតយល់ខ្លីៗមិនស្គាល់ការគួរនិងពុំគួរ មិនស្គាល់ហេតុល្អអាក្រក់វែងឆ្ងាយ។

📖 ឥឡូវឧស្សី ពាក្យផ្ទុយ រស្សៀឧស្សី

ឥឃឧស្សី *គុ.* ឬ *ន.* (ឋ.) អ្នកឃើញហេតុវែង, អ្នកឃើញកាលវែង គឺអ្នកដែលមានញាណដ៏វិសេសអាចឃើញហេតុ, អ្នកដែលមានញាណដ៏វិសេសឃើញដំណើរដែលនឹងមានក្នុងអនាគត។

រស្សូឧស្សី *ន.* (ឋ.) អ្នកឃើញកាលខ្លី, អ្នកឃើញហេតុខ្លី គឺអ្នកដែលមានគំនិតយល់ខ្លីៗមិនស្គាល់ការគួរនិងពុំគួរ មិនស្គាល់ហេតុល្អអាក្រក់វែងឆ្ងាយ។

📖 **ឥឃសព្ទ** **ពាក្យផ្ទុយ** **រស្សូសព្ទ**

ឥឃសព្ទ *ន.* (ឋ. និង *សំ.*) សំឡេងវែង, សូរព្យវែង។

រស្សូសព្ទ *ន.* (ឋ. និង *សំ.*) សំឡេងខ្លី, សូរព្យខ្លី។

📖 **ឥឃសរ** **ពាក្យផ្ទុយ** **រស្សូសរ**

ឥឃសរ *ន.* (ឋ.) ស្រៈមានសំឡេងវែង។

រស្សូសរ *ន.* (ឋ.) ស្រៈមានសំឡេងខ្លី។

📖 **ឥឃាឥុធ** **ពាក្យផ្ទុយ** **រស្សាឥុធ**

ឥឃាឥុធ *ន.* (ឋ.) អាវុធវែង, អាវុធមានផ្លែវែង (ជ.ឥ)។

រស្សាឥុធ *ន.* (ឋ.) អាវុធខ្លី, ដូចយ៉ាងដំបងខ្លីជាដើម។

📖 **ឥឹកស្រែក** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឥឹករឡើង**

ឥឹកស្រែក *ន.* ទឹកថយចុះទាប, ទឹកថយចុះរាក់។

ឱកឡើង *ន.* ទឹកជន់ឡើងខ្ពស់, ទឹកជន់ឡើងជ្រៅ។

📖 ទុក្ខ ពាក្យផ្ទុយ សុខ

ទុក្ខ *ន.* (ឥ.) សេចក្តីព្រួយ, សេចក្តីលំបាក (កាយនិងចិត្ត) :

- ❖ កើតទុក្ខ
- ❖ មានទុក្ខ។

សុខ *ន.* (ឥ.) សេចក្តីសប្បាយ; ដំណើរងាយ; ដំណើរស្រួល; ដំណើរស្រណុក; សេចក្តីសម្រាន្ត :

- ❖ មានសុខ
- ❖ បានសុខ។

📖 ទុគ្គត ពាក្យផ្ទុយ សុគត

ទុគ្គត *ន.* (ឥ.) ដំណើរទៅអាក្រក់; ផ្លូវជាទីទៅកាន់កំណើតអាក្រក់, កំណើតអាក្រក់; បានខាងកំណើតក្នុងអបាយភូមិ៤ គឺ នរក, ប្រេត, អសុរកាយ, តិរច្ឆាន។

សុគត *ន.* (ឥ.) ដំណើរទៅល្អ, ការទៅដោយល្អ (ចំពោះការស្លាប់ភើត); ការប្រព្រឹត្តត្រូវផ្លូវ, ការត្រូវគន្លងធម៌; គន្លងយុត្តិធម៌, លំអានយុត្តិធម៌។

📖 ទុគ្គតនារីនី ពាក្យផ្ទុយ សុគតនារីនី

ទុគ្គតនារីនី *ន.* (ឥ.) ស្ត្រីអ្នកដែលទៅកាន់ទុគ្គតិ, ស្ត្រីអ្នកដែលបម្រុងនឹង

ទៅកាន់ទុគ្គតិឬអកុសលធម៌ដែលនាំសត្វទៅកាន់ទុគ្គតិ។

សុគតគាមិនី *ន.* (**ឃ.**) ស្ត្រីអ្នកដែលទៅកាន់សុគតិ, ស្ត្រីអ្នកដែលបម្រុងនឹងទៅកាន់សុគតិឬកុសលធម៌ដែលនាំសត្វទៅកាន់សុគតិ។

📖 **ទុគ្គតគាមី ពាក្យផ្ទុយ សុគតគាមី**

ទុគ្គតគាមី *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលទៅកាន់ទុគ្គតិ, អ្នកដែលបម្រុងនឹងទៅកាន់ទុគ្គតិឬអកុសលធម៌ដែលនាំសត្វទៅកាន់ទុគ្គតិ។

សុគតគាមី *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលទៅកាន់សុគតិ, អ្នកដែលបម្រុងនឹងទៅកាន់សុគតិឬកុសលធម៌ដែលនាំសត្វទៅកាន់សុគតិ។

📖 **ទុគ្គតភព ពាក្យផ្ទុយ សុគតភព**

ទុគ្គតភព *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) ទីកន្លែងកើតរបស់សត្វលោកដែលមានគតិអាក្រក់ គឺអបាយភូមិ៤ :

❖ អំពើអាក្រក់តែងនាំសត្វឱ្យទៅកើតក្នុងទុគ្គតិភព។

សុគតភព *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) ឋានសួគ៌, ស្រុកសួគ៌។

📖 **ទុច្ចរិត ពាក្យផ្ទុយ សុចរិត**

ទុច្ចរិត *ន.* (**ឃ.**) ដំណើរប្រព្រឹត្តអាក្រក់ដោយកាយវាចាចិត្ត :

❖ ទុច្ចរិតជាអំពើដែលបណ្ឌិតត្រូវតែចៀសវាង។

សុចរិត *ន.* (**ប.សំ.**) ការប្រព្រឹត្តល្អ :

❖ កាន់សុចរិត។

📖 ទុច្ចន្ត ពាក្យផ្ទុយ សុច្ចន្ត

ទុច្ចន្ត *ន.* (**ប.**) ឆន្ទៈអាក្រក់, បំណងអាក្រក់, គំនិតអាក្រក់ :

❖ មនុស្សមានទុច្ចន្ត។

សុច្ចន្ត *ន.* (**ប.សំ.**) ឆន្ទៈល្អ, បំណងប្រពៃ; បំណងត្រឹមត្រង់, បំណងត្រឹមត្រូវ គឺបំណងដែលត្រឹមត្រង់តាមគតិធម៌ និងគតិច្បាប់អាចញុំាងសេចក្តីសុខចម្រើនឱ្យកើតមាន :

❖ សុច្ចន្តរបស់វីរបុរស។

📖 ទុច្ចន្ត៖ ពាក្យផ្ទុយ សុច្ចន្ត៖

ទុច្ចន្ត៖ *ន.* (**ប.ក្ត.**) ឆន្ទៈអាក្រក់, បំណងអាក្រក់, គំនិតអាក្រក់ :

❖ មនុស្សមានទុច្ចន្ត៖។

សុច្ចន្ត៖ *ន.* (**ប.សំ.ក្ត.**) ឆន្ទៈល្អ, បំណងប្រពៃ; បំណងត្រឹមត្រង់, បំណងត្រឹមត្រូវ គឺបំណងដែលត្រឹមត្រង់តាមគតិធម៌និងគតិច្បាប់ញុំាងសេចក្តីសុខចម្រើនឱ្យកើតមាន :

❖ សុច្ចន្ត៖របស់វីរបុរស។

📖 **ទុទ្ធិដ្ឋិ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុទិដ្ឋិ**

ទុទ្ធិដ្ឋិ *ន.* (**ឋា.**) ទិដ្ឋិអាក្រក់, ការយល់ឃើញខុសចាកសេចក្តីពិត, សេចក្តីយល់ឃើញខុសឃ្លាងពីគន្លងធម៌ (**មិច្ឆាទិដ្ឋិ**)។

សុទិដ្ឋិ *ន.* (**ឋា.**) ទិដ្ឋិល្អ, ការយល់ឃើញត្រូវតាមសេចក្តីពិត, សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវតាមគន្លងធម៌ (**សម្មាទិដ្ឋិ**)។

📖 **ទុទ្ធិដ្ឋិនិយម** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុទិដ្ឋិនិយម**

ទុទ្ធិដ្ឋិនិយម *ន.* (**ឋា.**) និយមចំពោះទុទ្ទិដ្ឋិ, សេចក្តីចូលចិត្តក្នុងទ្រឹស្តីថាអាក្រក់, សេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ក្នុងទ្រឹស្តីថាលំបាក, ការយល់ឃើញថារបស់អ្វីទាំងអស់ក្នុងលោកសុទ្ធតែមិនល្អ, សុទ្ធតែប្រកបដោយទុក្ខលំបាក :

❖ មនុស្សប្រកាន់ទុទ្ទិដ្ឋិនិយម។

សុទិដ្ឋិនិយម *ន.* (**ឋា.**) ការនិយមចំពោះសុទិដ្ឋិ, ការនិយមដោយទិដ្ឋិត្រូវ; ការចូលចិត្តឬការយល់ឃើញថារបស់អ្វីក្នុងលោកសុទ្ធតែល្អ, សុទ្ធតែប្រសើរសុខស្រួល :

❖ បុគ្គលប្រកបដោយសុទិដ្ឋិនិយម។

📖 **ទុប្ផល** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុផល**

ទុប្ផល *ន.* (**ឋា.**) ផលមិនល្អ, ផ្លែមិនល្អ។

សុផល *ន.* (ឥ.សំ.) ផលល្អ, ផ្លែល្អ។

📖 ទុព្វចៈ ពាក្យផ្ទុយ សុពចៈ

ទុព្វចៈ *នុ.* (ឥ.ក្ត.) ដែលស្ដីប្រដៅដោយកម្រ, ដែលពិបាកស្ដីប្រដៅ; ដែលមិនងាយយកពាក្យ :

❖ មនុស្សទុព្វចៈ។

សុពចៈ *នុ.* (ឥ.ក្ត.) ដែលស្ដីប្រដៅងាយ, ដែលស្រណុកស្ដីប្រដៅ; ដែលងាយយកពាក្យ :

❖ មនុស្សសុពចៈ។

📖 ទុព្វចជាតកៈ ពាក្យផ្ទុយ សុពចជាតកៈ

ទុព្វចជាតកៈ *ន.* (ឥ.ក្ត.) អ្នកដែលគេពិបាកស្ដីប្រដៅ។

សុពចជាតកៈ *ន.* (ឥ.ក្ត.) អ្នកដែលគេងាយស្ដីប្រដៅ។

📖 ទុព្វចជាតកា ពាក្យផ្ទុយ សុពចជាតកា

ទុព្វចជាតកា *ន.* (ឥ.) ស្ត្រីអ្នកដែលគេពិបាកស្ដីប្រដៅ។

សុពចជាតកា *ន.* (ឥ.) ស្ត្រីអ្នកដែលគេងាយស្ដីប្រដៅ។

📖 ទុព្វចមិត្ត ពាក្យផ្ទុយ សុពចមិត្ត

ទុព្វចមិត្ត *ន.* (ឥ.) មិត្តដែលស្ដីថាឱ្យទៅមិនស្ដាប់ពាក្យ, មិត្តមិនងាយស្ដី

ប្រដៅ។

សុពចមិត្ត *ន.* (ឃ.) មិត្តដែលស្តីថាឱ្យទៅស្តាប់ពាក្យ, មិត្តងាយស្តីប្រដៅ។

🕮 ទុព្វចមិត្រ ពាក្យផ្ទុយ សុពចមិត្រ

ទុព្វចមិត្រ *ន.* (សំ.) មិត្រដែលស្តីថាឱ្យទៅមិនស្តាប់ពាក្យ, មិត្រមិនងាយស្តីប្រដៅ។

សុពចមិត្រ *ន.* (សំ.) មិត្រដែលស្តីថាឱ្យទៅស្តាប់ពាក្យ, មិត្រងាយស្តីប្រដៅ។

🕮 ទុព្វិជ្ជា ពាក្យផ្ទុយ សុវិជ្ជា

ទុព្វិជ្ជា *ន.* (ឃ.) វិជ្ជាអាក្រក់ គឺវិជ្ជាដែលញុះញង់អ្នកចេះឱ្យហិនហោច, ឱ្យវិនាសទាំងឱ្យមានវិប្បដិសារៈនឹកតូចចិត្តស្តាយក្រោយទៀតផង, ជាវិជ្ជារាប់បញ្ចូលក្នុងអកុសលកម្មពុំគួរមនុស្សត្រូវការរៀនឡើយ។

សុវិជ្ជា *ន.* (ឃ.) វិជ្ជាល្អ, ចំណេះដែលយោងអាត្មាឱ្យបានទ្រព្យធនបុណ្យសុក្តិសុខចម្រើន។

🕮 ទុព្ភាសិត ពាក្យផ្ទុយ សុភាសិត

ទុព្ភាសិត *ន.* (ឃ.) សម្តីអាក្រក់, ពាក្យគំរោះគំរើយ។

សុភាសិត *ន.* (ឃ.) ពាក្យពីរោះ, ពាក្យត្រូវ, ឱវាទត្រឹមត្រូវ។

🕮 ទុព្ភិក្ខ ពាក្យផ្ទុយ សុភិក្ខ

ទុព្ភិក្ខ *ន.* (**ឆ.**) ដំណើរក្របាយ, ដំណើរអត់បាយ, ដំណើរអត់ឃ្លាន :

❖ ស្រុកកើតទុព្ភិក្ខ។

សុភិក្ខ *ន.* (**ឆ.**) ដែលមានបាយងាយ គឺដែលសម្បូណ៌ភោជនាហារ :

❖ ស្រុកមានសុភិក្ខ។

📖 **ទុព្ភិក្ខកាល ពាក្យផ្ទុយ សុភិក្ខកាល**

ទុព្ភិក្ខកាល *ន.* (**ឆ.**) គ្រាក្របាយ, គ្រាអត់បាយ, គ្រាអំណត់។

សុភិក្ខកាល *ន.* (**ឆ.**) កាលសម្បូណ៌ភោជនាហារ, គ្រាសម្បូណ៌ស្រូវអង្ករ។

📖 **ទុព្ភិក្ខសម័យ ពាក្យផ្ទុយ សុភិក្ខសម័យ**

ទុព្ភិក្ខសម័យ *ន.* (**ឆ.ក្ខ.**) គ្រាក្របាយ, គ្រាអត់បាយ, គ្រាអំណត់។

សុភិក្ខសម័យ *ន.* (**ឆ.ក្ខ.**) សម័យសម្បូណ៌ភោជនាហារ, គ្រាសម្បូណ៌ស្រូវអង្ករ។

📖 **ទុរាគមន៍ ពាក្យផ្ទុយ ស្វាគមន៍**

ទុរាគមន៍ *ន.* (**ឆ.សំ.ក្ខ.**) ការមកដល់មិនស្រួល, ដំណើរមកដល់ប្រកបដោយទុក្ខលំបាក។

ស្វាគមន៍ *ន.* (**ឆ.សំ.ក្ខ.**) ដំណើរមកដល់ដោយប្រពៃ, ការមកដល់ដែលធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីរីករាយសប្បាយ។

📖 **ទុជ្ជន** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុជ្ជន**

ទុជ្ជន *ន.* (**សំ.**) ជនអាក្រក់, ជនចិត្តអាក្រក់, មនុស្សចិត្តអាក្រក់។

សុជ្ជន *ន.* (**ឃ.សំ.**) ជនល្អ, មនុស្សអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ, មនុស្សចិត្តល្អ។

📖 **ទុរ្ភិក្ស** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុភិក្ស**

ទុរ្ភិក្ស *ន.* (**សំ.**) ដំណើរក្របាយ, ដំណើរអត់បាយ, ដំណើរអត់ឃ្លាន :

❖ ស្រុកកើតទុរ្ភិក្ស។

សុភិក្ស *នុ.* (**សំ.**) ដែលមានបាយងាយ គឺដែលសម្បូណ៌ភោជនាហារ :

❖ ស្រុកមានសុភិក្ស។

📖 **ទុវិទ្យា** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុទ្យា**

ទុវិទ្យា *ន.* (**សំ.**) វិទ្យាអាក្រក់ គឺវិទ្យាដែលញុំាងអ្នកចេះឱ្យហិនហោចទាំងឱ្យមានវិប្បដិសារៈនឹកតូចចិត្តស្តាយក្រោយទៀតផង។

សុទ្យា *ន.* (**សំ.**) វិទ្យាល្អ, ចំណេះដែលយោងអាត្មាឱ្យបានទ្រព្យធនបុណ្យសក្តិសុខចម្រើន។

📖 **ទុល្លភ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភ**

ទុល្លភ *នុ.* (**ឃ.សំ.**) ដែលកម្របាន, ដែលកម្ររកបាន, ដែលក្រប្រទះ។

សុលភ *នុ.* (**ឃ.សំ.**) ដែលបានដោយងាយ, ដែលងាយបាន។

📖 **ទុល្លភទ្រព្យ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភទ្រព្យ**

ទុល្លភទ្រព្យ *ន.* (**ប.សំ.** និង **សំ.ក្ត.**) ទ្រព្យដែលរកបានដោយកម្រ។

សុលភទ្រព្យ *ន.* (**ប.សំ.** និង **សំ.ក្ត.**) ទ្រព្យដែលរកបានដោយងាយ។

📖 **ទុល្លភធន** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភធន**

ទុល្លភធន *ន.* (**ប.សំ.**) ទ្រព្យដែលរកបានដោយកម្រ។

សុលភធន *ន.* (**ប.សំ.**) ទ្រព្យដែលរកបានដោយងាយ។

📖 **ទុល្លភភណ្ឌ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភភណ្ឌ**

ទុល្លភភណ្ឌ *ន.* (**ប.**) របស់ដែលកម្របាន, អីវ៉ាន់ដែលកម្របាន។

សុលភភណ្ឌ *ន.* (**ប.**) របស់ដែលងាយបាន, អីវ៉ាន់ដែលងាយបាន។

📖 **ទុល្លភវត្ថុ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភវត្ថុ**

ទុល្លភវត្ថុ *ន.* (**ប.**) វត្ថុដែលរកបានដោយកម្រ, វត្ថុដែលក្ររកបាន។

សុលភវត្ថុ *ន.* (**ប.**) វត្ថុដែលរកបានដោយងាយ, អ្វីៗដែលបានដោយងាយ។

📖 **ទុល្លភសម្បត្តិ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សុលភសម្បត្តិ**

ទុល្លភសម្បត្តិ *ន.* (**ប.សំ.**) សម្បត្តិដែលមិនងាយបាន។

សុលភសម្បត្តិ *ន.* (**ប.សំ.**) សម្បត្តិដែលងាយបាន។

📖 **ទោមនស្ស** **ពាក្យផ្ទុយ** **សោមនស្ស**

ទោមនស្ស *ន.* (ឥ.) សេចក្តីតូចចិត្ត, សេចក្តីអាក់អន់ចិត្ត :

❖ មានទោមនស្ស។

សោមនស្ស *ន.* (ឥ.) សេចក្តីសប្បាយចិត្ត, សេចក្តីរីករាយសប្បាយ; អំណរ :

❖ មានសោមនស្ស។

🕮 **ទោមនស្សវេទនា ពាក្យផ្ទុយ សោមនស្សវេទនា**

ទោមនស្សវេទនា *ន.* (ឥ.) ដំណើរទទួលអារម្មណ៍ជាទោមនស្ស។

សោមនស្សវេទនា *ន.* (ឥ.) ដំណើរទទួលអារម្មណ៍ជាសោមនស្ស។

🕮 **ទោល ពាក្យផ្ទុយ បន្ទារ**

ទោល *ន.* កម្រាស់បញ្ឈរ គឺកម្រាស់ដែលទីទៃពីបន្ទារ។

បន្ទារ *ន.* ប៉ែកទទឹងបន្ទះក្តារ, ប៉ែកទទឹងបន្ទះឈើ, ប៉ែកទទឹងបន្ទះអ្វីៗ :

❖ បន្ទារពីរតឹកទោលពីរហ៊ុនកន្លះ។

🕮 **ទៅ ពាក្យផ្ទុយ មក**

ទៅ *កិ.* ឃ្លាតចាកទីដោយដើរ, ឃ្លាតចាកទីដោយយានជំនិះ :

❖ ទៅសាលារៀន។

មក *កិ.* ឃ្លាតពីទីខាងនាយមកកាន់ទីខាងអាយ, ឃ្លាតពីទីនោះចូលដល់ទីនេះ, វិលត្រលប់វិញ :

❖ មកពីផ្សារ។

📖 **ធម្មកម្ម** **ពាក្យផ្ទុយ** **អធម្មកម្ម**

ធម្មកម្ម *ន.* (ឯ.) អំពើដែលប្រកបដោយធម៌, កិច្ចការដែលប្រកបដោយធម៌, កិច្ចការដែលត្រូវតាមធម៌។

អធម្មកម្ម *ន.* (ឯ.) កម្មអាក្រក់, អំពើពុំប្រសើរ។

📖 **ធរមាន** **ពាក្យផ្ទុយ** **អធរមាន**

ធរមាន *ន.* (ឯ.) ដែលកំពុងទ្រទ្រង់នៅ, ដែលមានជីវិតរស់នៅ :

❖ កាលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ធរមាននៅឡើយ។

អធរមាន *ឝ.* (ឯ.) ដែលកំពុងតែគ្មាន, ដែលឥតមានសោះឡើយ។

📖 **ឆាត់** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស្គម**

ឆាត់ *ឝ.* ទីទៃពីស្គម គឺមានសាច់ច្រើន :

❖ មនុស្សធាត់។

ស្គម *ឝ.* ដែលចុះសាច់, តិចសាច់ :

❖ ស្គមកំព្រឹង។

📖 **ថ្ងូង** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស្រាល**

ថ្ងូង *ឝ.* ទីទៃពីស្រាល គឺមានទម្ងន់ :

❖ អង្ករមួយបាវនេះធ្ងន់ណាស់ខ្ញុំលីមិនរួចទេ។

ស្រាល *គុ.* ដែលមានទម្ងន់តិច, ដែលតិចទម្ងន់, ដែលឥតទម្ងន់ :

❖ របស់ស្រាល

❖ ទោសស្រាល។

📖 ឆត្តិភាព ពាក្យផ្ទុយ អត្ថិភាព

ឆត្តិភាព *ន.* (**ឆ.ភ្ន.**) ភាវៈគ្មាន, ភាពនៃអ្វីៗដែលមិនមាន, ការឥតមាន :

❖ ពីដើមគាត់គ្រាន់រួចខ្លួន ប៉ុន្តែឥឡូវនេះគាត់ធ្លាក់ចុះក្នុងឆត្តិភាព សាបរលាបណាស់ទៅហើយ។

អត្ថិភាព *ន.* (**ឆ.ភ្ន.**) ភាវៈមាន, ភាពនៃអ្វីៗដែលមាន, ការមាន :

❖ កាលពីដើមគាត់ធ្លាក់ចុះក្នុងឆត្តិភាព ប៉ុន្តែឥឡូវនេះគាត់បានចូលក្នុងអត្ថិភាពហើយ។

📖 នាយ ពាក្យផ្ទុយ អាយ

នាយ *សព្វ.* ខាងម្ខាងទីទៃពីខាងអាយ, ឯណោះ :

❖ ខាងនាយ

❖ ខ្ញុំនៅឯនាយ។

អាយ *សព្វ.* ដែលទីទៃពីពាក្យថានាយឬខាងនាយគឺខាងនេះ, ខាងឯណេះ :

❖ ត្រើយអាយ

❖ ស្រុកអាយ។

📖 និច្ច ពាក្យផ្ទុយ អនិច្ច

និច្ច *អ.ន.* ឬ *នុ.* (ឋ.) ទៀង, ពិត, មែន; រឿយៗ, មិនដែលដាច់។

អនិច្ច *នុ.* (ឋ.) ដែលមិនទៀង, ដែលមិនឋិតថេរ, ដែលពុំប្រាកដ; ដែលតែងតែប្រែប្រួលតាមធម្មតា។

📖 និច្ចកាល ពាក្យផ្ទុយ អនិច្ចកាល

និច្ចកាល *អ.ន.* (ឋ.) រាល់កាល, រាល់វេលា។

អនិច្ចកាល *អ.ន.* (ឋ.) កាលមិនទៀង; មិនមែនរាល់កាល។

📖 និត្យ ពាក្យផ្ទុយ អនិត្យ

និត្យ *អ.ន.* (សំ.) ទៀង, ពិត, មែន, រឿយៗ, មិនដែលដាច់។

អនិត្យ *នុ.* (សំ.) ដែលមិនទៀង, ដែលមិនឋិតថេរ, ដែលពុំប្រាកដ; ដែលតែងតែប្រែប្រួលតាមធម្មតា។

📖 និន្ទា ពាក្យផ្ទុយ បសំសា

និន្ទា *ន.* (ឋ.សំ.) ដំណើរតិះដៀល, ការរិះគន់, ដំណៀល។

បសំសា *ន.* (ឋ.) សេចក្តីសរសើរ, ពាក្យសរសើរ។

📖 **និប្បរិយោយ ពាក្យផ្ទុយ បរិយោយ**

និប្បរិយោយ ន. (ឋា.) សេចក្តីអធិប្បាយដោយត្រង់មិនផ្សេងផ្សំ, សេចក្តីពន្យល់ត្រឹមត្រូវគ្រប់គ្រាន់។

បរិយោយ ន. (ឋា.) សេចក្តីអធិប្បាយផ្សេងផ្សំ, ការអធិប្បាយសម្រួលសេចក្តី :

❖ ពោលដោយបរិយោយ។

📖 **និយម ពាក្យផ្ទុយ អនិយម**

និយម ន. (ឋា.សំ.) សេចក្តីកំណត់, សេចក្តីធម្មតា, ធម្មជាតិ។

អនិយម ន. (ឋា.សំ.) ការមិននិយម, សេចក្តីមិនទៀង។

📖 **និរគុណ ពាក្យផ្ទុយ សគុណ**

និរគុណ ឝ. (សំ.ភ្ន.) ដែលឥតគុណ, ដែលឥតប្រយោជន៍ :

❖ មនុស្សនិរគុណ

❖ របស់និរគុណ។

សគុណ ឝ. (ឋា.) ដែលប្រកបដោយគុណ, ដែលមានគុណ, ដែលមានបំណាច់ :

❖ របស់សគុណ

❖ មនុស្សសគុណ។

📖 **និស្សយមុត្តក ពាក្យផ្ទុយ អនិស្សយមុត្តក**

និស្សយមុត្តក ន. (ឋា.) ភិក្ខុដែលមានវស្សាតាំងពី៥ឡើងទៅហើយចេះវិន័យ មានសេចក្តីអៀនខ្មាសគ្រប់គ្រាន់ អាចផុតចាកនិស្ស័យរបស់ឧបជ្ឈាយ៍ឬអាចារ្យបានគឺអាចនៅតាមចំនើងខ្លួនបាន (ព.វិ.ពុ.)។

អនិស្សយមុត្តក ន. (ឋា.) អ្នកដែលមិនទាន់រួចផុតអំពីនិស្ស័យ គឺអ្នកដែលនៅក្នុងបន្ទុកឬក្នុងអំណាចគេទូន្មានប្រៀនប្រដៅស្តីថា :

❖ បុត្រប្រុសស្រីដែលនៅក្នុងបន្ទុកមាតាបិតាជាអនិស្សយមុត្តក

❖ ភិក្ខុខ្ចីវស្សាឬភិក្ខុចាស់សូម្បីបួសបាន៦០វស្សាហើយបើល្ងង់ខ្លៅពុំស្គាល់កិច្ចខុសត្រូវក្នុងវិន័យទេជាអនិស្សយមុត្តក។

📖 និស្សយមុត្តិកា ពាក្យផ្ទុយ អនិស្សយមុត្តិកា

និស្សយមុត្តិកា ន. (ឋា.) ភិក្ខុនីដែលមានវស្សាតាំងពី៥ឡើងទៅហើយចេះវិន័យមានសេចក្តីអៀនខ្មាសគ្រប់គ្រាន់ អាចផុតចាកនិស្ស័យរបស់ឧបជ្ឈាយ៍ឬអាចារ្យបានគឺអាចនៅតាមចំនើងខ្លួនបាន (ព.វិ.ពុ.)។

អនិស្សយមុត្តិកា ន. (ឋា.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនទាន់រួចផុតអំពីនិស្ស័យ គឺស្ត្រីអ្នកដែលនៅក្នុងបន្ទុកឬក្នុងអំណាចគេទូន្មានប្រៀនប្រដៅស្តីថា :

❖ បុត្រប្រុសស្រីដែលនៅក្នុងបន្ទុកមាតាបិតាជាអនិស្សយមុត្តិកា

❖ ភិក្ខុនីខ្លីវស្សាឬភិក្ខុនីចាស់សូម្បីបួសបាន៦០វស្សាហើយបើល្ងង់ខ្លៅពុំស្គាល់កិច្ចខុសត្រូវក្នុងវិន័យទេជាអនិស្សយមុត្តិកា។

📖 **នីហរ័ណ ពាក្យផ្ទុយ អាហរ័ណ**

នីហរ័ណ *ន.* (**ប.ក្ត.**) ជំនួញនាំចេញ, ជំនួញខាងដឹកនាំទំនិញចេញពីប្រទេសរបស់ខ្លួនទៅលក់ឯប្រទេសក្រៅ, មុខរបរពាណិជ្ជកម្មខាងដឹកនាំវត្ថុផ្សេងៗទៅលក់ឯបរទេស :

❖ ខ្ញុំប្រកបមុខរបរខាងនីហរ័ណ។

អាហរ័ណ *ន.* (**ប.ក្ត.**) មុខរបរខាងទទួលទំនិញ, មុខរបរខាងទទួលផលិតផលផ្សេងៗពីប្រទេសក្រៅនាំចូលមកក្នុងប្រទេស :

❖ ប្រកបមុខរបរខាងអាហរ័ណ។

📖 **នេះ ពាក្យផ្ទុយ នោះ**

នេះ *សព្វ.* ពាក្យសម្រាប់បង្ហាញ, ពាក្យសម្រាប់ចង្អុលអ្វីៗដែលនៅខាងខ្លួនឱ្យឃើញជាក់ច្បាស់ :

❖ សំបុត្រនេះ

❖ សេចក្តីនេះ។

នោះ *ន.ស.* ពាក្យសម្រាប់បង្ហាញ, ពាក្យសម្រាប់ចង្អុលអ្វីៗដែលនៅឆ្ងាយ

តែប្រាកដ; ជាពាក្យមានសូរសំឡេងស្មើនឹង ទុះ ប៉ុន្តែទាបជាង ទុំ, ដូចជា :

❖ សេចក្តីនោះ

❖ ផ្ទះនោះជាដើម។

📖 បង្ហូញ, អង្ហុញ ពាក្យផ្ទុយ សណ្ឆាក

បង្ហូញ *កិ.* ធ្វើឱ្យរួញ, ធ្វើឱ្យខ្ជីទៅវិញ :

❖ បង្ហូញសេចក្តីឱ្យខ្ជី។

អង្ហុញ *កិ.* បង្ហូញជើងចូល, បង្ហូញដៃចូល :

❖ អង្ហុញជើង។

សណ្ឆាក *កិ.* លាតលាត្រង់ស្អុក :

❖ សណ្ឆាកជើង។

📖 បច្ចុគ្គមនៈ ពាក្យផ្ទុយ អនុគ្គមនៈ

បច្ចុគ្គមនៈ *ន.* (**ឃ.ភ្ជ.**) ការក្រោកទទួល។

អនុគ្គមនៈ *ន.* (**ឃ.ភ្ជ.**) ការក្រោកជូន, ការតាមជូនដំណើរ :

❖ ធ្វើអនុគ្គមនៈ។

📖 បច្ចុគ្គមន៍ ពាក្យផ្ទុយ អនុគ្គមន៍

បច្ចុគ្គមន៍ *ន.* (**ឃ.ភ្ជ.**) ការក្រោកទទួល។

អនុគ្គមន៍ *ន.* (ឯ.ភ្ន.) ការក្រោកជូន, ការតាមជូនដំណើរ :

❖ ធ្វើអនុគ្គមន៍។

📖 បច្ចុគ្គមនាការ ពាក្យផ្ទុយ អនុគ្គមនាការ

បច្ចុគ្គមនាការ *ន.* (ឯ.) អាការៈនៃការក្រោកទទួល។

អនុគ្គមនាការ *ន.* (ឯ.) អាការៈនៃការក្រោកជូន :

❖ ធ្វើអនុគ្គមនាការ។

📖 បច្ឆាចារ្យ ពាក្យផ្ទុយ បុព្វាចារ្យ

បច្ឆាចារ្យ *ន.* (ឯ. និង **សំ.ភ្ន.**) អាចារ្យក្រោយ, គ្រូខាងក្រោយ :

❖ គ្រូបង្រៀនជាបច្ឆាចារ្យនៃបុត្រធីតាទាំងឡាយ។

បុព្វាចារ្យ *ន.* (ឯ. និង **សំ.ភ្ន.**) អាចារ្យមុន, គ្រូដើម គឺមាតាបិតា។ មាតាបិតាបានជាហៅថាបុព្វាចារ្យ ព្រោះជាគ្រូបង្ហាត់បង្រៀនកូនឱ្យចេះនិយាយស្តីនិងសណ្តាប់ធ្នាប់របៀបរបប ព្រមទាំងកិច្ចការទាំងពួងផងជាមុនជាងគ្រូទាំងអស់ដែលកូនត្រូវរៀនចំណេះវិជ្ជាផ្សេងៗ។

📖 បច្ឆាភត្ត ពាក្យផ្ទុយ បុរេភត្ត

បច្ឆាភត្ត *ន.* (ឯ.) វេលាខាងក្រោយភត្តគឺវេលាដែលបរិភោគភោជនាហារថ្ងៃត្រង់រួចហើយតាំងពីរសៀលទៅ :

❖ វេលាបច្ឆាភត្ត

❖ សម្រាកកាយក្នុងបច្ឆាភត្ត។

បុរេតត្ត *ន.* (**ឯ.**) វេលាមុនភត្ត គឺពេលមុនបរិភោគបាយថ្ងៃត្រង់។

📖 បច្ឆាតត្តកាល ពាក្យផ្ទុយ បុរេតត្តកាល

បច្ឆាតត្តកាល *ន.* (**ឯ.**) វេលាខាងក្រោយភត្ត គឺវេលាដែលបរិភោគភោជនាហារថ្ងៃត្រង់រួចហើយតាំងពីរសៀលទៅ :

❖ វេលាបច្ឆាភត្តកាល

❖ សម្រាកកាយក្នុងបច្ឆាភត្តកាល។

បុរេតត្តកាល *ន.* (**ឯ.**) វេលាមុនភត្ត គឺពេលមុនបរិភោគបាយថ្ងៃត្រង់។

📖 បច្ឆាតត្តកិច្ច ពាក្យផ្ទុយ បុរេតត្តកិច្ច

បច្ឆាតត្តកិច្ច *ន.* (**ឯ.**) ពេលខាងក្រោយនៃភត្តកិច្ច, វេលាខាងក្រោយបន្ទាប់ពីពេលបាយថ្ងៃត្រង់។

បុរេតត្តកិច្ច *ន.* (**ឯ.**) ពេលមុននៃភត្តកិច្ច, ពេលមុនបរិភោគបាយថ្ងៃត្រង់។

📖 បច្ឆិមភាគ ពាក្យផ្ទុយ បុព្វភាគ

បច្ឆិមភាគ *ន.* (**ឯ.**) ភាគខាងចុង។

បុព្វភាគ *ន.* (**ឯ.**) ចំណែកខាងដើម, ប៉ែកខាងដើម។

📖 **បញ្ញត្ត** **ពាក្យផ្គុំ** **អនុញ្ញាត**

បញ្ញត្ត *គុ.* ឬ *នា.* (ឆ.) ហាមប្រាមហើយ; តែងតាំងហើយ, តាំងទុកហើយ, រៀបចំហើយ; ដែលគេហាមប្រាមហើយ :

❖ រាជការបញ្ញត្តមិនឱ្យប្រជាជនលេងល្បែងភ្នាល់ផ្សេងៗ។

អនុញ្ញាត *កិ.* (ឆ.) យល់ព្រម, បើកឱកាសឱ្យ; បានយល់ព្រមហើយ :

❖ រដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការនោះហើយ។

📖 **បញ្ញត្តិ** **ពាក្យផ្គុំ** **អនុញ្ញាត**

បញ្ញត្តិ *ន.* (ឆ.) សេចក្តីហាមប្រាម, បម្រាម, សេចក្តីដែលគេតែងតាំង, សេចក្តីដែលគេរៀបចំ; ពាក្យដែលគេកំណត់ហៅ :

❖ មានបញ្ញត្តិ

❖ ធ្វើខុសនឹងបញ្ញត្តិ។

អនុញ្ញាត *កិ.* (ឆ.) យល់ព្រម, បើកឱកាសឱ្យ; បានយល់ព្រមហើយ :

❖ រដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការនោះហើយ។

📖 **បដិណេម** **ពាក្យផ្គុំ** **អនុណេម**

បដិណេម *គុ.* ឬ *ន.* (ឆ.) ដែលច្រាសឡើងវិញ; ដំណើរច្រាសមកវិញ, ដំណើរទទឹងទាស់ :

❖ រំពឹងជាអនុលោមនិងបដិលោម។

អនុលោម *កិ.* (ឆ.) តាមរោមគឺបណ្តោយ; បណ្តោយតាម, យល់ព្រមតាម, មិនទទឹងទាស់, មិនយល់ទាស់ :

❖ អនុលោមរកគ្នា។

📖 បណ្ឌិត ពាក្យផ្ទុយ ពាល

បណ្ឌិត *ន.* (ឆ.) ជនអ្នកមានប្រាជ្ញាឈ្លោះបណ្ឌា, ជនអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ គឺអ្នកកាន់សុចរិត១០ប្រការដោយពិស្តារ, កាន់សុចរិត៤០ប្រការដោយខ្ជាប់ខ្ជួនហ្មត់ចត់ជានិច្ច; អ្នកប្រាជ្ញខាងផ្លូវសុចរិតយុត្តិធម៌ (ព.ពុ.)។

ពាល *ន.* (ឆ.សំ.) ទន់; ដែលនៅក្មេង; ល្ងង់, ខ្លៅ, មិនឈ្លាស; កាច, សាហាវ; អាក្រក់។

📖 បណ្ឌិតមានិនី ពាក្យផ្ទុយ ពាលមានិនី

បណ្ឌិតមានិនី *ន.* (ឆ.) ស្ត្រីអ្នកមានមានៈថាខ្លួនជាបណ្ឌិត; មានអត្ថន័យថាស្ត្រីអ្នកមានចំណេះវិជ្ជាប្រកាន់ថា គ្មានអ្នកណាមានចំណេះស្មើនឹងខ្លួន (ស្ត្រីអ្នកនេះស្គាប់ចំណេះត្រឹមតែប៉ុណ្ណឹង); ស្ត្រីអ្នកមានចំណេះព្រួលៗប្រកាន់ថាឥតមានអ្នកណាចេះជាងខ្លួន (ស្ត្រីអ្នកនេះអស់មានផ្លូវចេះតទៅទៀត គឺមានតែរេចរិលចំណេះនោះទៅវិញ)។

ពាលមានិនី ន. (ឆ.) ស្ត្រីអ្នកដឹងខ្លួន, ស្ត្រីអ្នកសម្គាល់ខ្លួនថាជាពាលឬថាល្ងង់ គឺបុគ្គលណាពាលល្ងង់ក៏ភ្ញាក់ខ្លួនថា ខ្លួនល្ងង់ពិតមែន, បុគ្គលនោះអាចនឹងប្រែគំនិតខំប្រឹងរៀន ខំប្រឹងស្តាប់ ក៏ត្រលប់ជាស្ត្រីអ្នកចេះដឹងស្គាល់ខុសត្រូវបានពុំខាន។

📖 បណ្ឌិតមានី ពាក្យផ្ទុយ ពាលមានី

បណ្ឌិតមានី ន. (ឆ.) អ្នកមានមានះថាខ្លួនជាបណ្ឌិត; មានអត្ថន័យថា អ្នកមានចំណេះវិជ្ជាប្រកាន់ថា គ្មានអ្នកណាមានចំណេះស្មើនឹងខ្លួន (អ្នកនេះស្តាប់ចំណេះត្រឹមតែប៉ុណ្ណឹង); អ្នកមានចំណេះព្រួលៗប្រកាន់ថា ឥតមានអ្នកណាចេះជាងខ្លួន (អ្នកនេះអស់មានផ្លូវចេះតទៅទៀត គឺមានតែរេចរិលចំណេះនោះទៅវិញ)។

ពាលមានី ន. (ឆ.) អ្នកដឹងខ្លួន, អ្នកសម្គាល់ខ្លួនថាជាពាលឬថាល្ងង់គឺបុគ្គលណាពាលល្ងង់ក៏ភ្ញាក់ខ្លួនថាខ្លួនល្ងង់ពិតមែន, បុគ្គលនោះអាចនឹងប្រែគំនិតខំប្រឹងរៀនខំប្រឹងស្តាប់ ក៏ត្រលប់ជាអ្នកចេះដឹងស្គាល់ខុសត្រូវបានពុំខាន។

📖 បន្ដឹច ពាក្យផ្ទុយ បន្ធូរ

បន្ដឹច ភិ. ធ្វើឱ្យតឹង, ទាញឱ្យតឹង, តឿនតឹងរុឹងរឿយៗ :

❖ សុំកុំបន្ដឹងខ្លាំងពេក។

បន្ធូរ *ភិ.* ធ្វើឱ្យធូរគឺធ្វើមិនឱ្យតឹងមិនឱ្យចង្អៀតពេក :

❖ បន្ធូរខ្សែក្រវាត់។

📖 **បន្ទាប់ ពាក្យផ្ទុយ មុន**

បន្ទាប់ *ភិ.ន.* ឬ *ន.* ដែលផ្ទាប់ជិតគ្នា, ដែលរងលំដាប់ពីគ្នា, ដែលឋិតនៅក្បែរគ្នា។

មុន *ភិ.ន.* ឬ *ន.* ដែលកើត, ផ្តើម, ស្ថិតនៅជាដំបូង, ស្ថិតនៅជាដើមគេ។

📖 **បមាន ពាក្យផ្ទុយ អប្បមាន**

បមាន *ន.* (ឃ.) ការភ្លេចស្មារតី, ការធ្វេសស្មារតី, សេចក្តីប្រហែស, ការធ្វេសប្រហែស។

អប្បមាន *ន.* (ឃ.) សេចក្តីមិនធ្វេស, សេចក្តីមិនប្រហែស, សេចក្តីមិនធ្វេសប្រហែស; ការមិនធ្វេសស្មារតី; ការប្រុងប្រយត្នជានិច្ច, ការប្រុងមិនឱ្យភ្លាំងភ្លាត់; ការប្រយត្នមិនធ្វើអំពើអាក្រក់។

📖 **បរលោក ពាក្យផ្ទុយ ឥហលោក**

បរលោក *ន.* (ឃ.) លោកឯមុខ :

❖ ធ្វើមរណកាលទៅកាន់លោកឯខាងមុខ។

ឥហលោក *ន.* (ឃ.) លោកនេះ, ដលោក :

❖ ប្រយោជន៍ក្នុងឥធលោកនិងបរលោក។

📖 បរលោកត្តភាព ពាក្យផ្ទុយ ឥធលោកត្តភាព

បរលោកត្តភាព *ន.* (ឋា.ក្ត.) ជាតិខាងមុខ។

ឥធលោកត្តភាព *ន.* (ឋា.ក្ត.) អត្តភាពក្នុងលោកនេះ គឺជាតិនេះ។

📖 បរលោកសុខ ពាក្យផ្ទុយ ឥធលោកសុខ

បរលោកសុខ *ន.* (ឋា.) សុខសម្រាប់ជាតិខាងមុខ។

ឥធលោកសុខ *ន.* (ឋា.) សុខក្នុងលោកនេះ គឺសុខសម្រាប់ជាតិនេះ។

📖 បរស្សបទ ពាក្យផ្ទុយ អត្តនោបទ

បរស្សបទ *ន.* (ឋា.) បទដើម្បីអ្នកដទៃ។

អត្តនោបទ *ន.* (ឋា.) បទដើម្បីខ្លួន។

📖 បរាជិន ពាក្យផ្ទុយ អត្តាជិន

បរាជិន *ន.* (ឋា.) អ្នកដែលលុះនៅក្នុងអំណាចអ្នកដទៃ, អ្នកដែលលុះនៅក្នុងបង្គាប់នៃអ្នកដទៃ។

អត្តាជិន *ន.* (ឋា.) អ្នកដែលមិនលុះនៅក្នុងអំណាចអ្នកដទៃ, អ្នកដែលមិនលុះនៅក្នុងបង្គាប់នៃអ្នកដទៃ។

📖 បាតរាស ពាក្យផ្ទុយ សាយមាស

បាតរាស *ន.* (**ឃ.សំ.**) អាហារពេលព្រឹក, អាហារព្រឹក, អាហារស្រស់ស្រួប :

- ធ្វើបាតរាស
- ពេលបាតរាស។

សាយមាស *ន.* (**ឃ.សំ.**) ភោជនដែលត្រូវបរិភោគវេលាល្ងាច, ភោជនល្ងាច :

- បរិភោគសាយមាស
- ពេលសាយមាស (ហៅ សាយរោជន ក៏បាន)។

📖 **ឃាត់ខ្លួន** **ពាក្យផ្ទុយ** **មានខ្លួន**

ឃាត់ខ្លួន *កិ.* គ្មានរូបនៅជាអាង។

មានខ្លួន *កិ.* មានរូបនៅជាអាង។

📖 **ឃាបកម្ម** **ពាក្យផ្ទុយ** **បុញ្ញកម្ម**

ឃាបកម្ម *ន.* (**ឃ.**) អំពើអាក្រក់។

បុញ្ញកម្ម *ន.* (**ឃ.**) អំពើដែលជាបុណ្យ។

📖 **ឃាបគ្រោះ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សោមគ្រោះ**

ឃាបគ្រោះ *ន.* (**សំ.ក្ល.**) គ្រោះអាក្រក់, គ្រោះកាច។

សោមគ្រោះ *ន.* (**សំ.ក្ល.**) គ្រោះល្អ, គ្រោះជា។

📖 **បុគ្គលបរិសោត** **ពាក្យផ្ទុយ** **សព្ឋញ្ញូបរិសោត**

បុគ្គលបរិភោគ *ន.* (ឃ.) ការប្រើប្រាស់របស់ក្នុងអំណាចបុគ្គល។

សង្ឃបរិភោគ *ន.* (ឃ.) ការប្រើប្រាស់របស់ក្នុងអំណាចសង្ឃ។

📖 **បុគ្គលិក ពាក្យផ្ទុយ សង្ឃិក**

បុគ្គលិក *ន.* (ឃ.) ដែលចំពោះបុគ្គល, ដែលសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ៗមិនមែនជាសាធារណៈទូទៅ :

❖ របស់បុគ្គលិក។

សង្ឃិក *ន.* (ឃ.) ដែលជារបស់សង្ឃ។

📖 **បុគ្គលិកទាន ពាក្យផ្ទុយ សង្ឃាតិកទាន, សង្ឃទាន**

បុគ្គលិកទាន *ន.* (ឃ.) ទានដែលទាយកឱ្យចំពោះបុគ្គល គឺឱ្យសំដៅរូបបុគ្គលតាមស្មគ្រស្រលាញ់គាប់ចិត្តបុគ្គលណាឱ្យសំដៅបុគ្គលនោះ។

សង្ឃាតិកទាន *ន.* (ឃ.សំ.) ទានដែលបង្អោនទៅចំពោះសង្ឃ គឺទានដែលទាយកប្រគេនចំពោះសង្ឃ។

សង្ឃទាន *ន.* (ឃ.សំ.) ទានដែលទាយកប្រគេនចំពោះសង្ឃ។

📖 **បុគ្គលិកបរិភោគ ពាក្យផ្ទុយ សង្ឃិកបរិភោគ**

បុគ្គលិកបរិភោគ *ន.* (ឃ.) ការប្រើប្រាស់របស់បុគ្គលក្នុងកិច្ចការ, ការប្រើប្រាស់របស់បុគ្គលក្នុងអំណាចបុគ្គល។

សង្ឃិកបរិនោត *ន.* (ឥ.) ការប្រើប្រាស់របស់សង្ឃក្នុងកិច្ចការ, ការប្រើប្រាស់របស់សង្ឃក្នុងអំណាចសង្ឃ (ព.វិ.)។

📖 **បុនប្បុនភ្ពម្ហ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អបុនប្បុភ្ពម្ហ**

បុនប្បុនភ្ពម្ហ *ន.* (ឥ.) កម្មដដែលៗ គឺអំពើដដែលៗ, កិច្ចការដដែលៗ, ការវល់ដដែលៗរបស់សត្វលោក។

អបុនប្បុនភ្ពម្ហ *ន.* (ឥ.) ខន្ធនិព្វានដែលឥតកម្មដដែលៗ។

📖 **បុប្ផព្រឹក្ស** **ពាក្យផ្ទុយ** **ផលព្រឹក្ស**

បុប្ផព្រឹក្ស *ន.* (ឥ. និង **សំ.ភ្ន.**) បុស្បព្រឹក្ស, ឈើដែលមានផ្កា។

ផលព្រឹក្ស *ន.* (ឥ. និង **សំ.ភ្ន.**) ឈើដែលមានផ្លែ គឺឈើដែលបញ្ចេញផ្កាហើយកកើតជាផ្លែផង។

📖 **បុព្វណ្ហៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សាយណ្ហៈ**

បុព្វណ្ហៈ *ន.* (ឥ.**ភ្ន.**) សម័យជាខាងដើមនៃថ្ងៃ (ក្រោយបន្ទាប់បច្ចូសសម័យ) គឺវេលាព្រះអាទិត្យរះ (ពេលថ្ងៃរះ)។

សាយណ្ហៈ *ន.* (ឥ.**ភ្ន.**) វេលារសៀល, ពេលល្ងាច :

❖ វេលាសាយណ្ហៈ។

📖 **បុព្វណ្ហ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សាយណ្ហ**

បុព្វណ្ហ *ន.* (**ឋា.**) សម័យជាខាងដើមនៃថ្ងៃ (ក្រោយបន្ទាប់បច្ចូសសម័យ) គឺ
វេលាព្រះអាទិត្យរះ (ពេលថ្ងៃរះ)។

សាយណ្ហ *ន.* (**ឋា.**) វេលារសៀល, ពេលល្ងាច :

❖ វេលាសាយណ្ហ។

🕮 **បុព្វណ្ហកាល ពាក្យផ្ទុយ សាយណ្ហកាល**

បុព្វណ្ហកាល *ន.* (**ឋា.**) សម័យជាខាងដើមនៃថ្ងៃ (ក្រោយបន្ទាប់បច្ចូសសម័យ)
គឺវេលាព្រះអាទិត្យរះ (ពេលថ្ងៃរះ)។

សាយណ្ហកាល *ន.* (**ឋា.**) វេលារសៀល, ពេលល្ងាច :

❖ វេលាសាយណ្ហកាល។

🕮 **បុព្វណ្ហសម័យ ពាក្យផ្ទុយ សាយណ្ហសម័យ**

បុព្វណ្ហសម័យ *ន.* (**ឋា.ភ្ន.**) សម័យជាខាងដើមនៃថ្ងៃ (ក្រោយបន្ទាប់
បច្ចូសសម័យ) គឺវេលាព្រះអាទិត្យរះ (ពេលថ្ងៃរះ)។

សាយណ្ហសម័យ *ន.* (**ឋា.ភ្ន.**) វេលារសៀល, ពេលល្ងាច :

❖ វេលាសាយណ្ហសម័យ។

🕮 **បំព្រៃប្រទេស ពាក្យផ្ទុយ បំផ្លាញប្រទេស**

បំព្រៃប្រទេស *កិ.* ធ្វើប្រទេសរបស់ខ្លួនឱ្យប្រហែលដូចជាព្រៃ។

បំផ្លឹះប្រទេស *កិ.* ធ្វើប្រទេសរបស់ខ្លួនឱ្យភ្លឺល្អតលាស់ចម្រើន, ធ្វើប្រទេសរបស់ខ្លួនឱ្យរុងរឿង, ធ្វើប្រទេសរបស់ខ្លួនឱ្យថ្កើងថ្កាន។

📖 បំព្រៃលោក ពាក្យផ្ទុយ បំផ្លឹះលោក

បំព្រៃលោក *កិ.* ញុំាងលោកឱ្យប្រហែលដូចជាព្រៃ :

❖ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រទានព្រះឱវាទថា ន សិយា លោកវឌ្ឍនោ “កុំធ្វើខ្លួនឱ្យជាមនុស្សបំព្រៃលោក”, មានអត្ថន័យថា កុំប្រព្រឹត្តអាក្រក់ហួសហេតុឱ្យមានខ្លួនប្រហែលដូចជាព្រៃទ្រុបទ្រុលឬប្រហែល ដូចជាចម្រុងចម្រឹង, ប្រហែលដូចជាដង្គត់ក្នុងលោកឱ្យគេទើសមុខទើសក្រោយ ឱ្យគេពិបាកចិត្តគំនិតអាប់អួចំបែងរាល់គ្នា។

បំផ្លឹះលោក *កិ.* ញុំាងលោកឱ្យភ្លឺ, ញុំាងលោកឱ្យរុងរឿង, ញុំាងលោកឱ្យប្រកបដោយសុចរិតយុត្តិធម៌, ញុំាងលោកឱ្យបានសុខស្ងប់ :

❖ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយជាមនុស្សបំភ្លឺលោក; ព្រះពុទ្ធនិងព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ជាអ្នកបំភ្លឺលោកខាងការពន្យល់ឱ្យសត្វលោករាវរកធម៌ដើម្បីរំលត់ទុក្ខឃើញ។

📖 ប្រមាថ ពាក្យផ្ទុយ អប្រមាថ

ប្រមាថ *ន.* (សំ.) ការបៀតបៀនគេ, ការញុំាញ៉ីគេ, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញឱ្យ

គេលំបាក; ការមើលងាយគេ។

អប្រមាថ *ន.* (*សំ.*) ការមិនបៀតបៀន; ការមិនធ្វើទុក្ខបុកម្នេញអ្នកដទៃ។

📖 ប្រមាទ ពាក្យផ្ទុយ អប្រមាទ

ប្រមាទ *ន.* (*សំ.*) ការភ្លេចស្មារតី, ការធ្វេសស្មារតី, សេចក្តីប្រហែស, ការធ្វេសប្រហែស។

អប្រមាទ *ន.* (*សំ.*) ការមិនភ្លេចស្មារតី, ការមិនធ្វេសស្មារតី, សេចក្តីមិនប្រហែស, ការមិនធ្វេសប្រហែស។

📖 ប្រយោគឯបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ ប្រយោគសម្បត្តិ

ប្រយោគឯបត្តិ *ន.* (*សំ.*) ការមិនបរិបូរដោយកាយប្រយោគនិងវចីប្រយោគ គឺសភាពនៃបុគ្គលដែលអ្នកធំស្អប់, សភាពនៃបុគ្គលដែលអ្នកធំមិនស្គាល់ក៏ឃ្លាងចាកការឧបត្ថម្ភនៃអ្នកធំ :

❖ ប្រយោគវិបត្តិជាភាពរារាំងបាំងមុខកុសលមិនឱ្យចេញមុខផ្តល់ផលដល់បុគ្គលអ្នកបំពេញការកសាងបានឡើយ។

ប្រយោគសម្បត្តិ *ន.* (*សំ.*) ការបរិបូណ៌ដោយកាយប្រយោគនិងវចីប្រយោគ គឺសភាពនៃបុគ្គលដែលមានអ្នកធំស្រលាញ់រាប់អានកាន់ទ្រង់ក៏អាចញុំាងសេចក្តីចម្រើនឱ្យលូតលាស់កើតកើនបាន :

❖ ប្រយោគសម្បត្តិអាចរារាំងបាំងមុខបាបតិចតួចស្ពឹចស្តើងឱ្យងាស់គាំងចេញមុខឱ្យផលពុំកើត។

📖 ប្រាក់ដុំ ពាក្យផ្ទុយ ប្រាក់រាយ

ប្រាក់ដុំ *ន.* ប្រាក់ដុំដែលមិនរលែកចែកដោយឡែក។

ប្រាក់រាយ *ន.* ប្រាក់រាយរងដែលរលែកចេញដោយឡែក។

📖 ប្រែរឿងសេចក្តី ពាក្យផ្ទុយ ប្រែឈោតប្រយោគ

ប្រែរឿងសេចក្តី *កិ.* ប្រែពីភាសាមួយមកជាភាសាមួយ ដូចជាប្រែពីបាលីមកជាខ្មែរជាដើម, ក្នុងប្រយោគនីមួយៗមួយសង្កាត់ៗបណ្តោយពីខាងដើមរៀងទៅតាមដំណើរសេចក្តីមកជាខ្មែរ។

ប្រែឈោតប្រយោគ *កិ.* ប្រែពីបាលីឬពីសំស្រ្កឹតក្នុងប្រយោគមួយៗមកជាខ្មែរដោយឈោតផ្តោះតាមដំណើរសេចក្តីខ្មែរ។

📖 ជាសុក ពាក្យផ្ទុយ រងាសុក

ជាសុក *ន.* (ឥ.) សេចក្តីសុខ, សេចក្តីសម្រាន្ត, សេចក្តីសប្បាយ :

❖ នៅតាមផាសុក។

រងាសុក *ន.* (ឥ.) សេចក្តីមិនសប្បាយ; សេចក្តីអផ្សុក; សេចក្តីព្រួយចិត្ត; ដំណើរមិនស្រួលចិត្ត; ដំណើរមិនសូវបានសុខ, ការប្រដាក់ប្រទុក្ខ (ដោយ

ហេតុមានជំងឺតម្កាត់ជាដើម)។

📖 **ផ្កាប់** **ពាក្យផ្ទុយ** **ផ្ងារ**

ផ្កាប់ *អ.* ដាក់ត្រលប់យកមុខឬបាតចុះក្រោម, ដាក់ត្រលប់យកពោះចុះក្រោម :

❖ ផ្កាប់មុខ។

ផ្ងារ *អ.* ឬ *អ.ន.* ប្រែយកពោះមកខាងលើយកខ្នងទៅខាងក្រោមឬយកមុខមកខាងលើយកក្រោយទៅខាងក្រោម :

❖ ផ្ងារប្រអប់។

📖 **ផ្ទុយ** **ពាក្យផ្ទុយ** **ស្រប**

ផ្ទុយ *អ.ន.* ឬ *គ.* ដែលច្រាសត្រលប់, ដែលមិនស្របគ្នា, ដែលជាទំនាស់នឹងគ្នា :

❖ ពាក្យផ្ទុយ។

ស្រប *អ.ន.* ឬ *គ.* ដែលបណ្តោយតាមគ្នា; ដែលមានសូរសម្ផស្សចុងចួនត្រូវគ្នា :

❖ ពាក្យស្របគ្នា។

📖 **ផ្លាង** **ពាក្យផ្ទុយ** **សាំង, ស៊ាំ**

ផ្លាង *គ.* ដែលនៅផ្អើលភ្ញាក់មិនទាន់សាំង, ដែលមិនទាន់ស៊ាំ :

❖ គោផ្ដោង។

សាំង *ន.* ដែលមិនផ្ដោង, ដែលមិនផ្អើល, ដែលងាយឱ្យចាប់ឱ្យកាន់ (ចំពោះតែសត្វ) :

❖ មាន់សាំង។

ស្ទាំ *ន.* ថ្នឹក :

❖ ចិត្តស្ទាំ។

📖 ពទ្ធសីមា ពាក្យផ្ទុយ អពទ្ធសីមា

ពទ្ធសីមា *ន.* (ឋា.) ឈ្មោះសីមាមួយប្រភេទដែលសង្ឃសូត្រចងតាមលក្ខណៈច្បាប់វិន័យព្រះពុទ្ធសាសនាកំណត់ជាព្រំដែនសម្រាប់ធ្វើសង្ឃកិច្ចផ្សេងៗ :

❖ ពទ្ធសីមាវត្ត (ព.វិ.ពុ.)។

អពទ្ធសីមា *ន.* (ឋា.) សីមាដែលសង្ឃមិនបាច់សូត្រចង។ មាន៣យ៉ាង :

១- **គាមសីមា** : ព្រំដែនស្រុក។

២- **ឧទកុក្ខេបសីមា** : ព្រំដែនដែលសាចទឹកក្នុងទឹកនឹងធ្លាក់មិនហូរ។

៣- **អព្ភន្តរសីមា** : ព្រំដែនក្នុងព្រៃសុទ្ធដែលវាស់ប្រវែង៧អព្ភន្តរគឺ៤៩ព្យាមឬ១៩៦ហត្ថជុំវិញរៀងខ្លួន (ព.វិ.ពុ.)។

📖 ពហុព្យាឌ្ឍ ពាក្យផ្ទុយ ឯកព្យាឌ្ឍ

ពហុព្យាង្គ *ន.* ឬ *ន.* (**ឃ.**) សព្ទដែលមានព្យាង្គច្រើន គឺសព្ទឬសម្តីដែលមានសូរច្រើនម៉ាត់តាំងពីបីម៉ាត់ឡើងទៅ :

❖ កន្ទាទូក

❖ កន្ទក់កន្ទេញ។

ឯកព្យាង្គ *ន.* (**ឃ.**) ពាក្យមួយព្យាង្គដូចជា កត់, កប, កាត់, គង, ទំ, នំ ជាដើម ។

📖 **ពហុវចនៈ ពាក្យផ្ទុយ ឯកវចនៈ**

ពហុវចនៈ *ន.* (**ឃ.ភ្ន.**) ពាក្យសម្រាប់ប្រើក្នុងវេយ្យាករណ៍ប្រាប់ចំនួនច្រើន។

ឯកវចនៈ (**ឃ.ភ្ន.**) ពាក្យប្រាប់ចំនួនតែមួយឬតែម្នាក់, ដូចជា គុម្ពុយ, ភៅអីមួយ, ក្មេងម្នាក់ ជាដើម (ព.រ.)។

📖 **ពាហិរត្ថ ពាក្យផ្ទុយ អព្ភន្តរត្ថ**

ពាហិរត្ថ *ន.* (**ឃ.**) រូបសេចក្តីដែលនៅក្នុងពាហិរសញ្ញា (លេខក្រៅ)។

អព្ភន្តរត្ថ *ន.* (**ឃ.**) រូបសេចក្តីដែលនៅក្នុងអព្ភន្តរសញ្ញា (លេខក្នុង), ដូចជា កាលព្រះសក្យមុនីសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជិតចូលបរិនិព្វានទ្រង់ត្រាស់ផ្តាំថា :

❖ អ្នកទាំងឡាយចូរកុំប្រមាទ!។

📖 **ពិរោធ ពាក្យផ្ទុយ អពិរោធ**

ពិរោធ *ន.* (**ឃ.សំ.ភ្ន.**) កំហឹង; កំហុស; សេចក្តីស្អប់; ជម្លោះ; សត្រូវ។

អពិរោធ *ន.* (ឃ.*សំ.ក្ល.*) សេចក្តីមិនពិរោធ; ដំណើរឥតកំហុស, ដំណើរឥតសេចក្តីស្អប់; អ្នកដែលឥតពិរោធ, អ្នកដែលឥតកំហុស។

📖 **ពិស្តារ　　ពាក្យផ្ទុយ　　សង្ខេប**

ពិស្តារ *ន.* (*សំ.ក្ល.*) សេចក្តីទូលាយ, សេចក្តីវែង; ដំណើរយឺតយូរ :

❖ និយាយដោយពិស្តារ។

សង្ខេប *ន.* (ឃ.) សេចក្តីបំប្រួញ, សេចក្តីយ៉ៃ :

❖ និយាយដោយសង្ខេប។

📖 **ពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ　　ពាក្យផ្ទុយ　　ពុទ្ធានុញ្ញាត**

ពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ *ន.* (ឃ.) បម្រាមព្រះពុទ្ធ គឺវិន័យដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ហាមមិនឱ្យពួកបព្វជិតប្រព្រឹត្តកន្លងព្រោះទ្រង់យល់ថាជាទោសដែលអ្នកឫសត្រូវវៀរ។

ពុទ្ធានុញ្ញាត *ស.* ឬ *ន.* (ឃ.) វិន័យដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់អនុញ្ញាត គឺដែលទ្រង់យល់ព្រមឱ្យធ្វើ, ដែលទ្រង់យល់ព្រមឱ្យប្រព្រឹត្ត, ដែលទ្រង់យល់ព្រមឱ្យប្រតិបត្តិព្រោះទ្រង់យល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍ :

❖ វិន័យនេះជាពុទ្ធានុញ្ញាត, នុ៎ះជាពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ (ព.វិ.ពុ.)។

📖 **ពុទ្ធិ　　ពាក្យផ្ទុយ　　អពុទ្ធិ**

ពុទ្ធិ *ន.* (**ឥ.សំ.**) ប្រាជ្ញា, ការយល់ :

❖ មនុស្សមានពុទ្ធិ។

អពុទ្ធិ *ន.* (**ឥ.សំ.**) សេចក្តីល្ងង់; ដំណើរមមិងមមាំង, ការមិនដឹងង៉ៃង៉ោះ; ការមិនយល់អ្វីសោះ :

❖ មនុស្សអពុទ្ធិ។

🕮 ពុំសូវមានព្រះអន្ត ពាក្យផ្ទុយ មានព្រះអន្ត

ពុំសូវមានព្រះអន្ត *ន.* (**ទ.ស.** ឬ **ស.ស.**) ស្គម។

មានព្រះអន្ត *ន.* (**ទ.ស.** ឬ **ស.ស.**) ធាត់។

🕮 ពោះដំឡើង ពាក្យផ្ទុយ ពោះសម្រក

ពោះដំឡើង *ន.* ផ្ទៃទឹកដែលឡើង, ផ្ទៃទឹកដែលកំពុងឡើង :

❖ ពោះដំឡើងទន្លេ

❖ ពោះដំឡើងស្ទឹង។

ពោះសម្រក *ន.* ផ្ទៃទឹកដែលស្រក, ផ្ទៃទឹកដែលកំពុងស្រក :

❖ ពោះសម្រកទន្លេ

❖ ពោះសម្រកស្ទឹង។

🕮 ឈ្បោនៈ ពាក្យផ្ទុយ សួបៈ

ព្យញ្ជនៈ *ន.* (ឋា.ភ្ន.) ម្ហូបក្រៅពីសម្ពទឹក :

- ម្ហូបខាប់
- ម្ហូបគោក
- ម្ហូបក្រៀម។

សូប: *ន.* (ឋា.ភ្ន.) សម្ពទឹក, ម្ហូបមានទឹក។

📖 **ព្យត្ត** **ពាក្យផ្ទុយ** **អព្យត្ត**

ព្យត្ត *ន.* (ឋា.) ដែលឈ្លាស, ដែលប៉ិន, ដែលវាងវៃ :

- មនុស្សព្យត្ត។

អព្យត្ត *ន.* (ឋា.) ដែលមិនឈ្លាស, ដែលមិនប៉ិន, ដែលមិនវាងវៃ :

- មនុស្សអព្យត្ត។

📖 **ព្យាបាទ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អព្យាបាទ**

ព្យាបាទ *ន.* (ឋា.) ដំណើរចងចិត្តនឹងធ្វើអ្នកដទៃឱ្យវិនាស, សេចក្តីគុំកួន។

អព្យាបាទ *ន.* (ឋា.) ការមិនព្យាបាទ គឺការមិនចងគំនុំ, ការមិនគុំកួន។

📖 **ព្រហ្មចរិយ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អព្រហ្មចរិយ**

ព្រហ្មចរិយ *ន* (ឋា) បែបបទរបស់ព្រហ្មចរិយ, សណ្តាប់ធ្នាប់របស់ព្រហ្មចរិយ; ការប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ។ (ហៅ ព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏បាន)។

អព្រហ្មចរិយ ន. (ឃ.) ការមិនប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ (ហៅអព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏បាន)។

📖 **ព្រហ្មចារិនី ពាក្យផ្ទុយ អព្រហ្មចារិនី**

ព្រហ្មចារិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ។

អព្រហ្មចារិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនមែនជាព្រហ្មចារិនី។

📖 **ព្រហ្មចារី ពាក្យផ្ទុយ អព្រហ្មចារី**

ព្រហ្មចារី ន. (ឃ.) អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ។ ពាក្យនេះតាមលទ្ធិព្រាហ្មណ៍សំដៅយកអ្នកដែលកំពុងហាត់រៀនវេទ ឬអ្នកដែលកំពុងសិក្សាលទ្ធិសាសនាសំដៅយកអ្នកដែលកំពុងហាត់រៀនវេទ ឬសំដៅចំពោះតែអ្នកដែលរៀរមេថុនធម្មដោយដាច់ខាតយ៉ាងដូចបព្វជិតមានភិក្ខុសាមណេរជាដើម។ តាមលទ្ធិបុរាណសំដៅយកកុមារឬកុមារីដែលនៅលីវសុទ្ធសាធ; ខាងលទ្ធិខ្មែរដែលប្រើតាមទម្លាប់ច្រើនតែសំដៅយកកុមារីជំទង់ហៅថា ស្ត្រីព្រហ្មចារី; តែបើតាមបែបត្រឹមត្រូវ :

- ព្រហ្មចារិនី សម្រាប់ហៅស្ត្រី។
- ព្រហ្មចារី សម្រាប់ហៅបុរស។

អព្រហ្មចារី ន. (ឃ.) អ្នកដែលមិនមែនជាព្រហ្មចារី។

📖 **ព្រហ្មចារ្យ ពាក្យផ្ទុយ អព្រហ្មចារ្យ**

ព្រហ្មចារ្យ ន. (**សំ.ក្ល.**) បែបបទរបស់ព្រហ្មចារីឬព្រហ្មចារិនី, សណ្ដាប់ធ្នាប់របស់ព្រហ្មចារីឬព្រហ្មចារិនី; ការប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ។ តាមន័យខាងពុទ្ធសាសនាថា ការឱ្យទាន, ការខ្វល់ខ្វាយ, ការខ្នះខ្នែងចំពោះអំពើជាកុសល, ការរក្សាសីល៥, ការចម្រើនព្រហ្មវិហារ៤ ការសម្ដែងធម៌ឬណែនាំពន្យល់ឱ្យអ្នកដទៃកាន់អំពើសុចរិត, ការវៀរចាកមេថុនធម្ម, សេចក្ដីសន្ដោសចំពោះភរិយារបស់ខ្លួន, សេចក្ដីព្យាយាមដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងការកុសល, ការរក្សាឧបោសថសីលតាមកាលកំណត់, អរិយមគ្គ, ព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងមូល, អធ្យាស្រ័យ (ទាំង១២យ៉ាងនេះ) ហៅថា ព្រហ្មចារ្យ (ហៅថា ព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏បាន)។

អព្រហ្មចារ្យ ន. (**ឯ.**) ការមិនប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ (ហៅ អព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏បាន)។

ព្រឹក

ពាក្យផ្ទុយ **ល្ងាច**

ព្រឹក ន. វេលាចាប់តាំងពីព្រះអាទិត្យបំព្រាងដល់ថ្ងៃពេញពន្លឺធំ; ដរាបដល់ថ្ងៃត្រង់ក៏នៅហៅ ព្រឹក បានដែរ។

ល្ងាច ន. វេលាដែលព្រះអាទិត្យទោរទាបចុះ :

❖ ធ្វើការតាំងពីព្រឹកដល់ល្ងាច។

ច្បាចារ

ពាក្យផ្ទុយ **អ្នកចារ**

ព្រៃឧសភ ៥. ជនជាតិវេស្សៈឬវៃស្យៈ (ក្នុងកម្ពុជប្រទេសមានតែក្នុងរជ្ជកាលអំពីដើម)។

អ្នកឧសភ ៥. អ្នកធ្វើការងារមានកម្រិតតាមរាជប្បញ្ញត្តិ គឺជនដែលត្រូវទោសរបឹបជាដើមហើយធ្លាក់ខ្លួនទៅជាមនុស្សថ្នាក់ទី៤ (សូទ្រៈ) ជាប់ជាពូជវង្សតរៀងទៅឬជនដែលកើតក្នុងពូជវង្សនោះ :

- ❖ ពួកអ្នកងារ
- ❖ ពូជអ្នកងារ។

☞ ក្នុងកម្ពុជរដ្ឋលើកលែងមិនឱ្យមានអ្នកងារពីក្នុងឆ្នាំរោង ចត្វាស័ក ព.ស.២៤៣៦ គ.ស.១៨៩២; តាំងពីនោះមកពាក្យថា អ្នកឧសភ ថា ព្រៃឧសភ ក៏បាត់បន្តិចម្តងៗដរាបមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ។

📖 **តព្វ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អតព្វ**

តព្វ *ន.* (ឯ.) ភព្យ, ដែលគួរ, ដែលគួរដល់កិច្ចការ; ដែលមានសំណាងល្អ, ដែលមានសេចក្តីសុខ។

អតព្វ *ន.* (ឯ.) អភព្យ, ដែលមិនគួរ, ដែលពុំគួរដល់កិច្ចការ, ដែលពុំអាច; ដែលឥតសំណាងល្អ, ដែលមានសំណាងតិច; ដែលឃ្លាងចាកប្រយោជន៍, ដែលឃ្លាងចាកមគ្គផល។

📖 តព្វបុគ្គល ពាក្យផ្ទុយ អតព្វបុគ្គល

តព្វបុគ្គល *ន.* (ឥ.) បុគ្គលដែលមានសំណាងល្អ; បុគ្គលដែលគួរបួសជាបព្វជិតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាបាន។

អតព្វបុគ្គល *ន.* (ឥ.) បុគ្គលអភព្វ។ បុគ្គលដែលមិនគួរបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាបាន (ព.វិ.ពុ.)។

📖 តព្វរូប ពាក្យផ្ទុយ អតព្វរូប

តព្វរូប *នុ.* (ឥ.) ដែលមានសភាពដ៏សមគួរ។

អតព្វរូប *ន.* (ឥ.) សភាពពុំសមគួរ; ដែលមានសភាពពុំសមគួរ; ការឃ្លាងចាកប្រយោជន៍, ការឃ្លាងចាកលាភ; សេចក្តីទុក្ខ។

📖 តាព ពាក្យផ្ទុយ អតាព

តាព *ន.* (ឥ.សំ.ភ្ហ.) ភាវៈ; បែប, បែបបទ; លំនាំ, លំនាំសមសា, ឫកពា; ទម្រង់, សណ្ឋាន, ទ្រង់ទ្រាយ; ភេទ :

- ❖ ភាពល្អ
- ❖ ភាពអាក្រក់
- ❖ ភាពត្រឹមត្រូវ។

អតាព *ន.* (ឥ.សំ.ភ្ហ.) ការឥតភាព; ការមិនមាន; សេចក្តីស្លាប់។

📖 **ភូត** **ពាក្យផ្សំ** **សម្ភវេសី**

ភូត *ន.* (ប.ស.) អ្វីដែលកើតមានហើយ; ទេវតា; សត្វលោក; ខ្មោចបិសាច; បញ្ចក្ខន្ធ; ធាតុទាំងបួន; សេចក្តីពិត។

សម្ភវេសី *ន.* (ឯ.) អ្នករកដំណើរកើត គឺសត្វដែលនៅក្នុងគភ៌ឬនៅក្នុងស្រោមស៊ុតបម្រុងនឹងសម្រាលឬញាស់តាមកាលកំណត់ (ចំពោះ ជលុជៈ និង អណ្ឌជៈ); សត្វដែលផ្តើមចាប់កំណើតក្នុងខណៈចិត្តទី១ឬដែលផ្តើមចាប់កំណើតឡើងដោយឥរិយាបថណានៅមិនទាន់ផ្លាស់ឥរិយាបថនោះ (ចំពោះ សំសេទជៈ និង ឧបបាតិកៈ); សត្វដែលកំពុងស្វែងរកទីកើតតទៅទៀត (និយាយដោយរួបរួម); បើស្ត្រីជា សម្ភវេសិនី (តែមិនសូវប្រើ)។

📖 **តេជ្ជរូប** **ពាក្យផ្សំ** **អតេជ្ជរូប**

តេជ្ជរូប *នុ.* ឬ *ន.* (ឯ.) ដែលមានសភាពឆាប់ផ្តុះផ្តាយ, ឆាប់បែក, ដែលមិនជាប់បានយូរ, ឆាប់ខូច, មិនជាស្តាពរ :

❖ របស់តេជ្ជរូប។

អតេជ្ជរូប *នុ.* ឬ *ន.* (ឯ.) ដែលមានសភាពរឹងប៉ឹង, មាំ, ជាប់បានយូរ, មិនងាយផ្តុះផ្តាយ, ជាស្តាពរ :

❖ របស់អតេជ្ជរូប។

📖 **ស្ពឹក** ពាក្យថ្មុំយ **ស្ត**

ស្ពឹក *ន.* អវយវៈជាឆ្អឹងដុះចេញពីក្នុងមាត់ដំរីឈ្មោលមានសណ្ឋានមូលធំ ចុងស្រួចកាលណាលូតវែងមានទ្រង់ទ្រាយងងទន្មាំ, តាមធម្មតាតែងតែដុះចេញមកមួយគូ, ប៉ុន្តែច្រណាដុះទោលតែមួយក៏មានខ្លះហៅថា ស្ពឹកឯក។ ដំរីឈ្មោលដែលដុះភ្ពុកពីកំណើតគេមិនហៅ ឈ្មោល ទេគេហៅ ស្ពឹក :

❖ ហ្នដំរីខ្លះទាក់បានភ្ពុក ខ្លះទាក់បានស្ត (បើញីគេហៅ មេ គេមិនហៅ ញី ទេ)។

ស្ត *ន.* ដំរីឈ្មោលឥតភ្ពុកមានតែចែ, បើដំរីឈ្មោលឥតភ្ពុកឥតចែហៅ គោគ។

📖 **មង្គល** ពាក្យថ្មុំយ **អបមង្គល, អពមង្គល**

មង្គល *ន.* (ប.សំ.) សេចក្តីចម្រើន; សេចក្តីសុខ; ហេតុដែលនាំឱ្យកើតសេចក្តីសុខចម្រើន; ស្រីសួស្តី។

អបមង្គល *នុ.* (ប.សំ.) ដែលប្រាសចាកមង្គល, ដែលឃ្លាងចាកមង្គល គឺដែលឥតមង្គល, ដែលឥតសេចក្តីចម្រើន; ដែលមិនសមដល់ភ្នែកអ្នកផង; ដែលត្រូវចង្រៃរួមរឹត។

អពមង្គល *ន.* (ប.សំ.ក្ល.) សេចក្តីមិនចម្រើន; ហេតុដែលនាំឱ្យវិនាស, ហេតុដែលនាំឱ្យអាប់ឱន។

📖 **មហោថេរ ពាក្យផ្គុំ អនុត្ថេរ**

មហោថេរ *ន.* (ឋា.) ថេរៈធំ, ព្រះថេរៈធំ។ បើភិក្ខុនីជាមហាថេរី “ថេរីធំ”។

អនុត្ថេរ *ន.* (ឋា.) ថេរៈបន្ទាប់, ថេរៈតូច។

📖 **មហិច្ឆតា ពាក្យផ្គុំ អប្បិច្ឆតា**

មហិច្ឆតា *ន.* (ឋា.) សេចក្តីប្រាថ្នាធំ, ការចង់បានច្រើន, សេចក្តីលោភលន់ :

❖ មហិច្ឆតាជាធម្មជាតិនាំឱ្យមានការច្រណែនឈ្នានីសចំពោះគ្នីគ្នា។

អប្បិច្ឆតា *ន.* (ឋា.) បែបបទនៃអ្នកដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច :

❖ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយអប្បិច្ឆតា។

📖 **មហិច្ឆតាឍ ពាក្យផ្គុំ អប្បិច្ឆតាឍ**

មហិច្ឆតាឍ *ន.* (ឋា.ក្ល.) សេចក្តីប្រាថ្នាធំ, ការចង់បានច្រើន, សេចក្តីលោភលន់ :

❖ មហិច្ឆភាពជាធម្មជាតិនាំឱ្យមានការច្រណែនឈ្នានីសចំពោះគ្នីគ្នា។

អប្បិច្ឆតាឍ *ន.* (ឋា.ក្ល.) បែបបទនៃអ្នកដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច :

❖ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយអប្បិច្ឆភាព។

📖 **មហេសក្ខ ពាក្យផ្គុំ អប្បេសក្ខ**

មហេសក្ខ *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ពាក្យសម្រាប់ហៅទេវតាដែលមានអានុភាពធំ;

ក្នុងកាព្យប្រើជា មហេសក្ខ៑ ក៏បាន។

អប្បេសក្ខ *គុ.* (ឃ.) ដែលមានអំណាចតិច, ដែលខ្សោយអំណាចជាងគេ, ដែលតូចជាងគេ។

📖 មានពុត ពាក្យផ្ទុយ ស្លូតត្រង់

មានពុត *គុ.* ដែលមានចិត្តរបិញ្ជរបុញ្ជ។

ស្លូតត្រង់ *គុ.* ស្លូតផងត្រង់ផង។

📖 មានព្រលឹង ពាក្យផ្ទុយ មិនសូវមានព្រលឹង

មានព្រលឹង *គុ.* មានសាច់, ធាត់។

មិនសូវមានព្រលឹង *គុ.* មិនសូវមានសាច់, ស្គម។

📖 មិច្ឆា ពាក្យផ្ទុយ សម្មា

មិច្ឆា *អ.ន.* ឬ *គុ.* (ឃ.) ខុស, មិនពិត, មិនមែន។

សម្មា *ន.* (ឃ.) ប្រពៃ, ពិត, មែន, ត្រូវ, ត្រឹមត្រូវ។

📖 មិច្ឆាកម្មន្តៈ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាកម្មន្តៈ

មិច្ឆាកម្មន្តៈ *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការងារខុស។

សម្មាកម្មន្តៈ *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការងារត្រូវ។

📖 មិច្ឆាចារ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាចារ

មិច្ឆាចារ *ន.* (ឃ.) ដំណើរប្រព្រឹត្តទាស់ខុសប្រពៃណី; មារយាទអាក្រក់។

សម្មាចារ *ន.* (ឃ.) ការកាន់ត្រូវ; មារយាទត្រឹមត្រូវ; មារយាទល្អ។

📖 មិច្ឆាជីព ពាក្យផ្ទុយ សម្មាជីព

មិច្ឆាជីព *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស។

សម្មាជីព *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ។

📖 មិច្ឆាជីវ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាជីវ

មិច្ឆាជីវ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស។

សម្មាជីវ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ។

📖 មិច្ឆាជីវៈ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាជីវៈ

មិច្ឆាជីវៈ *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស។

សម្មាជីវៈ *ន.* (ឃ.ក្ត.) ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ។

📖 មិច្ឆារជីវ ពាក្យផ្ទុយ សម្មារជីវ

មិច្ឆារជីវ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស។

សម្មារជីវ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ។

📖 មិច្ឆារជីវោ ពាក្យផ្ទុយ សម្មារជីវោ

មិច្ឆារជីវោ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស។

សម្មារជីវោ *ន.* (ឃ.) ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ។

📖 មិច្ឆាទស្សនៈ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាទស្សនៈ

មិច្ឆាទស្សនៈ *ន.* (ឋា.ភ្ជ.) ការយល់ឃើញខុស។

សម្មាទស្សនៈ *ន.* (ឋា.ភ្ជ.) ការយល់ឃើញត្រូវ។

📖 មិច្ឆាទិដ្ឋិ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាទិដ្ឋិ

មិច្ឆាទិដ្ឋិ *ន.* (ឋា.) សេចក្តីយល់ឃើញខុស គឺដំណើរយល់ខុសអំពីសេចក្តីពិត ដូចយ៉ាងយល់ឃើញថា មាតាបិតាគ្មានគុណ, សត្វទាំងអស់ស្លាប់ហើយរលែងកើតទៀតជាដើម។

សម្មាទិដ្ឋិ *ន.* (ឋា.) សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ។

📖 មិច្ឆាបដិបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាបដិបត្តិ

មិច្ឆាបដិបត្តិ *ន.* (ឋា.) ការប្រតិបត្តិខុស។

សម្មាបដិបត្តិ *ន.* (ឋា.) ការប្រតិបត្តិត្រូវ។

📖 មិច្ឆាពាក្យ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាពាក្យ

មិច្ឆាពាក្យ *ន.* (ឋា.ភ្ជ.) សម្តីខុស គឺការប្រើវាចាខុសគន្លងមានពោលពាក្យកុហក, ពាក្យញុះញង់ជាដើម។

សម្មាពាក្យ *ន.* (ឋា.) សម្តីត្រូវ។

📖 មិច្ឆាព្យាយាម ពាក្យផ្ទុយ សម្មាព្យាយាម

មិច្ឆាព្យាយាម *ន.* (ឥ. និង *សំ.ភ្ន.*) ព្យាយាមខុស គឺព្យាយាមធ្វើអំពើអាក្រក់។

សម្មាព្យាយាម *ន.* (ឥ. និង *សំ.ភ្ន.*) ព្យាយាមត្រូវគឺព្យាយាមធ្វើអំពើល្អ។

📖 **មិច្ឆាមគ្គ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សម្មាមគ្គ**

មិច្ឆាមគ្គ *ន.* (ឥ.) ផ្លូវខុស គឺផ្លូវដែលមិនពិត, គន្លងដែលមិនពិត។

សម្មាមគ្គ *ន.* (ឥ.) ផ្លូវត្រូវ, គន្លងត្រូវ, លំអានត្រូវ។

📖 **មិច្ឆាវាចា** **ពាក្យផ្ទុយ** **សម្មាវាចា**

មិច្ឆាវាចា *ន.* (ឥ.) សម្ដីខុស គឺការប្រើវាចាខុសគន្លងមានពោលពាក្យកុហក, ពាក្យញុះញង់ជាដើម។

សម្មាវាចា *ន.* (ឥ.) សម្ដីត្រូវ គឺការប្រើវាចាត្រូវគន្លងមានពោលពាក្យមិនកុហក, ពាក្យមិនញុះញង់ជាដើម។

📖 **មិច្ឆាសង្កប្បៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សម្មាសង្កប្បៈ**

មិច្ឆាសង្កប្បៈ *ន.* (ឥ.ភ្ន.) សេចក្ដីត្រិះរិះខុស, តម្រិះខុស។

សម្មាសង្កប្បៈ *ន.* (ឥ.ភ្ន.) សេចក្ដីត្រិះរិះត្រូវ, តម្រិះត្រូវ។

📖 **មិច្ឆាសតិ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សម្មាសតិ**

មិច្ឆាសតិ *ន.* (ឥ.) សតិខុស, ការរលឹកខុស។

សម្មាសតិ *ន.* (ឥ.) សតិត្រូវ, ការរលឹកត្រូវ។

📖 មិច្ឆាសមាធិ ពាក្យផ្ទុយ សម្មាសមាធិ

មិច្ឆាសមាធិ *ន.* (**ឃ.**) សមាធិខុស។

សម្មាសមាធិ *ន.* (**ឃ.**) សមាធិត្រូវ។

📖 មិត្ត ពាក្យផ្ទុយ អមិត្ត

មិត្ត *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលរាប់អានគ្នាជិតជិត, មនុស្សដែលស្រលាញ់រាប់រកគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ, សម្លាញ់។

អមិត្ត *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលមិនមែនជាមិត្ត (សត្រូវ)។

📖 មិត្តភាព ពាក្យផ្ទុយ អមិត្តភាព

មិត្តភាព *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) ភាពនៃមិត្ត គឺបែបបទសណ្ដាប់ធ្នាប់របស់មិត្ត :

❖ រាប់អានគ្នាដោយមិត្តភាព។

អមិត្តភាព *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) ភាពនៃបុគ្គលមិនមែនជាមិត្ត, ភាពនៃជនជាសត្រូវ, ការដែលជាខ្មាំងសត្រូវនឹងគ្នា, ទោសសត្រូវ។

📖 មិត្រ ពាក្យផ្ទុយ អមិត្រ

មិត្រ *ន.* (**សំ.**) អ្នកដែលរាប់អានគ្នាជិតជិត, មនុស្សដែលស្រលាញ់រាប់រកគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ, សម្លាញ់។

អមិត្រ *ន.* (**សំ.**) អ្នកដែលមិនមែនជាមិត្រ (សត្រូវ)។

📖 **មោឃៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អមោឃៈ**

មោឃៈ *នុ.* (**ឥ.សំ.**) ដែលសោះសូន្យ, ដែលឥតប្រយោជន៍, ដែលអសារឥតការ, ដែលអសារឥតអំពើ; ទទេ, ឃៃត, ចោលម្បៀត។

អមោឃៈ *នុ.* (**ឥ.សំ.**) ដែលមិនមែនទទេ, ដែលមិនសោះសូន្យ, ដែលមិនឥតប្រយោជន៍, ដែលមិនឥតអំពើ គឺកើតការ, បានការ, មានប្រយោជន៍។

📖 **មោហៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អមោហៈ**

មោហៈ *ន.* (**ឥ.សំ.ក្ល.**) អវិជ្ជា, សេចក្តីវង្វេង, សេចក្តីល្ងង់, សេចក្តីភន្តស្មារតីមិនយល់ការណ៍ពិត, សេចក្តីមិនស្គាល់ខុសត្រូវ។

អមោហៈ *ន.* (**ឥ.សំ.ក្ល.**) ការមិនវង្វេងស្មារតី, ការមិនភន្តច្រលំ, សេចក្តីដឹង; ការស្គាល់ខុសត្រូវ; ប្រីជា, ប្រាជ្ញា។

📖 **មោហោ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អមោហោ**

មោហោ *ន.* (**ឥ.សំ.**) អវិជ្ជា, សេចក្តីវង្វេង, សេចក្តីល្ងង់, សេចក្តីភន្តស្មារតីមិនយល់ការណ៍ពិត, ការមិនស្គាល់ខុសត្រូវ។

អមោហោ *ន.* (**ឥ.សំ.**) ការមិនវង្វេងស្មារតី, ការមិនភន្តច្រលំ, សេចក្តីដឹង; ការស្គាល់ខុសត្រូវ។

📖 **ម្តាយមាន់** **ពាក្យផ្ទុយ** **ម្តាយអណ្តើក**

ម្តាយមាន់ *ន.* ម្តាយដូចជាមេមាន់។

ម្តាយរណ្តើក *ន.* ម្តាយណាដែលគ្រាន់តែបង្កើតកូនមកហើយក៏បោះបង់ចោលមិនបីបាច់រក្សា, អ្នកប្រាជ្ញលោកពោលដោយឧបមាថា ម្តាយនោះឯងដូចជាមេអណ្តើកដែលគ្រាន់តែបញ្ចេញស៊ុតហើយ ក៏កកាយដីលុបកប់ស៊ុតហើយបោះបង់ចោលឥតនឹកនាដូច្នោះដែរ; លទ្ធិពុទ្ធពោលថា ទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយមាតានោះក៏ឈ្មោះថាជា ម្តាយនៃកូននោះហើយ, កាលបើកូននោះបានស្គាល់ថាជាម្តាយបង្កើតរបស់ខ្លួនក៏ត្រូវតែកូននោះជា កតវេទិ ឬ កតវេទិនី ចំពោះម្តាយនោះដែរ។

📖 **យស** **ពាក្យផ្ទុយ** **អយស**

យស *ន.* (**ឥ.សំ.**) អានុភាព; ឥស្សរភាព; បរិវារ; ទ្រព្យធន; កេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ; សេចក្តីថ្កើងថ្កាន។

អយស *ន.* (**ឥ.សំ.**) គ្មានអានុភាព; គ្មានឥស្សរភាព; គ្មានបរិវារ; គ្មានទ្រព្យធន; គ្មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ; គ្មានសេចក្តីថ្កើងថ្កាន។

📖 **យុត្តិធម៌** **ពាក្យផ្ទុយ** **អយុត្តិធម៌**

យុត្តិធម៌ *ន.* (**ឥ.** និង **សំ.**) ធម៌ដែលគួរកាន់; សេចក្តីទៀងត្រង់; ការប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ :

❖ វិនិច្ឆ័យក្តីដោយយុត្តិធម៌។

អយុត្តិធម៌ *ន.* (ឃ. និង *សំ.*) សភាពមានដំណើរខុសធម៌, សភាពមានដំណើរខុសច្បាប់, ការប្រព្រឹត្តពុំត្រឹមត្រូវតាមគន្លងធម៌, ការប្រព្រឹត្តពុំត្រឹមត្រូវតាមគន្លងច្បាប់ :

❖ ចៅក្រមវិនិច្ឆ័យក្តីដោយអយុត្តិធម៌។

📖 យុវជន ពាក្យផ្ទុយ វយជន

យុវជន *ន.* (ឃ.) ជនកំលោះ; ជនកំលោះក្រមុំ។

វយជន *ន.* (ឃ.) ជនចាស់។

📖 យោគិន ពាក្យផ្ទុយ អយោគិន

យោគិន *ន.* (*សំ.*) អ្នកមានព្យាយាមខាងការភាវនា, អ្នកមានព្យាយាមខាងការស្ងៀងស្ងាត់, អ្នកចម្រើនកម្មដ្ឋាន; បព្វជិត; តាបស, ឥសី។

អយោគិន *ន.* (*សំ.*) អ្នកដែលមិនមែនជាយោគិន។

📖 យោគិនី ពាក្យផ្ទុយ អយោគិនី

យោគិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកមានព្យាយាមខាងការភាវនា, ស្ត្រីអ្នកមានព្យាយាមខាងការស្ងៀងស្ងាត់, ស្ត្រីអ្នកចម្រើនកម្មដ្ឋាន។

អយោគិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនមែនជាយោគិនី។

📖 **យោគី** **ពាក្យផ្គុំ** **អយោគី**

យោគី *ន.* (ឋា.) អ្នកមានព្យាយាមខាងការភាវនា, អ្នកមានព្យាយាមខាងការស្ងៀងស្ងាត់, អ្នកចម្រើនកម្មដ្ឋាន; បព្វជិត; តាបស, ឥសី។

អយោគី *ន.* (ឋា.) អ្នកដែលមិនមែនជាយោគី។

📖 **យោធ** **ពាក្យផ្គុំ** **អយោធ**

យោធ *ន.* (ឋា.សំ.) អ្នកចម្បាំង, ទាហាន។

អយោធ *ន.* (ឋា.សំ.) អ្នកដែលមិនមែនជាយោធា, មនុស្សក្រៅពីទាហាន។

📖 **យោធា** **ពាក្យផ្គុំ** **អយោធា**

យោធា *ន.* ទាហានទាំងឡាយ, ពួកទាហាន។

អយោធា *ន.* (ឋា.សំ.) អ្នកដែលមិនមែនជាយោធា, មនុស្សក្រៅពីទាហាន។

📖 **យោធិន** **ពាក្យផ្គុំ** **អយោធិន**

យោធិន *ន.* (សំ.) អ្នកច្បាំង, ទាហាន។

អយោធិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលមិនមែនជាយោធា, មនុស្សក្រៅពីទាហាន។

📖 **យោនិសោមនសិការ** **ពាក្យផ្គុំ** **អយោនិសោមនសិការ**

យោនិសោមនសិការ *ន.* (ឋា.) ការពិចារណាដោយឧបាយទៀងទាត់, ការពិចារណាដោយគំនិតទៀងទាត់; ដំណើរយកចិត្តទុកដាក់; សេចក្តីគិត

ត្រូវទំនង។

អយោនិសោមនសិការ *ន.* (**ឃ.**) ការមិនពិចារណាដោយឧបាយ, ការមិនពិចារណាដោយគំនិតទៀងទាត់, ការមិនពិចារណាដោយគំនិតល្អិតល្អន; ដំណើរមិនយកចិត្តទុកដាក់, ការគិតខុសទំនង; ការឥតបើគិត។

📖 រស់ ពាក្យផ្ទុយ ស្លាប់

រស់ *ភិ.* មានជីវិតនៅ, មិនទាន់ស្លាប់។

ស្លាប់ *ភិ.* អស់ខ្យល់ដង្ហើម, អស់ជីវិត។

📖 រាជទ្រព្យ ពាក្យផ្ទុយ រាជ្យទ្រព្យ

រាជទ្រព្យ *ន.* (**ឃ.** និង **សំ.ក្ល.**) ទ្រព្យរបស់ព្រះរាជា មិនមែនសម្រាប់រាជ្យ។

រាជ្យទ្រព្យ *ន.* (**សំ.** និង **សំ.ក្ល.**) ទ្រព្យសម្រាប់រាជ្យ, របស់រាជការ។

📖 រាត្រីសុខស្ដិ! ពាក្យផ្ទុយ សាយណ្ហសុខស្ដិ!, អរុណសុខស្ដិ!

រាត្រីសុខស្ដិ! *ន.* សួស្ដីក្នុងវេលាយប់; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាយប់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្ដីថា សូមឱ្យមានសួស្ដីក្នុងវេលាយប់!។

សាយណ្ហសុខស្ដិ! *ន.* សួស្ដីក្នុងវេលាល្ងាច; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាតាំងពីថ្ងៃត្រង់រហូតដល់ថ្ងៃល្ងាច (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្ដីថា សូមឱ្យមានសួស្ដីក្នុងវេលាល្ងាច!។

អរុណាសុវត្ថិ! *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាតាំងពីព្រហាមរហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក!។

📖 រាត្រីសួស្តី! ពាក្យផ្ទុយ សាយណ្ហសួស្តី!, អរុណាសួស្តី!

រាត្រីសួស្តី! *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាយប់; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាយប់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាយប់!។

សាយណ្ហសួស្តី! *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាតាំងពីថ្ងៃត្រង់រហូតដល់ថ្ងៃល្ងាច (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច!។

អរុណាសួស្តី! *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាឬគំនាប់គ្នាក្នុងវេលាតាំងពីព្រហាមរហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក!។

📖 រាស្ត្រ ពាក្យផ្ទុយ ស្តេច

រាស្ត្រ *ន.* (*សំ.*) ដែន, ប្រទេស; អ្នកនៅក្នុងដែន, ប្រជាជន។ ខ្មែរប្រើពាក្យនេះសំដៅសេចក្តីថា “ប្រជាជនសម្រាប់ដែន (ក្រៅពីពួកក្សត្រនិងនាហ្លឹន)” :

❖ ពួករាស្ត្រ។

ស្ដេច *ន.* ក្សត្រ, អ្នកដែលកើតក្នុងវង្សក្សត្រ :

❖ ជាតិស្ដេច។

📖 រូបនាម ពាក្យផ្ទុយ អរូបនាម

រូបនាម *ន.* (ឯ.) រូបនិងនាម (ព.អ.)។ នាមនាមដែលមានរូបដូចយ៉ាង :

❖ ដី

❖ ទឹក

❖ សត្វ

❖ មនុស្ស។

អរូបនាម *ន.* (ព.វ.) នាមសព្ទដែលឥតរូប :

❖ ចិត្ត

❖ វិញ្ញាណ

❖ បំណង។

📖 រូបព្រហ្ម ពាក្យផ្ទុយ អរូបព្រហ្ម

រូបព្រហ្ម *ន.* (ឯ.) ព្រហ្មមានរូប, ព្រហ្មដែលកើតក្នុងរូបភព។

អរូបព្រហ្ម *ន.* (ឯ.) ព្រហ្មឥតរូប។

📖 រូបភព ពាក្យផ្ទុយ អរូបភព

រូបតាព *ន.* (**ឋា.ក្ត.**) កន្លែងកើតនៃព្រហ្ម។

អរូបតាព *ន.* (**ឋា.ក្ត.**) លោកជាទីនៅនៃអរូបព្រហ្ម។

📖 **រូបលោក** **ពាក្យផ្ទុយ** **អរូបលោក**

រូបលោក *ន.* (**ឋា.**) កន្លែងកើតនៃព្រហ្ម។

អរូបលោក *ន.* (**ឋា.**) លោកជាទីនៅនៃអរូបព្រហ្ម។

📖 **លក់ដុំ** **ពាក្យផ្ទុយ** **លក់រាយ**

លក់ដុំ *កិ.* លក់ទាំងដុំៗទីទៃពីលក់រាយ។

លក់រាយ *កិ.* លក់រាយៗតាមតែគេទិញអ្វីៗប៉ុន្មានៗក៏ដោយទីទៃពីលក់ដុំ។

📖 **លជ្ជាតាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជាតាព**

លជ្ជាតាព *ន.* (**ឋា.ក្ត.**) ភាវៈនៃសេចក្តីខ្មាស, ដំណើរអៀនខ្មាស :

❖ ចូលទៅរកគេដោយលជ្ជាភាព។

អលជ្ជាតាព *ន.* (**ឋា.ក្ត.**) ភាវៈនៃសេចក្តីឥតខ្មាស, ដំណើរឥតខ្មាស; ភាពជាអ្នកឥតខ្មាស :

❖ ប្រព្រឹត្តអនាចារដោយអលជ្ជាភាព។

📖 **លជ្ជិតា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជិតា**

លជ្ជិតា *ន.* (**ឋា.**) ភាវៈនៃសេចក្តីខ្មាស, ដំណើរអៀនខ្មាស :

❖ ចូលទៅរកគេដោយលជ្ជិតា។

អលជ្ជិតា *ន.* (ឋា.) ភាវៈនៃសេចក្តីឥតខ្មាស, ដំណើរឥតខ្មាស; ភាពជាអ្នកឥតខ្មាស :

❖ ប្រព្រឹត្តអនាចារដោយអលជ្ជិតា។

📖 លជ្ជិនី ពាក្យផ្ទុយ អលជ្ជិនី

លជ្ជិនី *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមានសេចក្តីខ្មាស; ស្ត្រីអ្នកមានខ្មាស :

❖ មនុស្សលជ្ជិនី។

អលជ្ជិនី *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលឥតខ្មាស; ស្ត្រីអ្នកឥតខ្មាស :

❖ មនុស្សអលជ្ជិនី។

📖 លជ្ជី ពាក្យផ្ទុយ អលជ្ជី

លជ្ជី *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមានសេចក្តីខ្មាស; អ្នកមានខ្មាស :

❖ មនុស្សលជ្ជី។

អលជ្ជី *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលឥតខ្មាស; អ្នកឥតខ្មាស :

❖ មនុស្សអលជ្ជី។

📖 លជ្ជីបព្វជិត ពាក្យផ្ទុយ អលជ្ជីបព្វជិត

លជ្ជីបព្វជិត *ន.* (ឋា.) បព្វជិតមានខ្មាស។

អលជ្ជីបព្វជិត *ន.* (ឃ.) បព្វជិតឥតខ្មាស។

📖 **លជ្ជីបុគ្គល** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជីបុគ្គល**

លជ្ជីបុគ្គល *ន.* (ឃ.) បុគ្គលមានខ្មាស។

អលជ្ជីបុគ្គល *ន.* (ឃ.) បុគ្គលឥតខ្មាស។

📖 **លជ្ជីភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជីភាព**

លជ្ជីភាព *ន.* (ឃ.ភ្ន.) ភាពរបស់អ្នកមានសេចក្តីខ្មាស, ដំណើររបស់អ្នកមានសេចក្តីខ្មាស។

អលជ្ជីភាព *ន.* (ឃ.ភ្ន.) ភាពរបស់អ្នកឥតខ្មាស, ដំណើររបស់អ្នកឥតខ្មាស។

📖 **លជ្ជីភិក្ខុ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជីភិក្ខុ**

លជ្ជីភិក្ខុ *ន.* (ឃ.) ភិក្ខុមានខ្មាស។

អលជ្ជីភិក្ខុ *ន.* (ឃ.) ភិក្ខុឥតខ្មាស។

📖 **លជ្ជីសមណៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលជ្ជីសមណៈ**

លជ្ជីសមណៈ *ន.* (ឃ.ភ្ន.) សមណៈមានខ្មាស។

អលជ្ជីសមណៈ *ន.* (ឃ.ភ្ន.) សមណៈឥតខ្មាស។

📖 **លាភ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អលាភ**

លាភ *ន.* (ឃ.សំ.) ការបាន, ដំណើរប្រទះលើការបាន, អ្វីៗដែលគួរបាន;

ចំណេញ :

❖ មានលាភ។

អលាភ *ន.* (ឥ.សំ.) ការឥតលាភ, ការខានបាន, ដំណើរប្រទះលើការខានបាន; ការខាតបង់ :

❖ ប្រទះលើអលាភ។

🕮 លិច ពាក្យផ្ទុយ អណ្តែត

លិច *កិ.* លិបចុះបាត់ទៅ, ធ្លុះកប់បាត់ទៅក្នុងទឹកជាដើម :

❖ ទូកលិច

❖ បន្លាមុតលិច។

អណ្តែត *កិ.* ឋិតនៅលើទឹក; រសាត់ឬលឿនលើទឹកដោយកម្លាំងខ្សែទឹក; រសាត់ឬលឿននាអាកាសដោយកម្លាំងខ្យល់ :

❖ ផ្តិលអណ្តែតទឹកក្នុងពាង

❖ ប៉ុយគរសាត់អណ្តែតទៅតាមខ្យល់។

🕮 លោកិយ ពាក្យផ្ទុយ លោកុត្តរ

លោកិយ *នុ.* (ឥ.) ដែលមានក្នុងលោក; ដែលជាប់ទាក់ទងដោយលោក; សម្រាប់លោក។

លោកុត្តរ *ន.* (ឯ.) ធម៌ចម្ដងសត្វឱ្យចេញផុតចាកលោក គឺមគ្គ៤, ផល៤, និព្វាន១; ហៅថា ឧត្ដរលោកុត្តរធម៌ ក៏បាន (ព.ពុ.)។

📖 លោភោ ពាក្យផ្ទុយ អលោភោ

លោភោ *គុ.* (ឯ.) ដែលចង់បានហួសពេក :

- ចិត្តលោភោ
- មនុស្សលោភោ។

អលោភោ *គុ.* (ឯ.) ដែលឥតលោភ, ដែលមិនសូវមានលោភ :

- ចិត្តអលោភោ
- មនុស្សអលោភោ។

📖 វឌ្ឍនៈ ពាក្យផ្ទុយ ហាយនៈ

វឌ្ឍនៈ *ន.* (ឯ.ក្ល.) សេចក្ដីចម្រើន; ការល្បួតលាស់; ដំណើរដុះដាល; ដំណើរកើតកាលវាលគុម្ព។

ហាយនៈ *ន.* (ឯ.ក្ល.) សេចក្ដីវិនាស, សេចក្ដីសាបសូន្យ; ដំណើរទ្រុឌទ្រោម។

📖 វឌ្ឍនតាតិនី ពាក្យផ្ទុយ ហានតាតិនី

វឌ្ឍនតាតិនី *គុ.* ឬ *ន.* (ឯ.) ដែលមានចំណែកខាងចម្រើន; ស្ត្រីអ្នកដែលមានចំណែកទៅខាងតែចម្រើន, ស្ត្រីអ្នកដែលចេះតែចម្រើន :

❖ មនុស្សប្រព្រឹត្តអំពើត្រង់ជាវឌ្ឍនភាគិនី។

ហានភាគិនី *គុ.* ឬ *ន.* (**ឆ.**) ដែលមានចំណែកខាងវិនាស; ស្ត្រីអ្នកដែលមានចំណែកទៅខាងតែវិនាស, ស្ត្រីអ្នកដែលចេះតែវិនាស :

❖ មនុស្សប្រព្រឹត្តអំពើវៀចជាហានភាគិនី។

📖 ឥឌ្ឍនភាគី ពាក្យផ្ទុយ ហានភាគី

ឥឌ្ឍនភាគី *គុ.* ឬ *ន.* (**ឆ.**) ដែលមានចំណែកខាងចម្រើន; អ្នកដែលមានចំណែកទៅខាងតែចម្រើន, អ្នកដែលចេះតែចម្រើន :

❖ មនុស្សប្រព្រឹត្តអំពើត្រង់ជាវឌ្ឍនភាគី។

ហានភាគី *គុ.* ឬ *ន.* (**ឆ.**) ដែលមានចំណែកខាងវិនាស; អ្នកដែលមានចំណែកទៅខាងតែវិនាស, អ្នកដែលចេះតែវិនាស :

❖ មនុស្សប្រព្រឹត្តអំពើវៀចជាហានភាគី។

📖 ឥន្ទ្រីយបុគ្គល ពាក្យផ្ទុយ អវន្ទ្រីយបុគ្គល

ឥន្ទ្រីយបុគ្គល *ន.* (**ឆ.**) បុគ្គលដែលគួរគេសំពះ :

❖ មាតាបិតាជាវន្ទ្រីយបុគ្គលរបស់បុត្រធីតា។

អវន្ទ្រីយបុគ្គល *ន.* (**ឆ.**) បុគ្គលដែលមិនគួរសំពះ :

❖ អវន្ទ្រីយបុគ្គល១០ចំពួកឬ២៥ចំពួកភិក្ខុពុំត្រូវសំពះឡើយ (ព.វិ.ពុ.)។

📖 **វាសរសេដ្ឋាតិវាទ ពាក្យផ្ទុយ សាយណ្ហាតិវាទ**

វាសរសេដ្ឋាតិវាទ *ន.* (ឋ.) ការពោលពាក្យគំនាប់គ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងវេលាព្រឹក, ដូចជា :

❖ សុភស្តេប្រភាត! “វេលាព្រឹកដ៏ល្អចូរមានដល់អ្នក!”។

សាយណ្ហាតិវាទ *ន.* (ឋ.) ការពោលពាក្យគំនាប់គ្នាក្នុងវេលាសាយណ្ហថា :

❖ សាយណ្ហសុវត្ថិ! ឬសាយណ្ហសួស្តី!។

📖 **ខជ្ជមាន ពាក្យផ្ទុយ អខជ្ជមាន**

ខជ្ជមាន *នុ.* (ឋ.) ដែលកំពុងមាននៅឡើយ, ធរមាន។

អខជ្ជមាន *នុ.* (ឋ.) ដែលកំពុងតែមិនមាន, ដែលឥតមានសោះឡើយ។

📖 **ខជ្ជា ពាក្យផ្ទុយ អខជ្ជា**

ខជ្ជា *ន.* (ឋ.) សេចក្តីដឹងច្បាស់; ការចេះដឹង, ចំណេះ; វេទមន្ត, មន្តអាគម :

❖ វិជ្ជាលេខ

❖ វិជ្ជាពេទ្យ។

អខជ្ជា *ន.* (ឋ.) ការមិនដឹងច្បាស់, សេចក្តីល្ងង់, មោហៈ, មោហោ :

❖ សត្វលោកត្រូវអវិជ្ជារួបរឹតងងឹតភន្តច្រលំយល់ខុសថាជាត្រូវ។

📖 **ខញ្ញោឈរកន្ត្រៀ ពាក្យផ្ទុយ អខញ្ញោឈរកន្ត្រៀ**

ឥណ្ឌាឈរក្នុងព្យ *ន.* (ឥ. និង *សំ.ក្ត.*) ទ្រព្យមានវិញ្ញាណ :

❖ គោ

❖ ក្របី។

អឥណ្ឌាឈរក្នុងព្យ *ន.* (ឥ. និង *សំ.ក្ត.*) ទ្រព្យឥតវិញ្ញាណ :

❖ មាស

❖ ប្រាក់។

📖 **ឥណ្ឌូ** **ពាក្យផ្គុំ** **អឥណ្ឌូ**

ឥណ្ឌូ *ន.* (ឥ.) អ្នកដឹងច្បាស់, អ្នកដឹងហេតុផ្សេងៗ (ស្អែកជ្រាវ)។

អឥណ្ឌូ *នុ.* (ឥ.) ដែលមិនមានការដឹង; ល្ងង់, ខ្លៅ។

📖 **ឥណ្ឌូជន** **ពាក្យផ្គុំ** **អឥណ្ឌូជន**

ឥណ្ឌូជន *ន.* (ឥ.) អ្នកប្រាជ្ញ។

អឥណ្ឌូជន *ន.* (ឥ.) ជនល្ងង់, ជនខ្លៅ។

📖 **ឥណ្ឌូបុរស** **ពាក្យផ្គុំ** **អឥណ្ឌូបុរស**

ឥណ្ឌូបុរស *ន.* (ឥ.) អ្នកប្រាជ្ញ។

អឥណ្ឌូបុរស *ន.* (ឥ.) បុរសល្ងង់, បុរសខ្លៅ។

📖 **ឥណ្ឌូនេស** **ពាក្យផ្គុំ** **អឥណ្ឌូនេស**

ឥញ្ញាភាព *ន.* (ឃ.ភ្ន.) ភាពនៃវិញ្ញូ; ភាវៈនៃកូនក្មេងដឹងក្តី។

អឥញ្ញាភាព *ន.* (ឃ.ភ្ន.) ភាពនៃអវិញ្ញូ; ភាវៈនៃកូនក្មេងតូចពុំទាន់ដឹងក្តី។

📖 ឥទ្ធា ពាក្យផ្ទុយ អឥទ្ធា

ឥទ្ធា *ន.* (សំ.) សេចក្តីដឹងច្បាស់; ការចេះដឹង, ចំណេះ; វេទមន្ត, មន្តអាគម :

- ❖ វិទ្យាលេខ
- ❖ វិទ្យាពេទ្យ។

អឥទ្ធា *ន.* (សំ.) ការមិនដឹងច្បាស់, សេចក្តីល្ងង់, មោហៈឬមោហោ :

- ❖ សត្វលោកត្រូវអវិទ្យារួបរឹតងងឹតភន្តច្រលំយល់ខុសថាជាត្រូវ។

📖 ឥនយកថា ពាក្យផ្ទុយ អឥនយកថា

ឥនយកថា *ន.* (ឃ.) សម្តីប្រារព្ធវិន័យ, សម្តីអាងវិន័យ។

អឥនយកថា *ន.* (ឃ.) សម្តីខុសច្បាប់, សម្តីក្រៅច្បាប់។

📖 ឥនយសាចា ពាក្យផ្ទុយ អឥនយសាចា

ឥនយសាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីត្រូវច្បាប់, សម្តីក្នុងច្បាប់។

អឥនយសាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីខុសច្បាប់, សម្តីក្រៅច្បាប់។

📖 ឥនយសាឥ ពាក្យផ្ទុយ អឥនយសាឥ

ឥនយសាឥ *ន.* (ឃ.) ពាក្យពោលអាងវិន័យ។

អនឧបសាធ ន. (ឯ.) សម្តីខុសច្បាប់, សម្តីក្រៅច្បាប់។

📖 ឧឧបសាធិន ពាក្យផ្ទុយ អនឧបសាធិន

ឧឧបសាធិន ន. (សំ.) អ្នកពោលអាងវិន័យ, អ្នកនិយាយប្រកាន់តាមវិន័យ។

អនឧបសាធិន ន. (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយខុសច្បាប់, អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយក្រៅច្បាប់។

📖 ឧឧបសាធិនី ពាក្យផ្ទុយ អនឧបសាធិនី

ឧឧបសាធិនី ន. (ឯ.) ស្ត្រីអ្នកពោលអាងវិន័យ, ស្ត្រីអ្នកនិយាយប្រកាន់តាមវិន័យ។

អនឧបសាធិនី ន. (ឯ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែនិយាយខុសច្បាប់, ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែនិយាយក្រៅច្បាប់។

📖 ឧឧបសាធី ពាក្យផ្ទុយ អនឧបសាធី

ឧឧបសាធី ន. (ឯ.) អ្នកពោលអាងវិន័យ, អ្នកនិយាយប្រកាន់តាមវិន័យ។

អនឧបសាធី ន. (ឯ.) អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយខុសច្បាប់, អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយក្រៅច្បាប់។

📖 ឧរុទ្ធ ពាក្យផ្ទុយ អឧរុទ្ធ

ឧរុទ្ធ ឬ. (ឯ.សំ.) ដែលខុស; ដែលទីទៃពីគ្នា, ដែលផ្ទុយគ្នា។

អនុរុទ្ធ *ន.* (ឥ.សំ.) ដែលមិនខុស, ដែលឥតខុស; ដែលឥតទាស់, ដែលឥតឆ្គង គឺត្រឹមត្រូវ; ស្រួល; ស្របគ្នា, ត្រូវគ្នា (ប្រើជា អពិរុទ្ធ ក៏បាន)។

📖 **ឥរុទ្ធកថា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធកថា**

ឥរុទ្ធកថា *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីមិនត្រឹមត្រូវ។

អនុរុទ្ធកថា *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីត្រឹមត្រូវ។

📖 **ឥរុទ្ធបាឋ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធបាឋ**

ឥរុទ្ធបាឋ *ន.* (ឥ.សំ.) បាលីខុស។

អនុរុទ្ធបាឋ *ន.* (ឥ.សំ.) បាលីត្រឹមត្រូវ។

📖 **ឥរុទ្ធភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធភាព**

ឥរុទ្ធភាព *ន.* (ឥ.សំ.ភ្ន.) ភាពមិនត្រឹមត្រូវ; ភាពឆ្គង។

អនុរុទ្ធភាព *ន.* (ឥ.សំ.ភ្ន.) ភាពត្រឹមត្រូវ; ភាពឥតឆ្គង។

📖 **ឥរុទ្ធភាសា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធភាសា**

ឥរុទ្ធភាសា *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីខុស។

អនុរុទ្ធភាសា *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីត្រឹមត្រូវ។

📖 **ឥរុទ្ធភាវ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធភាវ**

ឥរុទ្ធភាវ *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីខុស, ពំនោលខុស។

អនុរុទ្ធវាទ *ន.* (ឥ.សំ.) សម្តីត្រឹមត្រូវ, ពំនោលត្រឹមត្រូវ។

📖 **ទុរុទ្ធសព្ទ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនុរុទ្ធសព្ទ**

ទុរុទ្ធសព្ទ *ន.* (សំ.) សព្ទខុស; សព្ទផ្ទុយគ្នា។

អនុរុទ្ធសព្ទ *ន.* (សំ.) សព្ទត្រឹមត្រូវ; សព្ទស្របគ្នា។

📖 **ទរូប** **ពាក្យផ្ទុយ** **សរូប**

ទរូប *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.សំ.) រូបអាក្រក់; ដែលមានរូបអាក្រក់ប្លែក; ដែលអាក្រក់, គួរខ្ពើម; ពិការ។

សរូប *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.សំ.) រូបល្អ; ដែលមានរូបល្អ។

📖 **ទរូបា** **ពាក្យផ្ទុយ** **សរូបា**

ទរូបា *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.សំ.) ស្ត្រីរូបអាក្រក់; ស្ត្រីដែលមានរូបអាក្រក់ប្លែក; ស្ត្រីដែលអាក្រក់, ស្ត្រីគួរខ្ពើម; ស្ត្រីពិការ។

សរូបា *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.សំ.) ស្ត្រីរូបល្អ; ស្ត្រីដែលមានរូបល្អ។

📖 **ទវេធ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អទវេធ**

ទវេធ *ន.* (ឥ.សំ.) កំហឹង; កំហុស; សេចក្តីស្អប់; ជម្លោះ; សត្រូវ។

អទវេធ *ន.* (ឥ.សំ.) សេចក្តីមិនវិរោធ; ដំណើរឥតកំហុស, ដំណើរឥតសេចក្តីស្អប់; អ្នកដែលឥតវិរោធ, អ្នកដែលឥតកំហុស។

📖 **ទសទិស** **ពាក្យផ្ទុយ** **សទិស**

ទសទិស *នុ.* (សំ.) ដែលទីទៃពីគ្នា, មិនដូចគ្នា, ខុសគ្នា, ផ្សេងពីគ្នា; ដែលជាទំនាស់នឹងគ្នា, ផ្ទុយគ្នា។

សទិស *នុ.* (ឆ.) ដែលដូចគ្នា, ត្រូវគ្នា, ប្រហែលគ្នា, ស្រដៀងគ្នា, លាំគ្នា។

📖 **ទសទិសន័យ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សទិសន័យ**

ទសទិសន័យ *ន.* (ឆ.ក្ត.) ន័យផ្សេងគ្នា។

សទិសន័យ *ន.* (ឆ.ក្ត.) ន័យដូចគ្នា, ន័យស្រដៀងគ្នា។

📖 **ទសទិសពណ៌** **ពាក្យផ្ទុយ** **សទិសពណ៌**

ទសទិសពណ៌ *ន.* (ឆ. និង សំ.ក្ត.) ពណ៌ផ្សេងគ្នា, សម្បុរផ្សេងគ្នា។

សទិសពណ៌ *ន.* (ឆ. និង សំ.ក្ត.) ពណ៌ដូចគ្នា, សម្បុរដូចគ្នា។

📖 **ទសទិសភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **សទិសភាព**

ទសទិសភាព *ន.* (ឆ.ក្ត.) ភាពខុសគ្នា, បែបផ្សេងគ្នា។

សទិសភាព *ន.* (ឆ.ក្ត.) ភាពត្រូវគ្នា, បែបស្រដៀងគ្នា។

📖 **ទសទិសសព្ទ** **ពាក្យផ្ទុយ** **សទិសសព្ទ**

ទសទិសសព្ទ *ន.* (សំ.) សព្ទដែលមានសេចក្តីផ្សេងគ្នា, ពាក្យផ្ទុយ :

❖ ពាក្យខុសជាវិសទិសសព្ទរបស់ពាក្យត្រូវ។

សទិសសព្ទ *ន.* (សំ.) សព្ទដែលមានសេចក្តីលាំគ្នា, សព្ទដែលមានសេចក្តីស្រដៀងគ្នា :

- ❖ ផ្តែផ្តា
- ❖ ឧត្តម
- ❖ ខ្ពង់ខ្ពស់។

🕮 ទសតាត ពាក្យផ្ទុយ សតាត

ទសតាត *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមានចំណែកមិនស្មើគ្នា គឺដែលខុសគ្នា, ដែលជាទំនាស់នឹងគ្នា, ដែលផ្ទុយគ្នា; ដែលជាសត្រូវ។

សតាត *នុ.* (ឋា.) ដែលមានចំណែកស្មើគ្នា គឺដែលត្រូវគ្នា, ដែលដូចគ្នា; ដែលត្រូវចិត្តត្រូវគំនិតគ្នា, ដែលជិតដិតស្និទ្ធស្នាលនឹងគ្នា។

🕮 ទសម ពាក្យផ្ទុយ សម

ទសម *នុ.* (ឋា.សំ.) ដែលមិនស្មើ, ដែលមិនរាប, ដែលមិនរាបទាប, ដែលខ្ពស់ៗទាបៗ។

សម *នុ.* (ឋា.សំ.) ដែលស្មើគ្នា, ដែលប៉ុនគ្នា, ដែលប្រហែលគ្នា; ដែលស្រដៀងគ្នា។

🕮 ទសមចិត្ត ពាក្យផ្ទុយ សមចិត្ត

ខសមចិត្ត *ន.* (ឃ.) ចិត្តមិនស្មើ; ចិត្តមិនដូចគ្នា។

សមចិត្ត *ន.* (ឃ.) ចិត្តស្មើ; ចិត្តដូចគ្នា។

📖 **ខសមានចិត្ត ពាក្យផ្ទុយ សមានចិត្ត**

ខសមានចិត្ត *ន.* (ឃ.) ចិត្តមិនស្មោះស្មើ, ចិត្តប្រកបដោយសេចក្តីរង្កៀស, ចិត្តអធ្យាស្រ័យមិនត្រូវគ្នា; សេចក្តីគ្នាន់ក្នាញ់, ការមួម៉ៅក្តៅក្រហាយ។

សមានចិត្ត *ន.* (ឃ.) ចិត្តស្មោះស្មើ, ចិត្តដែលមានសភាពទោរទន់រកគ្នាដោយសេចក្តីស្រលាញ់។

📖 **ខសាទិស ពាក្យផ្ទុយ សាទិស**

ខសាទិស *នុ.* (សំ.) ដែលទីទៃពីគ្នា, ដែលមិនដូចគ្នា, ដែលខុសគ្នា, ដែលផ្សេងពីគ្នា; ដែលជាទំនាស់នឹងគ្នា, ដែលផ្ទុយគ្នា។

សាទិស *នុ.* (សំ.) ដែលដូចគ្នា, ដែលត្រូវគ្នា, ដែលប្រហែលគ្នា, ដែលស្រដៀងគ្នា, ដែលលាំគ្នា។

📖 **ខសាមញ្ញនាម ពាក្យផ្ទុយ សាមញ្ញនាម**

ខសាមញ្ញនាម *ន.* (ឃ.) នាមនាមដែលមិនទូទៅ។

សាមញ្ញនាម *ន.* (ឃ.) នាមនាមដែលនៅទូទៅទៀតបាន។

📖 **ខសារធ ពាក្យផ្ទុយ អត្ថសារធ**

ទសារទ *នុ.* (ឋ.សំ.) ដែលក្លៀវក្លា, ដែលអង់អាច, ដែលឈ្លាសវៃក្នុងការនិយាយស្តី, ដែលឈ្លាសវៃក្នុងការជជែក (ក្នុងករណីលក្ខណៈជំនុំ) :

❖ មនុស្សទសារទ។

អទសារទ *នុ.* (ឋ.សំ.) ដែលមិនក្លៀវក្លា, ដែលមិនអង់អាច, ដែលមិនឈ្លាសវៃក្នុងការនិយាយស្តី, ដែលមិនឈ្លាសវៃក្នុងការជជែក (ក្នុងនីប្រជុំ) :

❖ មនុស្សអទសារទ។

🕮 **ទសារទតាព ពាក្យផ្ទុយ អទសារទតាព**

ទសារទតាព *ន.* (ឋ.ភ្ជ.) ភាពអង់អាច, សេចក្តីអង់អាច :

❖ មានទសារទភាព

❖ ទសារទភាពរបស់អ្នករៀន។

អទសារទតាព *ន.* (ឋ.ភ្ជ.) ភាពជាអ្នកមិនក្លៀវក្លា, ភាពមិនអង់អាច។

🕮 **ទសប្បាសិក ពាក្យផ្ទុយ អទសប្បាសិក**

ទសប្បាសិក *នុ.* (ឋ.) ដែលមានវិស្បាសៈ; ដែលប្រកបដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល :

❖ មនុស្សទសប្បាសិក។

អទសប្បាសិក *នុ.* (ឋ.) ដែលមិនមានវិស្បាសៈ, ដែលមិនប្រកបដោយ

សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល :

❖ មនុស្សអវិស្សាសិក។

📖 ឧស្សាសិកដ្ឋាន ពាក្យផ្ទុយ អឧស្សាសិកដ្ឋាន

ឧស្សាសិកដ្ឋាន *ន.* (ឋា.) ទីដែលប្រកបដោយវិស្សាស:។

អឧស្សាសិកដ្ឋាន *ន.* (ឋា.) ទីដែលមិនមានវិស្សាស:។

📖 ឧស្សាសិកា ពាក្យផ្ទុយ អឧស្សាសិកា

ឧស្សាសិកា *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមានវិស្សាស:; ស្ត្រីដែលប្រកបដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល :

❖ មនុស្សវិស្សាសិកា។

អឧស្សាសិកា *នុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមិនមានវិស្សាស:; ស្ត្រីដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល :

❖ មនុស្សអវិស្សាសិកា។

📖 ឧហិច្ឆា ពាក្យផ្ទុយ អឧហិច្ឆា

ឧហិច្ឆា *ន.* (ឋា.ក្ល.) សេចក្តីបៀតបៀន, ការធ្វើឱ្យគេបានសេចក្តីទុក្ខពិបាក, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញគេ។

អឧហិច្ឆា *ន.* (ឋា.ក្ល.) ការមិនបៀតបៀនគេ, ការមិនធ្វើគេឱ្យបានសេចក្តី

ទុក្ខលំបាក, ការមិនធ្វើទុកបុកម្នេញគេ។

📖 ឧហឹសា ពាក្យផ្ទុយ អឧហឹសា

ឧហឹសា *ន.* (**ឃ.**) សេចក្តីបៀតបៀន, ការធ្វើឱ្យគេបានសេចក្តីទុក្ខពិបាក, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញគេ។

អឧហឹសា *ន.* (**ឃ.**) ការមិនបៀតបៀនគេ, ការមិនធ្វើគេឱ្យបានសេចក្តីទុក្ខលំបាក, ការមិនធ្វើទុកបុកម្នេញគេ។

📖 ឧហេសា ពាក្យផ្ទុយ អឧហេសា

ឧហេសា *ន.* (**ឃ.**) សេចក្តីបៀតបៀន, ការធ្វើឱ្យគេបានសេចក្តីទុក្ខពិបាក, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញគេ។

អឧហេសា *ន.* (**ឃ.**) ការមិនបៀតបៀនគេ, ការមិនធ្វើគេឱ្យបានសេចក្តីទុក្ខលំបាក, ការមិនធ្វើទុកបុកម្នេញគេ។

📖 ឧតិក្កម ពាក្យផ្ទុយ អឧតិក្កម

ឧតិក្កម *ន.* (**ឃ.**) អជ្ឈាចារ, ការកន្តងបញ្ញត្តិ, ការល្មើសបញ្ញត្តិ, ការបំពានច្បាប់។

អឧតិក្កម *ន.* (**ឃ.**) ការមិនកន្តងបញ្ញត្តិ, ការមិនល្មើសបញ្ញត្តិ, ការមិនបំពានច្បាប់។

📖 ទីតភ្ជមចេតនា ពាក្យផ្ទុយ អទីតភ្ជមចេតនា

ទីតភ្ជមចេតនា ន. (ឯ.) គំនិតដែលបម្រុងនឹងកន្តង, គំនិតដែលបម្រុងនឹងបំពានលើបញ្ញត្តិ។

អទីតភ្ជមចេតនា ន. (ឯ.) ចេតនាដែលប្រុងប្រយត្នមិនបម្រុងនឹងកន្តង, ចេតនាដែលប្រុងប្រយត្នមិនបម្រុងនឹងបំពានលើបញ្ញត្តិ។

📖 ទីតក្រម ពាក្យផ្ទុយ អទីតក្រម

ទីតក្រម ន. (សំ.) អជ្ឈាចារ, ការកន្តងបញ្ញត្តិ, ការល្មើសបញ្ញត្តិ, ការបំពានច្បាប់។

អទីតក្រម ន. (សំ.) ការមិនកន្តងបញ្ញត្តិ, ការមិនល្មើសបញ្ញត្តិ, ការមិនបំពានច្បាប់។

📖 សកម្មកិរិយា ពាក្យផ្ទុយ អកម្មកិរិយា

សកម្មកិរិយា ន. (ឯ.) កិរិយាសព្ទដែលកាលណានិយាយត្រូវស្រែកហៅអំពើដែលត្រូវធ្វើមកផង, ដូចជា ធ្វើ, ស៊ី, ឧទ្ទល, ទាយ, បិទ ជាដើម។

អកម្មកិរិយា ន. (ឯ.) កិរិយាសព្ទដែលកាលណានិយាយមិនបាច់ដាក់អំពើដែលត្រូវធ្វើមកផងទេ, ដូចជា ដេក, ដួល, ឈរ, អង្គុយ ជាដើម។

📖 សកម្មធាតុ ពាក្យផ្ទុយ អកម្មធាតុ

សកម្មធាតុ *ន.* (**ឋា.**) ឫសដើមរបស់កិរិយាសព្ទប្រកបដោយកម្ម, កាលណានិយាយត្រូវដាក់ពាក្យជាអំពើដែលត្រូវធ្វើមកផង។

អកម្មធាតុ *ន.* (**ឋា.**) ឫសដើមនៃកិរិយាសព្ទដែលមិនមានកម្ម។

📖 **សង្ខតធម៌ ពាក្យផ្ទុយ អសង្ខតធម៌**

សង្ខតធម៌ *ន.* (**ឋា.** និង **សំ.**) ធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង, សង្ខារធម៌ :

❖ សកលលោកជាសង្ខតធម៌។

អសង្ខតធម៌ *ន.* (**ឋា.** និង **សំ.**) ធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងពុំបាន :

❖ ព្រះនិព្វានជាអសង្ខតធម៌។

📖 **សន្ដានិម ពាក្យផ្ទុយ អសន្ដានិម**

សន្ដានិម *ឬ.* (**ឋា.ឬ.**) ដែលនាំយកទៅមកបាន, ដែលលើកយកទៅមកបាន, ដែលអាចធ្វើឱ្យកក្រើក, ដែលអាចធ្វើឱ្យឃ្លាតចាកទីបាន :

❖ ថាន

❖ កៅអី។

អសន្ដានិម *ឬ.* (**ឋា.ឬ.**) ដែលនាំយកទៅមកពុំបាន, ដែលលើកយកទៅមកពុំបាន, ដែលពុំអាចធ្វើឱ្យកក្រើក, ដែលពុំអាចធ្វើឱ្យឃ្លាតចាកទីបាន :

❖ ស្រែ

❖ ចម្ការ។

📖 សតេកិច្ចៈ ពាក្យផ្ទុយ អតេកិច្ចៈ

សតេកិច្ចៈ *គុ.* (**ឋ.ក្ត.**) ដែលគួរការក្សាបាននៅឡើយ, ដែលនៅកែបាន :

❖ ទោសនុ៎ះជាសតេកិច្ចៈ។

អតេកិច្ចៈ *គុ.* (**ឋ.ក្ត.**) ដែលមិនគួរការក្សាបាន, ដែលអស់កែបាន, ដែលកែខែលែងកើត :

❖ ទោសនុ៎ះជាអតេកិច្ចៈ។

📖 សតេកិច្ចា ពាក្យផ្ទុយ អតេកិច្ចា

សតេកិច្ចា *គុ.* (**ឋ.**) ដែលគួរការក្សាបាននៅឡើយ, ដែលនៅកែបាន :

❖ ទោសនុ៎ះជាសតេកិច្ចា។

អតេកិច្ចា *គុ.* (**ឋ.**) ដែលមិនគួរការក្សាបាន, ដែលអស់កែបាន, ដែលកែខែលែងកើត :

❖ ទោសនុ៎ះជាអតេកិច្ចា។

📖 សត្យ ពាក្យផ្ទុយ អសត្យ

សត្យ *គុ.* (**សំ.**) ដែលទៀង, ទៀងត្រង់, ពិត, ប្រាកដ, មែន :

❖ ពាក្យសត្យ។

អសត្យ *ន.* (*សំ.*) ដែលមិនទៀង, ដែលមិនពិត :

❖ សម្តីអសត្យ។

📖 សន្តិសុខ ពាក្យផ្ទុយ អសន្តិសុខ

សន្តិសុខ *ន.* (**ឋា.**) សុខដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់។

អសន្តិសុខ *ន.* (**ឋា.**) ការមិនមានសេចក្តីសុខសាន្ត, ដំណើរដែលឥតមានសេចក្តីស្ងប់រៀបរយក្នុងស្រុក, ចលាចល, ការរបៈរបោរ។

📖 សន្ទិដ្ឋមិត្ត ពាក្យផ្ទុយ សម្ភត្តមិត្ត, អទិដ្ឋមិត្ត

សន្ទិដ្ឋមិត្ត *ន.* (**ឋា.**) មិត្តដែលគ្រាន់តែបានជួបឃើញគ្នាមួយដងមួយកាលមិនសូវស្និទ្ធស្នាលប៉ុន្មាន, មនុស្សស្គាល់គ្នា :

❖ លុះខ្ញុំទៅដល់ទីនុះ មានពួកសន្ទិដ្ឋមិត្តនិងសម្ភត្តមិត្តមកទទួលឈូឆរអបអរសាទរ។

សម្ភត្តមិត្ត *ន.* (**ឋា.**) មិត្តជិតដិតទុកចិត្តស្និទ្ធស្នាលយ៉ាងមាំ (ឧទ្ធមិត្ត) :

❖ អ្នកនុះជាសម្ភត្តមិត្តរបស់ខ្ញុំ។

អទិដ្ឋមិត្ត *ន.* (**ឋា.**) មិត្តមិនដែលឃើញគ្នា គឺអ្នកដែលរាប់អានគ្នាជាមិត្តប៉ុន្តែមិនដែលបានជួប មិនដែលបានឃើញគ្នាសោះគ្រាន់តែបានផ្ញើសំបុត្រឬផ្តាំដំណឹងទៅវិញទៅមករកគ្នា ឬក៏ផ្ញើទ្រព្យរបស់ភស្តុភារអ្វីៗទៅវិញទៅមក

ដោយអ្នកដទៃ។

📖 សប្បុរសៈ ពាក្យផ្ទុយ អសប្បុរសៈ

សប្បុរសៈ *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) បុរសអ្នកស្លប់ គឺមនុស្ស (ប្រុសក្តីស្រីក្តី) អ្នកមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ដោយកាយវាចាចិត្ត, អ្នកប្រព្រឹត្តល្អ, អ្នកត្រឹមត្រូវ។

អសប្បុរសៈ *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) បុរសអ្នកមិនស្លប់ គឺបុរសស្ត្រីអ្នកកាន់អំពើអាក្រក់ដោយកាយវាចាចិត្ត; អ្នកមានចិត្តអាក្រក់។

📖 សប្បុរិសៈ ពាក្យផ្ទុយ អសប្បុរិសៈ

សប្បុរិសៈ *ន.* (**ឃ.**) បុរសអ្នកស្លប់។

អសប្បុរិសៈ *ន.* (**ឃ.**) បុរសអ្នកមិនស្លប់។

📖 សប្បុរិសកម្ម ពាក្យផ្ទុយ អសប្បុរិសកម្ម

សប្បុរិសកម្ម *ន.* (**ឃ.**) អំពើរបស់សប្បុរស, កិច្ចការរបស់សប្បុរស។

អសប្បុរិសកម្ម *ន.* (**ឃ.**) អំពើរបស់អសប្បុរស, កិច្ចការរបស់អសប្បុរស។

📖 សប្បុរិសចរិយា ពាក្យផ្ទុយ អសប្បុរិសចរិយា

សប្បុរិសចរិយា *ន.* (**ឃ.**) ការប្រព្រឹត្តរបស់សប្បុរស។

អសប្បុរិសចរិយា *ន.* (**ឃ.**) ចរិយារបស់អសប្បុរស។

📖 សប្បុរិសជាត ពាក្យផ្ទុយ អសប្បុរិសជាត

សប្បុរិសជាតិ *ន.* (ឃ.) ជាតិរបស់សប្បុរស។

អសប្បុរិសជាតិ *ន.* (ឃ.) ជាតិនៃអសប្បុរស។

📖 **សប្បុរិសទាន** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសប្បុរិសទាន**

សប្បុរិសទាន *ន.* (ឃ.) ទានរបស់សប្បុរស គឺទានដែលគេឱ្យដោយគោរព។

អសប្បុរិសទាន *ន.* (ឃ.) ទានរបស់អសប្បុរស គឺទានដែលគេឱ្យដោយខ្ជីខ្ជា។

📖 **សប្បុរិសធម៌** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសប្បុរិសធម៌**

សប្បុរិសធម៌ *ន.* (ឃ. និង សំ.) ធម៌របស់សប្បុរស។

អសប្បុរិសធម៌ *ន.* (ឃ. និង សំ.) ធម៌របស់អសប្បុរស។

📖 **សព្វិ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសព្វិ**

សព្វិ *អ.និ.* (ឃ.) ដោយសប្បុរសទាំងឡាយ, ជាមួយនឹងពួកសប្បុរស។

អសព្វិ *អ.និ.* (ឃ.) ដោយអសប្បុរសទាំងឡាយ, ជាមួយនឹងពួកអសប្បុរស។

📖 **សព្វិកម្ម** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសព្វិកម្ម**

សព្វិកម្ម *ន.* (ឃ.) អំពើរបស់ពួកសប្បុរស។

អសព្វិកម្ម *ន.* (ឃ.) អំពើរបស់ពួកអសប្បុរស។

📖 **សព្វិធម៌** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសព្វិធម៌**

សព្វិធម៌ *ន.* (ឃ. និង សំ.) ធម៌របស់ពួកអ្នកស្ងប់។

អសប្បិធម៌ *ន.* (ឥ. និង *សំ.*) ធម៌របស់ពួកអសប្បុរស។

📖 សប្បិនា ពាក្យផ្ទុយ អសប្បិនា

សប្បិនា *ន.* (ឥ.) សម្តីរបស់ពួកសប្បុរស។

អសប្បិនា *ន.* (ឥ.) សម្តីរបស់ពួកអសប្បុរស។

📖 សប្បិនាឧ ពាក្យផ្ទុយ អសប្បិនាឧ

សប្បិនាឧ *ន.* (ឥ.) សម្តីរបស់ពួកសប្បុរស។

អសប្បិនាឧ *ន.* (ឥ.) សម្តីរបស់ពួកអសប្បុរស។

📖 សម្ផិន្ន ពាក្យផ្ទុយ អសម្ផិន្ន

សម្ផិន្ន *កិ.* ឬ *នុ.* (ឥ.*សំ.*) បែកហើយ, ផ្លាយហើយ; ដែលបែកហើយ, ដែលផ្លាយហើយ; ដែលបែកបាក់គ្នា។

អសម្ផិន្ន *កិ.* ឬ *នុ.* (ឥ.*សំ.*) មិនបែក, មិនផ្លាយ; ដែលមិនបែក, ដែលមិនផ្លាយ; ដែលមិនលាយច្រលំ, ដែលមិនច្រលំបល់, ដែលមិនច្របូកច្របល់; ដែលមិនឈ្លោះប្រកែកបែកបាក់គ្នា។

📖 សម្ផិន្នញ្ញាត ពាក្យផ្ទុយ អសម្ផិន្នញ្ញាត

សម្ផិន្នញ្ញាត *នុ.* ឬ *ន.* (ឥ.) ញាតិដែលបែកគ្នា; ដែលកើតឈ្លោះប្រកែកបែកបាក់គ្នា។

អសម្ផិន្នញ្ញាត ន. (ឋា.) ញាតិដែលមិនឈ្លោះប្រកែកបែកបាក់គ្នា; ញាតិពិត។

📖 **សម្ផិន្នពជ្ឈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសម្ផិន្នពជ្ឈ**

សម្ផិន្នពជ្ឈ ន. (ឋា.ក្ល.) ពង្សដែលបែកគ្នា, ត្រកូលដែលបែកគ្នា។

អសម្ផិន្នពជ្ឈ ន. (ឋា.ក្ល.) ពង្សដែលមិនលាយច្រលំគ្នា, ត្រកូលដែលមិនលាយច្រលំគ្នា, ពង្សមិនច្របូកច្របល់គ្នា, ត្រកូលដែលមិនច្របូកច្របល់គ្នា។

📖 **សម្ផិន្នវជ្ឈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសម្ផិន្នវជ្ឈ**

សម្ផិន្នវជ្ឈ ន. (ឋា.ក្ល.) វង្សដែលបែកគ្នា, ត្រកូលដែលបែកគ្នា។

អសម្ផិន្នវជ្ឈ ន. (ឋា.ក្ល.) វង្សដែលមិនលាយច្រលំគ្នា, ត្រកូលដែលមិនលាយច្រលំគ្នា, វង្សមិនច្របូកច្របល់គ្នា, ត្រកូលដែលមិនច្របូកច្របល់គ្នា។

📖 **សម្ផុតសជ្ឈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អរិយសជ្ឈ**

សម្ផុតសជ្ឈ ន. (ឋា.) ភិក្ខុសង្ឃបុថុជ្ជនដែលបានឧបសម្បទាដោយញត្តិចតុត្ថកម្មវាចា (ព.ពុ.)។

អរិយសជ្ឈ ន. (ឋា.) សង្ឃជាអរិយបុគ្គល (ព.ពុ.)។

📖 **សម្រិត** **ពាក្យផ្ទុយ** **សំរូប**

សម្រិត គុ. ដែលស្រិតរួចហើយ (ប្រើចំពោះតែអង្គរ) :

❖ អង្គរសម្រិត។

សំរូប *គុ.* ដែលនៅមិនទាន់ស្រិត (ចំពោះតែអង្ករ) :

❖ អង្ករសំរូប។

📖 **សខញ្ញាឈាក: ពាក្យផ្ទុយ អខញ្ញាឈាក:**

សខញ្ញាឈាក: *គុ.* (**ឃ.ក្ត.**) ដែលមានវិញ្ញាណ។

អខញ្ញាឈាក: *គុ.* (**ឃ.ក្ត.**) ដែលឥតវិញ្ញាណ។

📖 **សខញ្ញាឈាកទ្រព្យ ពាក្យផ្ទុយ អសខញ្ញាឈាកទ្រព្យ**

សខញ្ញាឈាកទ្រព្យ *ន.* (**ឃ.** និង **សំ.ក្ត.**) ទ្រព្យមានវិញ្ញាណ :

❖ គោ

❖ ក្របី។

អសខញ្ញាឈាកទ្រព្យ *ន.* (**ឃ.** និង **សំ.ក្ត.**) ទ្រព្យឥតវិញ្ញាណ :

❖ មាស

❖ ប្រាក់។

📖 **សស្សាមិក ពាក្យផ្ទុយ អស្សាមិក**

សស្សាមិក *គុ.* (**ឃ.**) ដែលមានម្ចាស់, ដែលមានចៅហ្វាយនាយ។

អស្សាមិក *គុ.* (**ឃ.**) ដែលឥតម្ចាស់, ដែលឥតចៅហ្វាយនាយ :

❖ របស់អស្សាមិក

❖ មនុស្សអស្សាមិក។

📖 សស្សាមិកា ពាក្យផ្ទុយ អស្សាមិកា

សស្សាមិកា *នា.* (ឥ.) ដែលមានស្វាមី, ដែលមានប្តី, ដែលមានប្តីហើយ។

អស្សាមិកា *នា.* (ឥ.) ដែលឥតស្វាមី, ដែលឥតប្តី; ដែលពុំទាន់មានប្តីនៅឡើយ។

📖 ស៊ីយ ពាក្យផ្ទុយ ហោច

ស៊ីយ *កិ.* ឬ *នា.* (ចិ.) មិនប្រទះលាភ, ឃ្លាងលាភ; មិនសមបំណង; មោឃៈ, ឃែត, ឥតបានអ្វី។

ហោច *នា.* (ចិ.) ដែលចម្រើន, ដែលឡើងដៃ, ដែលមានលាភ, ដែលមានចំណេញ, ដែលសមប្រកប; ដែលមានជោគ។

📖 សាធារណៈ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណៈ

សាធារណៈ *នា.* (ឥ.សំ.ក្ល.) ដែលទូទៅ; ដែលទុកជាកណ្តាល, ដែលប្រើបានទាំងអស់គ្នា, ដែលមិនចំពោះមួយៗ; សាមញ្ញ, ដែលរាប់រយរាប់ពាន់។

អសាធារណៈ *នា.* (ឥ.សំ.ក្ល.) ដែលមិនមែនសាធារណៈ, ដែលមិនទូទៅ, ដែលចំពោះតែមួយៗ; ផ្ទាល់ខ្លួន។

📖 សាធារណដ្ឋាន ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណដ្ឋាន

សាធារណដ្ឋាន *ន.* (ឥ.) ទីដែលទៅមក, ទីប្រើប្រាស់បានទាំងអស់គ្នា។

អសាធារណដ្ឋាន ន. (ឋា.) កន្លែងសម្រាប់ជនម្នាក់ៗ។

📖 **សាធារណទាន ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណទាន**

សាធារណទាន ន. (ឋា.) ទានដែលឱ្យដល់ជនទូទៅមិនរើសមុខ។

អសាធារណទាន ន. (ឋា.) ទានដែលទាយកឱ្យចំពោះបុគ្គល គឺឱ្យសំដៅបុគ្គលម្នាក់ៗមិនទូទៅដល់បុគ្គលឯទៀត, បុគ្គលិកទាន។

📖 **សាធារណទ្រព្យ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណទ្រព្យ**

សាធារណទ្រព្យ ន. (ឋា. និង សំ.ភ្ន.) ទ្រព្យសាមញ្ញ, របស់រាយ។

អសាធារណទ្រព្យ ន. (ឋា. និង សំ.ភ្ន.) ទ្រព្យដែលមិនទូទៅដល់បុគ្គលដទៃ; ទ្រព្យឧត្តម។

📖 **សាធារណនាម ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណនាម**

សាធារណនាម ន. (ឋា.) នាមនាមដែលនៅទូទៅទៀតបាន (សាមញ្ញនាម)។

អសាធារណនាម ន. (ឋា.) នាមនាមដែលមិនទូទៅទៀត (ឯសាមញ្ញនាម)។

📖 **សាធារណបណ្ណ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណបណ្ណ**

សាធារណបណ្ណ ន. (ឋា.) សំបុត្រសាធារណៈ។

អសាធារណបណ្ណ ន. (ឋា.) សំបុត្រផ្ទាល់ខ្លួន។

📖 **សាធារណបត្រ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណបត្រ**

សាធារណបត្រ *ន.* (សំ.) សំបុត្រសាធារណៈ។

អសាធារណបត្រ *ន.* (សំ.) សំបុត្រផ្ទាល់ខ្លួន។

📖 **សាធារណប្បញ្ញត្តិ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណប្បញ្ញត្តិ**

អសាធារណប្បញ្ញត្តិ *ន.* (ឋា.) ពុទ្ធប្បញ្ញត្តិដែលទូទៅដល់សហធម្មិកទាំងប្រាំ (ព.វិ.ពុ.)។

អសាធារណប្បញ្ញត្តិ *ន.* (ឋា.) ពុទ្ធប្បញ្ញត្តិដែលមិនទូទៅដល់សហធម្មិកទាំងប្រាំ (ព.វិ.ពុ.)។

📖 **សាធារណប្រយោជន៍ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណប្រយោជន៍**

សាធារណប្រយោជន៍ *ន.* (សំ.ក្ល.) ប្រយោជន៍សម្រាប់សាធារណជន។

អសាធារណប្រយោជន៍ *ន.* (សំ.ក្ល.) ប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។

📖 **សាធារណសុខ ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណសុខ**

សាធារណសុខ *ន.* (ឋា.សំ.) សេចក្តីសុខរបស់ប្រជាជនទូទៅ។

អសាធារណសុខ *ន.* (ឋា.សំ.) សេចក្តីសុខផ្ទាល់ខ្លួន។

📖 **សាធារណស្ថាន ពាក្យផ្ទុយ អសាធារណស្ថាន**

សាធារណស្ថាន *ន.* (សំ.) ទីដែលទៅមកបានទាំងអស់គ្នា, ទីដែលប្រើប្រាស់បានទាំងអស់គ្នា។

អសោចារឈាស្ថាន *ន.* (សំ.) កន្លែងសម្រាប់ជនម្នាក់ៗ។

📖 **សាធុ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសាធុ**

សាធុ *គុ.* (ឋា.សំ.) ល្អ, ប្រពៃ; ត្រូវ, ត្រឹមត្រូវ; ស្រួល, ស្រួលបួល; ដែលឱ្យសម្រេចផល, ដែលសម្រេចប្រយោជន៍; ដែលពិត, មែន។

អសាធុ *គុ.* (ឋា.សំ.) ដែលមិនល្អ, ដែលពុំប្រពៃ, ដែលមិនត្រឹមត្រូវ; អាក្រក់។

📖 **សាធុកម្ម** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសាធុកម្ម**

សាធុកម្ម *ន.* (ឋា.) អំពើល្អ, បុណ្យ, កុសល។

អសាធុកម្ម *ន.* (ឋា.) អំពើមិនល្អ, អំពើរបស់អសប្បុរស។

📖 **សាធុការ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសាធុការ**

សាធុការ *ន.* (ឋា.) សម្តីពីរោះ, សម្តីត្រឹមត្រូវ, សាធុវាទ។

អសាធុការ *ន.* (ឋា.) សម្តីអាក្រក់, សម្តីអសប្បុរស, អសាធុវាទ។

📖 **សាធុជន** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសាធុជន**

សាធុជន *ន.* (ឋា.) ជនអ្នកត្រឹមត្រូវ, មនុស្សអ្នកកាន់អំពើល្អ។

អសាធុជន *ន.* (ឋា.) ជនចិត្តអាក្រក់, មនុស្សអ្នកកាន់អំពើអាក្រក់។

📖 **សាធុបថ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសាធុបថ**

សាធុបថ *ន.* (ឋា.សំ.) ផ្លូវនៃអំពើល្អ, ផ្លូវត្រឹមត្រូវ។

អសោធុបថ *ន.* (ឋ.សំ.) ផ្លូវនៃអំពើពុំប្រសើរ, ផ្លូវអាក្រក់។

📖 **សោធុវាចា ពាក្យផ្ទុយ អសោធុវាចា**

សោធុវាចា *ន.* (ឋ.) សម្តីពីរោះ, សម្តីត្រឹមត្រូវ; សាធុការ។

អសោធុវាចា *ន.* (ឋ.) សម្តីអាក្រក់, សម្តីអសប្បុរស។

📖 **សោធុវាទ ពាក្យផ្ទុយ អសោធុវាទ**

សោធុវាទ *ន.* (ឋ.) សម្តីពីរោះ, សម្តីត្រឹមត្រូវ; សាធុការ។

អសោធុវាទ *ន.* (ឋ.) សម្តីអាក្រក់, សម្តីអសប្បុរស។

📖 **សោធុវាទិន ពាក្យផ្ទុយ អសោធុវាទិន**

សោធុវាទិន *ន.* (សំ.) អ្នកពោលពាក្យពីរោះ, អ្នកពោលពាក្យត្រឹមត្រូវ; សាធុការី។

អសោធុវាទិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីផ្តន្ទា, អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីនៃអសប្បុរស។

📖 **សោធុវាទិនី ពាក្យផ្ទុយ អសោធុវាទិនី**

សោធុវាទិនី *ន* (ឋ.) ស្ត្រីអ្នកពោលពាក្យពីរោះ, ស្ត្រីអ្នកពោលពាក្យត្រឹមត្រូវ; សាធុការិនី។

អសោធុវាទិនី *ន.* (ឋ.) ស្ត្រីដែលច្រើនតែប្រើសម្តីផ្តន្ទា, ស្ត្រីដែលច្រើនតែប្រើ

សម្តីនៃអសប្បុរស។

📖 សាធុវាទី ពាក្យផ្ទុយ អសាធុវាទី

សាធុវាទី ន. (ឃ.) អ្នកពោលពាក្យពីរោះ, អ្នកពោលពាក្យត្រឹមត្រូវ; សាធុការី។

អសាធុវាទី ន. (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីផ្តន្ទា, អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីនៃអសប្បុរស។

📖 សាមញ្ញនាម ពាក្យផ្ទុយ អសាមញ្ញនាម

សាមញ្ញនាម ន. (ឃ.) នាមនាមដែលនៅទូទៅទៀតបាន (សាធារណនាម)។

អសាមញ្ញនាម ន. (ឃ.) នាមនាមដែលមិនទូទៅទៀត (អសាធារណនាម)។

📖 សាមញ្ញសាសនា ពាក្យផ្ទុយ ព្រហ្មញ្ញសាសនា, អញ្ញលទ្ធិ

សាមញ្ញសាសនា ន. (ឃ.) សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធដែលមានភាពជាសមណៈពិត, សាសនាស្រោចស្រង់សត្វ (ពុទ្ធសាសនា)។

ព្រហ្មញ្ញសាសនា ន. (ឃ.) សាសនាដែលមានការជាប់ទាក់ទងដោយសេចក្តីប្រកាន់ជឿថាមហាព្រហ្មជាអ្នកបង្កើតពពួកសត្វ។

អញ្ញលទ្ធិ ន. (ឃ.) លទ្ធិដទៃ។

📖 សាឋល្លាសុភត្ថិ! ពាក្យផ្ទុយ រាត្រីសុភត្ថិ!, អរុណាសុភត្ថិ!

សាយណ្ហសុវត្ថិ! *កិ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាសាយណ្ហ, សួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នា, ពាក្យសម្រាប់គំនាប់គ្នាក្នុងវេលាតាំងអំពីថ្ងៃជ្រៃពីត្រង់រហូតដល់ថ្ងៃអស្តង្គត (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាសាយណ្ហ, សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច!។

រាត្រីសុវត្ថិ! *កិ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាយប់; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាយប់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាយប់!។

អរុណសុវត្ថិ! *កិ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នា, ពាក្យសម្រាប់គំនាប់គ្នាក្នុងវេលាតាំងពីព្រហាមរហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក!។

📖 **សាយណ្ហសួស្តី! ពាក្យផ្ទុយ រាត្រីសួស្តី!, អរុណសួស្តី!**

សាយណ្ហសួស្តី! *កិ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាសាយណ្ហ, សួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នា, ពាក្យសម្រាប់គំនាប់គ្នាក្នុងវេលាតាំងអំពីថ្ងៃជ្រៃពីត្រង់រហូតដល់ថ្ងៃអស្តង្គត (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាសាយណ្ហ,សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាល្ងាច!។

រាត្រីសួស្តី! *កិ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាយប់; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នាក្នុងវេលាយប់

(ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាយប់!។

អរុណាសួស្តី! *អ.* ឬ *ន.* សួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក; ពាក្យសម្រាប់ឱ្យពរគ្នា, ពាក្យសម្រាប់គំនាប់គ្នាក្នុងវេលាតាំងពីព្រហាមរហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ (ប្រើតាមសម័យនិយម), បានសេចក្តីថា សូមឱ្យមានសួស្តីក្នុងវេលាព្រឹក!។

📖 សារ ពាក្យផ្ទុយ អសារ

សារ *គុ.* (**ជា.សំ.**) រឹង, រឹងប៉ឹង, ខ្ជាប់ខ្ជួន, មាំមួន; ខ្លាំង, ដែលមានកម្លាំង; ដែលក្លាហាន, ដែលអង់អាច, ដែលអាចហ៊ាន; ដែលពិត, ដែលប្រាកដ; មានតម្លៃ; ថ្លៃ, ថ្លៃថ្លា, ប្រសើរ, ខ្ពង់ខ្ពស់; សំខាន់; គ្រប់, គ្រប់សព្វ; ...។

អសារ *គុ.* (**ជា.សំ.**) ដែលឥតខ្លឹម; ដែលឥតប្រយោជន៍, ដែលឥតអំពើ; ដែលមិនកើតការ, ដែលមិនបានការ; ដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន, ដែលមិនរឹងប៉ឹង; ដែលគ្មានតម្លៃ; ដែលមិនពិត, ដែលពុំប្រាកដ; ...។

📖 សារតិ ពាក្យផ្ទុយ អសារតិ

សារតិ *ន.* (**ជា.សំ.**) គតិខ្ជាប់ខ្ជួន។

សារតិ *ន.* (**ជា.សំ.**) គតិមិនខ្ជាប់ខ្ជួន; គតិមិននឹង។

📖 សារជាត ពាក្យផ្ទុយ អសារជាត

សារជាត *ន.* (**ជា.សំ.**) ឈើមានខ្លឹម។

អសោរជាត ន. (ឃ.សំ.) ឈើឥតខ្លឹមមានសុទ្ធតែសាច់ស្រាយ :

❖ គ

❖ រកា។

📖 **សារទ្រព្យ ពាក្យផ្ទុយ អសារទ្រព្យ**

សារទ្រព្យ ន. (សំ.ក្ល.) ទ្រព្យមានតម្លៃ។

អសារទ្រព្យ ន. (សំ.ក្ល.) ទ្រព្យថយថោក, ទ្រព្យឥតតម្លៃ។

📖 **សារឆន ពាក្យផ្ទុយ អសារឆន**

សារឆន ន. (ឃ.សំ.) ទ្រព្យមានតម្លៃ។

អសារឆន ន. (ឃ.សំ.) ទ្រព្យថយថោក, ទ្រព្យឥតតម្លៃ។

📖 **សារឆម្ម ពាក្យផ្ទុយ អសារឆម្ម**

សារឆម្ម ន. (ឃ.) ធម៌ជាសារៈ, ធម៌ជាគោល។

អសារឆម្ម ន. (ឃ.) ធម៌ឥតខ្លឹម, ធម៌ឥតគោល គឺមិច្ឆាប្រតិបត្តិ។

📖 **សារឆមិ ពាក្យផ្ទុយ អសារឆមិ**

សារឆមិ ន. (សំ.) ធម៌ជាសារៈ, ធម៌ជាគោល។

អសារឆមិ ន. (សំ.) ធម៌ឥតខ្លឹម, ធម៌ឥតគោល គឺមិច្ឆាប្រតិបត្តិ។

📖 **សារព្រឹក្ស ពាក្យផ្ទុយ អសារព្រឹក្ស**

សារព្រឹក្ស *ន.* (សំ.ក្ល.) ឈើមានខ្ពឹម។

អសារព្រឹក្ស *ន.* (សំ.ក្ល.) ឈើឥតខ្ពឹមមានសុទ្ធតែសាច់ស្រាយ :

- ❖ គ
- ❖ រកា។

📖 សារនាថា ពាក្យផ្ទុយ អសារនាថា

សារនាថា *ន.* (ឃ.) សម្តីសារៈ, សម្តីមានសព្ទមានសារ។

អសារនាថា *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតសារៈ, សម្តីឥតសព្ទឥតសារ។

📖 សារនាឯ ពាក្យផ្ទុយ អសារនាឯ

សារនាឯ *ន.* (ឃ.) សម្តីសារៈ, សម្តីមានសព្ទមានសារ។

អសារនាឯ *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតសារៈ, សម្តីឥតសព្ទឥតសារ។

📖 សារនាឯិន ពាក្យផ្ទុយ អសារនាឯិន

សារនាឯិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីមានសារៈ។

អសារនាឯិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីឥតសារៈ។

📖 សារនាឯិនី ពាក្យផ្ទុយ អសារនាឯិនី

សារនាឯិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីមានសារៈ។

អសារនាឯិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីឥតសារៈ។

📖 **សារសាធី ពាក្យផ្ទុយ អសារសាធី**

សារសាធី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីមានសារៈ។

អសារសាធី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីឥតសារៈ។

📖 **សីតាលុ ពាក្យផ្ទុយ ឧណ្ហាលុ**

សីតាលុ *នុ.* ឬ *ន.* (ឃ.) ដែលមានត្រជាក់ច្រើន; ប្រទេសរងាខ្លាំង; មនុស្សចាញ់រងា។

ឧណ្ហាលុ *នុ.* ឬ *ន.* (ឃ.) ដែលមានក្តៅច្រើន; ប្រទេសដែលមានក្តៅច្រើន :

❖ ប្រទេសឧណ្ហាលុ។

📖 **សីតោទក ពាក្យផ្ទុយ ឧណ្ហោទក**

សីតោទក *ន.* (ឃ.) ទឹកត្រជាក់។

ឧណ្ហោទក *ន.* (ឃ.) ទឹកក្តៅ។

📖 **ស៊ីជម្រៅ ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីឯក់**

ស៊ីជម្រៅ *នុ.* ដែលមានបាតជ្រៅ (ចំពោះតែឆាវ) :

❖ ទូកស៊ីជម្រៅ។

ស៊ីឯក់ *នុ.* ដែលមានបាតរាក់ (ចំពោះតែឆាវ) :

❖ ទូកស៊ីរាក់។

📖 ស៊ីឱកជ្រៅ ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីឱករាក់

ស៊ីឱកជ្រៅ *គុ.* ដែលមានបាតជ្រៅ (ចំពោះតែនាវា) :

❖ ទូកស៊ីទឹកជ្រៅ។

ស៊ីឱករាក់ *គុ.* ដែលមានបាតរាក់ (ចំពោះតែនាវា) :

❖ ទូកស៊ីទឹករាក់។

📖 ស៊ីតូច ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីធំ

ស៊ីតូច *កិ.* ចាយវាយតូច, ស៊ីម្ហូបតិចមុខ។

ស៊ីធំ *កិ.* ចាយវាយធំ, ស៊ីម្ហូបច្រើនមុខ។

📖 ស៊ីថ្លៃ ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីថោក

ស៊ីថ្លៃ *កិ.* យកតម្លៃថ្លៃ, យកថ្លៃច្រើន។

ស៊ីថោក *កិ.* យកតម្លៃថោក, យកថ្លៃតិច។

📖 ស៊ីឧម្ខាក់ ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីសាប់

ស៊ីឧម្ខាក់ *កិ.* និយាយពីទូក-ងមាឌរឹងបានតែអុំទម្ខាក់ច្រវាឱ្យយាងយារ
មួយៗទើបលឿន :

❖ ទូកនេះស៊ីទម្ខាក់អុំសាប់មិនលឿនទេ។

ស៊ីសាប់ *កិ.* និយាយពីទូក-ងមាឌទន់បានតែអុំសាប់ឱ្យញាប់ច្រវាទើបលឿន :

❖ ទូកនេះស៊ីសាប់អុំយ៉ាងយ៉ាវមិនលឿនទេ។

🕮 ស៊ីយ៉ាងយ៉ាវ ពាក្យផ្ទុយ ស៊ីសាប់

ស៊ីយ៉ាងយ៉ាវ *ភិ.* និយាយពីទូក-ងមាឧរឹងបានតែអុំទម្ពាក់ច្រវាឱ្យយ៉ាងយ៉ាវមួយៗទើបលឿន :

❖ ទូកនេះស៊ីទម្ពាក់អុំសាប់មិនលឿនទេ។

ស៊ីសាប់ *ភិ.* និយាយពីទូក-ងមាឧទន់បានតែអុំសាប់ឱ្យញាប់ច្រវាទើបលឿន :

❖ ទូកនេះស៊ីសាប់អុំយ៉ាងយ៉ាវមិនលឿនទេ។

🕮 សុខុម ពាក្យផ្ទុយ ឱឡារិក

សុខុម *ន.* (ឯ.) ល្អិត, ឆ្មារ, ម៉ដ្ត; ប៉ផ្ងរ, ផ្ងរផង់; ល្ងន់; តូចណាស់; ចង្អៀតក្រឃល់; ឈ្លាសវៃ។

ឱឡារិក *ន.* (ឯ.) គ្រោតៗ, គ្រោតគ្រាត; ច្បាស់លាស់។

🕮 សុខុមរូប ពាក្យផ្ទុយ ឱឡារិករូប

សុខុមរូប *ន.* (ឯ.) រូបដែលមិនគ្រោតគ្រាត, រូបដែលមិនច្បាស់លាស់។

ឱឡារិករូប *ន.* (ឯ.) រូបគ្រោតគ្រាត; រូបដែលច្បាស់លាស់។

🕮 សុចិ ពាក្យផ្ទុយ អសុចិ

សុចិ *ន.* (ឯ.សំ.) ស្អាត, បរិសុទ្ធ, ហ្មត់ហ្មង, ឥតមន្ទិល, សុទ្ធ, ជ្រះ; សមរម្យ;

ស; ថ្លា; ភ្លឺ, រុងរឿង, ត្រចះ, ត្រចង់; ល្អ; ស្លូតត្រង់។

អសុចិ *គុ.* (ឥ.សំ.) ដែលមិនស្អាត, ដែលមិនបរិសុទ្ធ; សោគ្រោក; កខ្វក់ :

- ទីអសុចិ
- ទឹកអសុចិ។

📖 **សុចិកម្ម ពាក្យផ្ទុយ អសុចិកម្ម**

សុចិកម្ម *ន.* (ឥ.) អំពើបរិសុទ្ធ; អ្នកដែលមានអំពើស្អាត។

អសុចិកម្ម *ន.* (ឥ.) អំពើមិនស្អាត, អំពើមិនបរិសុទ្ធ; អំពើអាក្រក់; អ្នកដែលមានអំពើមិនស្អាត។

📖 **សុចិភន្ត ពាក្យផ្ទុយ អសុចិភន្ត**

សុចិភន្ត *ន.* (ឥ.សំ.) ក្តីនល្អ។

អសុចិភន្ត *ន.* (ឥ.សំ.) ក្តីនមិនល្អ។

📖 **សុចិចរិត ពាក្យផ្ទុយ អសុចិចរិត**

សុចិចរិត *ន.* (ឥ.សំ.) ចរិតល្អ; អ្នកដែលមានចរិតល្អ។

អសុចិចរិត *ន.* (ឥ.សំ.) ចរិតមិនស្អាត; អ្នកដែលមានចរិតមិនស្អាត។

📖 **សុចិចរិយា ពាក្យផ្ទុយ អសុចិចរិយា**

សុចិចរិយា *ន.* (ឥ.) ចរិយាល្អ; ការប្រព្រឹត្តស្លូតត្រង់។

អសុចិចរិយា *ន.* (ឃ.) ចរិយាមិនស្អាត, ការប្រព្រឹត្តខ្ជីខ្ជា។

📖 **សុចិដ្ឋាន** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសុចិដ្ឋាន**

សុចិដ្ឋាន *ន.* (ឃ.) ឋានស្អាត, ទីស្អាត។

អសុចិដ្ឋាន *ន.* (ឃ.) ឋានមិនស្អាត, ទីកខ្វក់។

📖 **សុចិទន្ត** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសុចិទន្ត**

សុចិទន្ត *ន.* (ឃ.សំ.) ធ្មេញស; អ្នកដែលមានធ្មេញស; របស់ដែលធ្វើដោយ ភ្លុកសុទ្ធ។

អសុចិទន្ត *ន.* (ឃ.សំ.) ធ្មេញមិនស្អាត, អ្នកដែលមានធ្មេញមិនស្អាត។

📖 **សុចិភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសុចិភាព**

សុចិភាព *ន.* (ឃ.សំ.ក្ល.) ភាពស្អាត; ភាពល្អ។

អសុចិភាព *ន.* (ឃ.សំ.ក្ល.) ភាពមិនស្អាត, ភាពអាក្រក់។

📖 **សុចិភូមិ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសុចិភូមិ**

សុចិភូមិ *ន.* (ឃ.សំ.) ភូមិស្អាត, ទីស្អាត។

អសុចិភូមិ *ន.* (ឃ.សំ.) ភូមិមិនស្អាត, ទីកខ្វក់។

📖 **សុចិវត្ថុ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសុចិវត្ថុ**

សុចិវត្ថុ *ន.* (ឃ.) វត្ថុស្អាត។

អសុចិវន្ត ន. (ឆ.) វត្ថុមិនស្អាត។

📖 **សុចិសន្ដាន ពាក្យផ្ទុយ អសុចិសន្ដាន**

សុចិសន្ដាន ន. (ឆ.) សន្ដានស្អាត។

អសុចិសន្ដាន ន. (ឆ.) សន្ដានមិនស្អាត។

📖 **សុចិសភាព ពាក្យផ្ទុយ អសុចិសភាព**

សុចិសភាព ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) សភាពល្អ; អ្នកដែលមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ល្អ។

អសុចិសភាព ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) សភាពមិនល្អ, សភាពមិនបរិសុទ្ធ។

📖 **សុទ្ធិ ពាក្យផ្ទុយ អសុទ្ធិ**

សុទ្ធិ ន. (ឆ.សំ.) ការជម្រះ, សេចក្ដីស្អាត, បរិសុទ្ធិ; សេចក្ដីហ្មត់ហ្មែង; ដំណើរមិនលាយ; សេចក្ដីពិត; សេចក្ដីត្រឹមត្រូវ។

អសុទ្ធិ ន. (ឆ.សំ.) សេចក្ដីមិនបរិសុទ្ធ, ដំណើរសៅហ្មែង, ដំណើរមោះហ្មែង, ដំណើរមោះមិនគាប់; អំពើអាក្រក់; បាប, អកុសល។

📖 **សុទ្ធិភាព ពាក្យផ្ទុយ អសុទ្ធិភាព**

សុទ្ធិភាព ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) ភាពនៃសេចក្ដីបរិសុទ្ធ។

អសុទ្ធិភាព ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) ភាពនៃសេចក្ដីមិនបរិសុទ្ធ។

📖 **សុទ្ធិមតី ពាក្យផ្ទុយ អសុទ្ធិមតី**

សុទ្ធិមតី *ន.* (**ឃ.**) ស្ត្រីអ្នកដែលមានសេចក្តីបរិសុទ្ធ។

អសុទ្ធិមតី *ន.* (**ឃ.**) ស្ត្រីអ្នកដែលមានសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ។

📖 **សុទ្ធិមន្ត** **ពាក្យផ្សំ** **អសុទ្ធិមន្ត**

សុទ្ធិមន្ត *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលមានសេចក្តីបរិសុទ្ធ។

អសុទ្ធិមន្ត *ន.* (**ឃ.**) អ្នកដែលមានសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ។

📖 **សុន្ទរ** **ពាក្យផ្សំ** **អសុន្ទរ**

សុន្ទរ *គុ.* (**ឃ.សំ.**) ល្អ, ប្រពៃ; ពីរោះ, ដែលគួរចង់ឮគួរចង់ស្តាប់, ពីរោះចាប់ចិត្ត; ដែលគួរស្រលាញ់; គួរវីករាយ។

អសុន្ទរ *គុ.* (**ឃ.សំ.**) ដែលមិនល្អ; ដែលពុំពីរោះ។

📖 **សុន្ទរពោក្យ** **ពាក្យផ្សំ** **អសុន្ទរពោក្យ**

សុន្ទរពោក្យ *ន* (**ឃ.ក្ល.**) សម្តីពីរោះ, សម្តីគួរចង់ស្តាប់។

អសុន្ទរពោក្យ *ន.* (**ឃ.ក្ល.**) សម្តីពុំពីរោះ; សម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរពេចន៍** **ពាក្យផ្សំ** **អសុន្ទរពេចន៍**

សុន្ទរពេចន៍ *ន* (**ឃ.ក្ល.**) ពាក្យពីរោះ។

អសុន្ទរពេចន៍ *ន* (**ឃ.ក្ល.**) សម្តីពុំពីរោះ; សម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរវាចា** **ពាក្យផ្សំ** **អសុន្ទរវាចា**

សុន្ទរវាចា ន. (ឃ.) ពាក្យពីរោះ។

អសុន្ទរវាចា ន. (ឃ.) សម្តីពុំពីរោះ; សម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរវាទ ពាក្យផ្ទុយ អសុន្ទរវាទ**

សុន្ទរវាទ ន. (ឃ.) ពាក្យពីរោះ។

អសុន្ទរវាទ ន. (ឃ.) សម្តីពុំពីរោះ; សម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរវាទិន ពាក្យផ្ទុយ អសុន្ទរវាទិន**

សុន្ទរវាទិន ន. (សំ.) អ្នកដែលមានសម្តីពីរោះ។

អសុន្ទរវាទិន ន. (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរវាទិនី ពាក្យផ្ទុយ អសុន្ទរវាទិនី**

សុន្ទរវាទិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមានសម្តីពីរោះ។

អសុន្ទរវាទិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរវាទី ពាក្យផ្ទុយ អសុន្ទរវាទី**

សុន្ទរវាទី ន. (ឃ.) អ្នកដែលមានសម្តីពីរោះ។

អសុន្ទរវាទី ន. (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែប្រើសម្តីអាក្រក់។

📖 **សុន្ទរសព្ទ ពាក្យផ្ទុយ អសុន្ទរសព្ទ**

សុន្ទរសព្ទ ន. (សំ.) សូរសព្ទពីរោះ។

អសុទ្ធសន្ដវសេដ្ឋ ន. (សំ.) សូរសព្ទពុំពីរោះ។

📖 សុភ ពាក្យផ្ទុយ អសុភ

សុភ នុ. (ជា.សំ.) ល្អ, ប្រពៃ; ស្អាត, ឥតមានហ្មង; សម, សមរម្យ; ដែលគួរស្រលាញ់, ដែលគួរចាប់ចិត្ត; មានសិទ្ធិជោគ; មានសិរី, មានសួស្ដី; មានលាភ; មានសេចក្ដីសុខ; មានសេចក្ដីចម្រើន; ដែលឱ្យគុណ, ដែលឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាង។

អសុភ នុ. (ជា.សំ.) មិនល្អ; គួរខ្ពើម, គួរឆ្អើម :

- រូបអសុភ
- របស់អសុភ។

📖 សុភានុបស្សិនី ពាក្យផ្ទុយ អសុភានុបស្សិនី

សុភានុបស្សិនី ន. (ជា.) ស្ត្រីអ្នកដែលសម្លឹងរំពឹងឃើញរូបកាយថាល្អ។

អសុភានុបស្សិនី ន. (ជា.) ស្ត្រីអ្នកដែលសម្លឹងរំពឹងឃើញរូបកាយថាមិនល្អ។

📖 សុភានុបស្សី ពាក្យផ្ទុយ អសុភានុបស្សី

សុភានុបស្សី ន. (ជា.) អ្នកដែលសម្លឹងរំពឹងឃើញរូបកាយថាល្អ។

អសុភានុបស្សី ន. (ជា.) អ្នកដែលសម្លឹងរំពឹងឃើញរូបកាយថាមិនល្អ។

📖 សុភារម្មណ៍ ពាក្យផ្ទុយ អសុភារម្មណ៍

សុតារម្មណ៍ ន. (ឃ.ក្ត.) អារម្មណ៍ដែលមិនតោងជាប់ចំពោះទៅរកវត្ថុអសុភ។

អសុតារម្មណ៍ ន. (ឃ.ក្ត.) អារម្មណ៍ដែលតោងជាប់ចំពោះទៅរកវត្ថុអសុភ។

📖 សេក្ខៈ ពាក្យផ្ទុយ អសេក្ខៈ

សេក្ខៈ ន. (ឃ.ក្ត.) អ្នកដែលនៅកំពុងសិក្សា, អ្នករៀន។

អសេក្ខៈ ន. (ឃ.ក្ត.) អ្នកដែលអស់កិច្ចក្នុងការសិក្សាហើយ; អ្នកដែលឈប់លែងសិក្សាតទៅទៀតហើយ។

📖 សេក្ខបុគ្គល ពាក្យផ្ទុយ អសេក្ខបុគ្គល

សេក្ខបុគ្គល ន. (ឃ.) បុគ្គលអ្នកនៅកំពុងសិក្សាតទៅទៀត។

អសេក្ខបុគ្គល ន. (ឃ.) បុគ្គលដែលអស់ការសិក្សាតទៅទៀតហើយ។

📖 សេក្ខភូមិ ពាក្យផ្ទុយ អសេក្ខភូមិ

សេក្ខភូមិ ន. (ឃ.) ថ្នាក់នៃសេក្ខបុគ្គល។

អសេក្ខភូមិ ន. (ឃ.) ថ្នាក់នៃអសេក្ខបុគ្គល។

📖 សេខៈ ពាក្យផ្ទុយ អសេខៈ

សេខៈ ន. (ឃ.ក្ត.) អ្នកដែលនៅកំពុងសិក្សា, អ្នករៀន។

អសេខៈ ន. (ឃ.ក្ត.) អ្នកដែលអស់កិច្ចក្នុងការសិក្សាហើយ; អ្នកដែលឈប់លែងសិក្សាតទៅទៀតហើយ។

📖 **សេរប្បទេស** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសេរប្បទេស**

សេរប្បទេស ន. (ឆ.) ប្រទេសឯករាជ្យដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង។

អសេរប្បទេស ន. (ឆ.) ប្រទេសមិនមានឯករាជ្យដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង។

📖 **សេរិនី** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសេរិនី**

សេរិនី ន. (ឆ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង។

អសេរិនី ន. (ឆ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង, ស្ត្រីអ្នកដែលនៅក្រោមបង្គាប់គេ។

📖 **សេរី** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសេរី**

សេរី ន. (ឆ.) អ្នកដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង, អត្តាធីន។

អសេរី ន. (ឆ.) អ្នកដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង, អ្នកដែលនៅក្រោមបង្គាប់គេ។

📖 **សេរីបទេស** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសេរីបទេស**

សេរីបទេស ន. (ឆ.) ប្រទេសឯករាជ្យដែលមានអំណាចពេញទី។

អសេរីបទេស ន. (ឆ.) ប្រទេសឥតអំណាច, ប្រទេសជាចំណុះគេ។

📖 **សេរីភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អសេរីភាព**

សេរីភាព *ន.* (**ឋ.ភ្ជ.**) អំណាចដែលអាចធ្វើអ្វីបានតាមអំពើចិត្ត ប៉ុន្តែនៅក្រោមច្បាប់, អំណាចពេញទី (ប៉ុន្តែមានមាត្រាច្បាប់ជាគោលដែរ) :

- ទៅមកដោយសេរីភាព
- ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសេរីភាព។

អសេរីភាព *ន.* (**ឋ.ភ្ជ.**) ភាវៈនៃអ្នកឥតអំណាច។

📖 **សំហារិម ពាក្យផ្ទុយ អសំហារិម**

សំហារិម *នុ.* (**ឋ.**) ដែលនាំយកទៅមកបាន, ដែលលើកយកទៅមកបាន, ដែលអាចធ្វើឱ្យកក្រើកចាកទីបាន, ដែលអាចធ្វើឱ្យឃ្លាតចាកទីបាន :

- ថាន
- កៅអី។

អសំហារិម *នុ.* (**ឋ.**) ដែលនាំយកទៅមកពុំបាន, ដែលលើកយកទៅមកពុំបាន, ដែលពុំអាចធ្វើឱ្យកក្រើក, ដែលពុំអាចធ្វើឱ្យឃ្លាតចាកទីបាន :

- ស្រែ
- ចម្ការ។

📖 **ស្រលាញ់ ពាក្យផ្ទុយ ស្អប់**

ស្រលាញ់ *ភិ.* គាប់ចិត្តដោយស្នេហា, គាប់ចិត្តដោយមេត្តា, ពេញចិត្តដោយ

ស្នេហា, ពេញចិត្តដោយមេត្តា, កួចកាន់ចិត្តដោយស្នេហា, កួចកាន់ចិត្តដោយមេត្តា, ជាប់ចិត្តដោយស្នេហា, ជាប់ចិត្តដោយមេត្តា :

❖ មាតាបិតាស្រលាញ់បុត្រ។

ស្អប់ *កិ.* មិនស្រលាញ់, ទាស់ចិត្ត មិនចង់ឱ្យប៉ះអារម្មណ៍ :

❖ ស្អប់មិនចង់ឃើញមុខ។

🕮 ស្រូវឆ្ងល់ ពាក្យផ្ទុយ ស្រូវស្រាល

ស្រូវឆ្ងល់ *ន.* ស្រូវដែលធ្វើយូរខែទើបបានផ្តែទុំ។

ស្រូវស្រាល *ន.* ស្រូវដែលធ្វើតិចខែបានផ្តែទុំ។

🕮 ស្លាតម្ពុល ពាក្យផ្ទុយ ស្លាខ្ចី, ស្លាស្ងួត

ស្លាតម្ពុល *ន.* ផ្លែស្លាទុំដែលផ្អាប់ទុកឱ្យរលួយសំបក។

ស្លាខ្ចី *ន.* ផ្លែស្លាខ្ចីស្រស់។

ស្លាស្ងួត *ន.* ស្លាទុំសាច់ស្ងួត។

🕮 ស្វែរិន ពាក្យផ្ទុយ អស់ស្វែរិន

ស្វែរិន *ន.* (*សំ.*) អ្នកដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង, អគ្គាធីន។

អស់ស្វែរិន *ន.* (*សំ.*) អ្នកដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង, អ្នកដែលនៅក្រោមបង្គាប់គេ។

📖 **ស្វៃរិនី** **ពាក្យផ្ទុយ** **អស្វៃរិនី**

ស្វៃរិនី ន. (សំ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង។

អស្វៃរិនី ន. (សំ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង, ស្ត្រីអ្នកដែលនៅក្រោមបង្គាប់គេ។

📖 **ស្វៃរីប្រទេស** **ពាក្យផ្ទុយ** **អស្វៃរីប្រទេស**

ស្វៃរីប្រទេស ន. (សំ.) ប្រទេសឯករាជ្យដែលមានអំណាចពេញទី។

អស្វៃរីប្រទេស ន (សំ.) ប្រទេសឥតអំណាច, ប្រទេសជាចំណុះគេ។

📖 **ស្វៃរីភាព** **ពាក្យផ្ទុយ** **អស្វៃរីភាព**

ស្វៃរីភាព ន. (សំ.ភ្ន.) អំណាចដែលអាចធ្វើអ្វីបានតាមអំពើចិត្ត ប៉ុន្តែនៅក្រោមច្បាប់, អំណាចពេញទី (ប៉ុន្តែមានអាត្រាច្បាប់ជាគោលដែរ) :

- ❖ មានស្វៃរីភាព
- ❖ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយស្វៃរីភាព។

អស្វៃរីភាព ន. (សំ.ភ្ន.) ភាពនៃអ្នកឥតអំណាច។

📖 **ហិត** **ពាក្យផ្ទុយ** **អហិត**

ហិត ន. (ឃ.សំ.) ផលប្រយោជន៍, ប្រយោជន៍ដ៏ល្អ; សេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្ត; ការទំនុកបម្រុង, ការផ្គុងផ្តើម; សម្ពាញ់ភ្ងា; ...។

អហិត *គុ.* (ឋ.សំ.) ដែលឥតផលប្រយោជន៍; ដែលមិនមែនជាការទំនុកបម្រុង, ដែលមិនមែនជាការផ្តុងផ្តើម។

📖 ហិតកម្ម ពាក្យផ្ទុយ អហិតកម្ម

ហិតកម្ម *ន.* (ឋ.) អំពើមានផលប្រយោជន៍។

អហិតកម្ម *ន.* (ឋ.) អំពើឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតករ ពាក្យផ្ទុយ អហិតករ

ហិតករ *ន.* (ឋ.) អ្នកធ្វើផលប្រយោជន៍, អ្នកទំនុកបម្រុង, អ្នកផ្តុងផ្តើម។

អហិតករ *ន.* (ឋ.) អ្នកដែលធ្វើអំពើឥតផលប្រយោជន៍, អ្នកដែលធ្វើឱ្យឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតការកៈ ពាក្យផ្ទុយ អហិតការកៈ

ហិតការកៈ *ន.* (ឋ.ភ្ន.) អ្នកធ្វើផលប្រយោជន៍ឱ្យ, អ្នកទំនុកបម្រុង, អ្នកផ្តុងផ្តើម។

អហិតការកៈ *ន.* (ឋ.ភ្ន.) អ្នកដែលធ្វើអំពើឥតផលប្រយោជន៍, អ្នកដែលធ្វើឱ្យឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតការិកា ពាក្យផ្ទុយ អហិតការិកា

ហិតការិកា *ន.* (ឋ.) ស្ត្រីអ្នកធ្វើផលប្រយោជន៍ឱ្យ, ស្ត្រីអ្នកទំនុកបម្រុង,

ស្ត្រីអ្នកផ្តុងផ្តើម។

អហិតការិកា *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលធ្វើអំពើឥតផលប្រយោជន៍, ស្ត្រីអ្នកដែលធ្វើឱ្យឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតការិនី ពាក្យផ្ទុយ អហិតការិនី

ហិតការិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកធ្វើផលប្រយោជន៍ឱ្យ, ស្ត្រីអ្នកទំនុកបម្រុង, ស្ត្រីអ្នកផ្តុងផ្តើម។

អហិតការិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលធ្វើអំពើឥតផលប្រយោជន៍, ស្ត្រីអ្នកដែលធ្វើឱ្យឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតការី ពាក្យផ្ទុយ អហិតការី

ហិតការី *ន* (ឃ.) អ្នកធ្វើផលប្រយោជន៍ឱ្យ, អ្នកទំនុកបម្រុង, អ្នកផ្តុងផ្តើម។

អហិតការី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលធ្វើអំពើឥតផលប្រយោជន៍, អ្នកដែលធ្វើឱ្យឥតផលប្រយោជន៍។

📖 ហិតប្បីថពី ពាក្យផ្ទុយ អហិតប្បីថពី

ហិតប្បីថពី *ន.* (សំ.ក្ត.) ដីមានផលប្រយោជន៍ គឺដីដែលធ្វើរបរកើត។

អហិតប្បីថពី *ន.* (សំ.ក្ត.) ដីឥតផលប្រយោជន៍ គឺដីដែលធ្វើរបរអ្វីពុំកើត។

📖 ហិតពាក្យ ពាក្យផ្ទុយ អហិតពាក្យ

ហិតពាក្យ *ន.* (ឃ.ក្ត.) សម្តីមានផលប្រយោជន៍។

អហិតពាក្យ *ន.* (ឃ.ក្ត.) សម្តីឥតមានផលប្រយោជន៍។

📖 **ហិតវាចា ពាក្យផ្ទុយ អហិតវាចា**

ហិតវាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីមានផលប្រយោជន៍។

អហិតវាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតមានផលប្រយោជន៍។

📖 **ហិតវាទ ពាក្យផ្ទុយ អហិតវាទ**

ហិតវាទ *ន.* (ឃ.) សម្តីមានផលប្រយោជន៍។

អហិតវាទ *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតផលប្រយោជន៍។

📖 **ហិតវាទិន ពាក្យផ្ទុយ អហិតវាទិន**

ហិតវាទិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលពេញចិត្តនិយាយតែអំពីការមានផលប្រយោជន៍។

អហិតវាទិន *ន.* (សំ.) អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយសម្តីឥតផលប្រយោជន៍។

📖 **ហិតវាទិនី ពាក្យផ្ទុយ អហិតវាទិនី**

ហិតវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលពេញចិត្តនិយាយតែអំពីការមានផលប្រយោជន៍។

អហិតវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែនិយាយសម្តីឥតផលប្រយោជន៍។

📖 **ហិតវាទី ពាក្យផ្ទុយ អហិតវាទី**

ហិតវាទី ន. (ឃ.) អ្នកដែលពេញចិត្តនិយាយតែអំពីការមានផលប្រយោជន៍។

អហិតវាទី ន. (ឃ.) អ្នកដែលច្រើនតែនិយាយសម្តីឥតផលប្រយោជន៍។

ហិតានុត្រោះ ពាក្យផ្ទុយ អហិតានុត្រោះ

ហិតានុត្រោះ គុ. (សំ.ក្ត.) អនុគ្រោះដោយការមានផលប្រយោជន៍។

អហិតានុត្រោះ គុ. (សំ.ក្ត.) អនុគ្រោះដោយការឥតផលប្រយោជន៍។

ហិតេសិនី ពាក្យផ្ទុយ អហិតេសិនី

ហិតេសិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកស្វែងរកផលប្រយោជន៍, ស្ត្រីអ្នកត្រូវការផលប្រយោជន៍។

អហិតេសិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកស្វែងរកតែអំពើឥតផលប្រយោជន៍, ស្ត្រីអ្នកត្រូវការរកតែអំពើឥតផលប្រយោជន៍។

ហិតេសី ពាក្យផ្ទុយ អហិតេសី

ហិតេសី ន. (ឃ.) អ្នកស្វែងរកផលប្រយោជន៍, អ្នកត្រូវការផលប្រយោជន៍។

អហិតេសី ន. (ឃ.) អ្នកស្វែងរកតែអំពើឥតផលប្រយោជន៍, អ្នកត្រូវការរកតែអំពើឥតផលប្រយោជន៍។

ហិម ពាក្យផ្ទុយ អហិម

ហិម ន. (ឃ.) ទីមានទឹកសន្សើម, ប្រទេសមានទឹកសន្សើម :

❖ ព្រៃហិម។

អហិម *នុ.* (ឆ.សំ.) ដែលឥតទឹកសន្សើម; ដែលមិនមែនរងា។

📖 ហិមកាល ពាក្យផ្គុំ អហិមកាល

ហិមកាល *ន.* (ឆ.សំ.) រដូវមានទឹកសន្សើម។

អហិមកាល *ន.* (ឆ.សំ.) រដូវឥតទឹកសន្សើម (គិម្ហរដូវ, រដូវក្តៅ)។

📖 ហិមដ្ឋាន ពាក្យផ្គុំ អហិមដ្ឋាន

ហិមដ្ឋាន *ន.* (ឆ.) ទីកន្លែងមានទឹកសន្សើម, ទីកន្លែងដែលរងា។

អហិមដ្ឋាន *ន.* (ឆ.) ទីកន្លែងឥតទឹកសន្សើម, ទីកន្លែងដែលមិនរងា។

📖 ហិមប្បទេស ពាក្យផ្គុំ អហិមប្បទេស

ហិមប្បទេស *ន.* (ឆ.) ប្រទេសមានទឹកសន្សើម, ប្រទេសរងា។

អហិមប្បទេស *ន.* (ឆ.) ប្រទេសឥតទឹកសន្សើម, ប្រទេសឥតរងា។

📖 ហិមប្រទេស ពាក្យផ្គុំ អហិមប្រទេស

ហិមប្រទេស *ន.* (សំ.) ប្រទេសមានទឹកសន្សើម, ប្រទេសរងា។

អហិមប្រទេស *ន.* (សំ.) ប្រទេសឥតទឹកសន្សើម, ប្រទេសឥតរងា។

📖 ហិមស្ថាន ពាក្យផ្គុំ អហិមស្ថាន

ហិមស្ថាន *ន.* (សំ.) ទីកន្លែងមានទឹកសន្សើម, ទីកន្លែងដែលរងា។

អហិរិមស្ថាន *ន.* (សំ.) ទីកន្លែងឥតទឹកសន្សើម, ទីកន្លែងដែលមិនរងា។

📖 ហេដ្ឋិម ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិម

ហេដ្ឋិម *នុ.* (ឋ.) ដែលជាខាងក្រោម, ដែលជាខាងក្រោយ; ដែលយ៉ាងអន់, ដែលយ៉ាងទាប, ដែលយ៉ាងចុងគេបំផុត។

ឧបរិម *កិ.វ.* ឬ *នុ.* (ឋ.សំ.) ខាងលើ, ដែលខ្ពង់ខ្ពស់។

📖 ហេដ្ឋិមដ្ឋាន ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមដ្ឋាន

ហេដ្ឋិមដ្ឋាន *ន.* (ឋ.) ទីខាងក្រោម។

ឧបរិមដ្ឋាន *ន.* (ឋ.) ទីខាងលើ។

📖 ហេដ្ឋិមទិស ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមទិស

ហេដ្ឋិមទិស *ន.* (ឋ.) ទិសខាងក្រោម (ឯកំក្នុងពួកទិស១០)។

ឧបរិមទិស *ន.* (ឋ.) ទិសខាងលើ (ឯកំក្នុងពួកទិស១០)។

📖 ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទ ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមបរិច្ឆេទ

ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទ *ន.*(ឋ.) ការកំណត់យ៉ាងទាប, ការកំណត់យ៉ាងចុងគេបំផុត។

ឧបរិមបរិច្ឆេទ *ន.*(ឋ.) ការកំណត់យ៉ាងខ្ពស់, ការកំណត់យ៉ាងលើគេបំផុត។

📖 ហេដ្ឋិមបរិយាយ ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមបរិយាយ

ហេដ្ឋិមបរិយាយ *ន.* (ឋ.) បរិយាយយ៉ាងអន់។

ឧបរិមបរិយោយ *ន.* (ឃ.) បរិយោយដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់។

📖 **ហេដ្ឋិមភាគ ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមភាគ**

ហេដ្ឋិមភាគ *ន.* (ឃ.) ប៉ែកខាងក្រោម, ភាគខាងក្រោម។

ឧបរិមភាគ *ន.* (ឃ.) ប៉ែកខាងលើ, ភាគខាងលើ។

📖 **ហេដ្ឋិមភូមិ ពាក្យផ្ទុយ ឧបរិមភូមិ**

ហេដ្ឋិមភូមិ *ន.* (ឃ.) ជាន់ខាងក្រោម, ថ្នាក់ខាងក្រោម។

ឧបរិមភូមិ *ន.* (ឃ.) ជាន់ខាងលើ, ថ្នាក់ខាងលើ។

📖 **អត្ថ ពាក្យផ្ទុយ អនត្ថ**

អត្ថ *គុ.* (ឃ.សំ.) ដែលមានតម្លៃ។

អនត្ថ *គុ.* (ឃ.សំ.) ដែលកាត់ថ្លៃពុំបាន, ដែលមានតម្លៃឥតបើគណនា :

- របស់អនគ្ឃ
- ទ្រព្យអនគ្ឃ។

📖 **អង្គ ពាក្យផ្ទុយ អនង្គ**

អង្គ *ន.* (ឃ.សំ.) អវយវៈ, រូប, តួរូប, កាយ, រាងកាយ, ខ្លួន, ខ្លួនប្រាណ; ភាគ; ចំណែកនៃរាងកាយ; ប្រភេទ; សេចក្តីដែលចែកឱ្យឃើញចំនួន; រូប សេចក្តី; លក្ខណៈ; ហេតុ, ការណ៍, ដើមហេតុ។

អនង្គ *ន.* (*សំ.*) អទិស្សមានកាយពួកមួយហៅថា ភាមរឆេត ជាអ្នកនាំបណ្តាលឱ្យកើតសេចក្តីត្រេកត្រអាល។

☞ ខ្មែរប្រើជាពាក្យប្រៀបសំដៅសេចក្តីថា “ស្ត្រីមានរូបល្អ, ឆាងមានលម្អ, ឆាងឆើតឆោម” :

❖ អនង្គផ្លែ

❖ អនង្គមាសស្លួន។

📖 **អន្តឈា ពាក្យផ្ទុយ អនន្តឈា**

អន្តឈា *ន.* (**ឆ.**) កិលេស, មន្ទិលសៅហ្មង, គ្រឿងសៅហ្មងចិត្ត។

អនន្តឈា *ន.* ឬ *ន.* (**ឆ.**) ដែលឥតកិលេស; អ្នកដែលឥតកិលេស; ដែលឥតសៅហ្មង; អ្នកបរិសុទ្ធ។

📖 **អញ្ញ ពាក្យផ្ទុយ អនញ្ញ**

អញ្ញ *ន.* (**ឆ.**) ដែលដទៃ, ដែលផ្សេងគ្នា គឺដែលមិនត្រូវគ្នា។

អនញ្ញ *ន.* (**ឆ.**) ដែលពុំមែនដទៃ, ដែលមិនមែនផ្សេងគ្នា គឺដែលត្រូវគ្នា, តែមួយ, តែបែបមួយ, តែម្នាក់។

📖 **អតជាតបុត្រ, អនុជាតបុត្រ ពាក្យផ្ទុយ អឆជាតបុត្រ**

អតជាតបុត្រ *ន.* (*សំ.*) កូនប្រុសប្រសើរកន្លង។

អនុជាតបុត្រ *ន.* (សំ.) កូនប្រុសដែលមានចរិយាធម៌ល្អតាមបែបបទរបស់មាតាបិតា។

អវជាតបុត្រ *ន.* (សំ.) កូនប្រុសដែលមានចរិយាធម៌ថោកទាបជាងត្រកូលរបស់ខ្លួន, កូនប្រុសក្រៅគន្លងធម៌។

📖 **អតជាតបុត្រី, អនុជាតបុត្រី ពាក្យផ្ទុយ អវជាតបុត្រី**

អតជាតបុត្រី *ន.* (សំ.) កូនស្រីប្រសើរកន្លង។

អនុជាតបុត្រី *ន.* (សំ.) កូនស្រីដែលមានចរិយាធម៌ល្អតាមបែបបទរបស់មាតាបិតា។

អវជាតបុត្រី *ន.* (សំ.) កូនស្រីដែលមានចរិយាធម៌ថោកទាបជាងត្រកូលរបស់ខ្លួន, កូនស្រីក្រៅគន្លងធម៌។

📖 **អតបរមា ពាក្យផ្ទុយ អប្បបរមា**

អតបរមា *ន.* ឬ *ន.* (ឯ.) កម្រិតយ៉ាងច្រើន, កម្រិតយ៉ាងខ្ពស់, កម្រិតយ៉ាងឆ្ងាយបំផុត; ដែលច្រើនបំផុត, ក្រៃលែង, ដ៏លើសលុបបំផុត។

អប្បបរមា *ន.* ឬ *ន.* (ឯ.) កម្រិតយ៉ាងតិច, កម្រិតយ៉ាងតូចបំផុត; ដែលតិចបំផុត, ដែលមានកំណត់យ៉ាងតូចបំផុត។

📖 **អន្តា ពាក្យផ្ទុយ អនន្តា**

អត្តា *ន.* (ឋ.) ខ្លួន; ចិត្ត (អាត្មំន, អាត្មា)។

អនត្តា *ន.* (ឋ.) ដែលមិនមែនជារបស់ចិត្ត, ដែលមិនលុះក្នុងអំណាចចិត្ត; ដែលឥតខ្លឹមសារ។

📖 **អត្តាធីន** ពាក្យផ្ទុយ **អនត្តាធីន**

អត្តាធីន *ន.* (ឋ.) អ្នកដែលមានអំណាចលើខ្លួនឯង។

អនត្តាធីន *ន.* (ឋ.) អ្នកដែលមិនមានអំណាចលើខ្លួនឯង, អ្នកដែលពឹងផ្អែកផ្តែកអាស្រ័យអ្នកដទៃ, អញ្ញាធីន។

📖 **អត្ថ** ពាក្យផ្ទុយ **អនត្ថ**

អត្ថ *ន.* (ឋ.) ប្រយោជន៍; សេចក្តី; សេចក្តីពន្យល់; ពាក្យប្រែស្រាយ; សេចក្តីចម្រើន; គតិ; រឿង, ហេតុ, ការណ៍; ដំណើរ; ផល; ផលប្រយោជន៍; បំណង; សេចក្តីប្រាថ្នា; ទ្រព្យ, សម្បត្តិ; របស់; វត្ថុ; អីវ៉ាន់; កិច្ច, កិច្ចការ; ធុរៈ, រវល់; ...។

អនត្ថ *ន.* ឬ *ន.* (ឋ.) ដែលឥតប្រយោជន៍, ដែលមិនមែនសេចក្តីចម្រើន, ដែលមិនបានការ, ដែលយកជាការពុំបាន; អ្វីៗដែលយកជាការពុំបាន។

📖 **អត្ថកម្ម** ពាក្យផ្ទុយ **អនត្ថកម្ម**

អត្ថកម្ម *ន.* (ឋ.) អំពើមានប្រយោជន៍។

អនត្ថកម្ម *ន.* (ឃ.) អំពើឥតប្រយោជន៍។

📖 **អត្ថការិកា** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនត្ថការិកា**

អត្ថការិកា *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមានប្រយោជន៍។

អនត្ថការិកា *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលឥតប្រយោជន៍។

📖 **អត្ថការី** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនត្ថការី**

អត្ថការី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលមានប្រយោជន៍។

អនត្ថការី *ន.* (ឃ.) អ្នកដែលឥតប្រយោជន៍។

📖 **អត្ថបដិរូប** **ពាក្យផ្ទុយ** **អត្ថានុរូប**

អត្ថបដិរូប *ន.* (ឃ.) សេចក្តីប្រៀបធៀប, ន័យប្រដូច គឺន័យរបស់ពាក្យដែលបង្វិលបញ្ជៀសពីន័យត្រង់ៗដូចជាពាក្យថា “ស្មី” តាមអត្ថានុរូប គឺន័យត្រង់ៗទៅតាមដំណើរដើមថា “បរិភោគភោជនាហារ”។

អត្ថានុរូប *ន.* (ឃ.) ន័យរបស់ពាក្យដែលសមទៅតាមសេចក្តី, ន័យរបស់ពាក្យត្រង់ៗ, ន័យដែលមិនបង្វិលបញ្ជៀសខុសឃ្លាតចាកសេចក្តីដើម គឺពាក្យដែលមិនប្រើជាសេចក្តីប្រៀបប្រដូច។

📖 **អត្ថពាក្យ** **ពាក្យផ្ទុយ** **អនត្ថពាក្យ**

អត្ថពាក្យ *ន.* (ឃ.ក្ល.) សម្តីមានប្រយោជន៍។

អនត្ថពាក្យ *ន.* (ឃ.ក្ត.) សម្តីឥតប្រយោជន៍។

📖 អត្ថវាចា ពាក្យផ្ទុយ អនត្ថវាចា

អត្ថវាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីមានប្រយោជន៍។

អនត្ថវាចា *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតប្រយោជន៍។

📖 អត្ថវាទ ពាក្យផ្ទុយ អនត្ថវាទ

អត្ថវាទ *ន.* (ឃ.) សម្តីមានប្រយោជន៍។

អនត្ថវាទ *ន.* (ឃ.) សម្តីឥតប្រយោជន៍។

📖 អត្ថវាទិនី ពាក្យផ្ទុយ អនត្ថវាទិនី

អត្ថវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែនិយាយសម្តីមានប្រយោជន៍យកជាការបាន។

អនត្ថវាទិនី *ន.* (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលច្រើនតែនិយាយសម្តីឥតប្រយោជន៍យកជាការពុំបាន។

📖 អត្ថវាទី ពាក្យផ្ទុយ អនត្ថវាទី

អត្ថវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកច្រើនតែនិយាយសម្តីមានប្រយោជន៍យកជាការបាន។

អនត្ថវាទី *ន.* (ឃ.) អ្នកច្រើនតែនិយាយសម្តីឥតប្រយោជន៍យកជាការពុំបាន។

📖 អនន្ត ពាក្យផ្ទុយ អន្ត

អនន្ត *នុ.* (ឋ.) ដែលមិនមានទីបំផុត; ដែលមិនចេះចប់; ច្រើនហួសប្រមាណ។

អន្ត *នុ.* (ឋ.) ដែលជាទីបំផុត; ដែលចប់, ដែលស្រេច; លាមក; អាក្រក់; ថោកទាប, ដែលខ្ជីខ្ជា, ដែលពុំប្រសើរ។

📖 **អនន្តរ ពាក្យផ្សំ អន្តរ**

អនន្តរ *នុ.* (ឋ.) ដែលមិនមានចន្លោះ, ដែលមិនមានរវាង, ដែលមិនមានឱកាស; ដែលចេះតែជាប់បន្តរឿយៗទៅ; ដែលជាលំដាប់តៗទៅ។

អន្តរ *ន.* (ឋ.) ចន្លោះ, រវាង; ដង្ហែ; រយៈ; ប្រហោង, រូង, រន្ធ; ទោស ភ្លាំងភ្លាត់; ឱកាស; ចំណែកខាងក្នុង, ប៉ែកខាងក្នុង; ចិត្ត, វិញ្ញាណ; សំពត់, សំពត់ស្មៀក។

📖 **អនន្តរកថា ពាក្យផ្សំ អន្តរកថា**

អនន្តរកថា *ន.* (ឋ.) សម្តីដែលចេះតែបង្ហូរទៅមិនឈប់។

អន្តរកថា *ន.* (ឋ.) សម្តីដែលចេះតែភ្លាំងភ្លាត់។

📖 **អនន្តរគមនាគមន៍ ពាក្យផ្សំ អន្តរគមនាគមន៍**

អនន្តរគមនាគមន៍ *ន.* (ឋ.ភ្ន.) ការទៅមកបន្តគ្នាមិនដាច់។

អន្តរគមនាគមន៍ *ន.* (ឋ.ភ្ន.) ការមិនទៅមកបន្តគ្នា។

📖 **អនន្តរបុស្ស ពាក្យផ្សំ អន្តរបុស្ស**

អនន្តរបុស្ប ន. (សំ.) ឈើដែលមានផ្កាមិនដាច់, វល្លិដែលមានផ្កាមិនដាច់។

អន្តរបុស្ប ន. (សំ.) ឈើដែលមិនសូវមានផ្កា, វល្លិដែលមិនសូវមានផ្កា។

📖 **អនន្តរផល ពាក្យផ្ទុយ អន្តរផល**

អនន្តរផល ន. (ឆ.) ឈើដែលមានផ្លែមិនដាច់, ដំណាំដែលមានផ្លែមិនដាច់។

អន្តរផល ន. (ឆ.) ឈើដែលមិនសូវមានផ្លែ, ដំណាំដែលមិនសូវមានផ្លែ។

📖 **អនភិសិត្តរាជ ពាក្យផ្ទុយ អភិសិត្តរាជ**

អនភិសិត្តរាជ ន. (ឆ.សំ.) ព្រះរាជាដែលពុំទាន់បានអភិសេកនៅឡើយ។

អភិសិត្តរាជ ន. (ឆ.សំ.) ព្រះរាជាដែលបានអភិសេករួចហើយ។

📖 **អនរិយ ពាក្យផ្ទុយ អរិយ**

អនរិយ គុ. (ឆ.) ដែលមិនមែនជាអរិយ; ដែលពុំប្រសើរ; មិនល្អ; ថោកទាប; ដែលមិនចម្រើន; ដែលមិនចុះរបៀប, ដែលឆ្គង, ដែលខ្ជីខ្ជា។

អរិយ គុ. (ឆ.) ប្រសើរ; ត្រឹមត្រូវ; សុភាព; រៀបរយ; មានបែបបទល្អ; ស្លូតត្រង់; ដែលឥតទោស។

📖 **អនរិយជន ពាក្យផ្ទុយ អរិយជន**

អនរិយជន ន. (ឆ.) ជនពុំប្រសើរ, ជនមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ខ្ជីខ្ជា។

អរិយជន ន. (ឆ.) ជនមានរបៀបបែបបទទំនៀមសណ្ដាប់ល្អនាំឱ្យមាន

សេចក្តីចម្រើន។

📖 **អនរិយធម៌ ពាក្យផ្គុំ អរិយធម៌**

អនរិយធម៌ *ន.* (ឆា.) សណ្តាប់ធ្នាប់ខ្ជីខ្ជា, បែបបទខ្ជីខ្ជា, បែបបទរយីករយាក; អំពើព្រៃផ្សៃ, កំណាចឃោរឃៅ, អំពើសាហាវយង់ឃ្នង។

អរិយធម៌ *ន.* (ឆា. និង សំ.) ធម៌ដែលនាំឱ្យកើតសេចក្តីសុខចម្រើន; ធម៌របស់អរិយជន, ទំនៀមសណ្តាប់ល្អ; សណ្តាប់ធ្នាប់រៀបរយ, បែបបទរៀបរយ។

📖 **អនរិយប្បទេស ពាក្យផ្គុំ អរិយប្បទេស**

អនរិយប្បទេស *ន.* (ឆា.) ប្រទេសមិនចម្រើន, ប្រទេសឥតរបៀប។

អរិយប្បទេស *ន.* (ឆា.) ប្រទេសរីកចម្រើន, ប្រទេសមានរបៀប។

📖 **អនស្ចារ្យ ពាក្យផ្គុំ អស្ចារ្យ**

អនស្ចារ្យ *នុ.* (សំ.ក្ត.) ដែលមិនមែនជាអស្ចារ្យ, ដែលមិនគួរទះដៃស្ងើច, ដែលមិនគួរស្ងើច។

អស្ចារ្យ *នុ.* (សំ.ក្ត.) ដែលគួរស្ងើចក្រៃពេក, ដែលគួរទះដៃស្ងើចសរសើរ; ដែលគួរស្ងែងក្រៃពេក។

📖 **អនាកុល ពាក្យផ្គុំ អាកុល**

អនាកុល *នុ.* (ឆា.សំ.) ដែលមិនច្រលូកច្រលំ, ដែលមិនច្របូកច្របល់, ដែល

មិនសៅហ្មង, ដែលមិនមានទោស។

អរកុល *ន.* (ឥ.សំ.) ដែលច្រលួកច្រលំ, ច្របូកច្របល់, អាកិណ្ណ; សៅហ្មង; ដែលវឹវរ, ដែលវឹកវរ; វិលវល់; សុកមម៉ុក; មិងមាំង, មមិងមមាំង, ស្រឡាំងកាំង; តេងតាង, តតេងតតាង; ដែលខ្វល់ខ្វាយ, ដែលខ្ទះខ្ទែង។

📖 អនាគត ពាក្យថ្មី អនាគ

អនាគត *ន.* (ឥ.សំ.) កាលខាងមុខ, សម័យខាងមុខ។

អនាគ *ន.* (ឥ.សំ.) កាលដែលមកដល់, សម័យដែលមកដល់ហើយ។

📖 អនាគម ពាក្យថ្មី អនាម

អនាគម *ន.* (ឥ.សំ.) ការមិនមក; ដំណើរមិនទាន់មកដល់។

អនាម *ន.* (ឥ.សំ.) ការមក, ដំណើរមកដល់; ការរៀនសូត្រ; សេចក្តីដឹង; ការចេះដឹង; គម្ពីរ, សាស្ត្រា, ពុទ្ធមន្ត; គាថាដែលរៀនចេះចាំតៗគ្នាមក; របៀន។

📖 អនាគាមី ពាក្យថ្មី អនាមី

អនាគាមី *ន.* (ឥ.) អ្នកមិនមកកាន់កាមធាតុទៀត គឺអរិយបុគ្គលដែលបានសម្រេចផលទី៣នៃលោកុត្តរធម៌ហើយ, លុះអស់អាយុអំពីជាតិនេះតែងតែទៅកើតក្នុងសុទ្ធាវាសព្រហ្មលោកបានសម្រេចអរហត្តផល ហើយបរិនិព្វានក្នុងទីនោះ (បើស្ត្រីជា អនាគាមិនី)។

អនាគាមី *ន.* (ឯ.) អ្នកដែលមក។

📖 **អនាគារ ពាក្យផ្ទុយ អាគារ**

អនាគារ *ន.* (ឯ.សំ.) អ្នកគ្មានផ្ទះ គឺអ្នកដែលលះបង់ផ្ទះលំនៅហើយបួស (បព្វជិត)។

អាគារ *ន.* (ឯ.) អ្នកដែលមានផ្ទះ, អ្នកដែលមានប្រយោជន៍ដោយផ្ទះសំបែង (គ្រហស្ថ)។

📖 **អនាគារធម៌ ពាក្យផ្ទុយ អាគារធម៌**

អនាគារធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌សម្រាប់បព្វជិត។

អាគារធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌សម្រាប់គ្រហស្ថ។

📖 **អនាគារិយធម៌ ពាក្យផ្ទុយ អាគារិយធម៌**

អនាគារិយធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌សម្រាប់បព្វជិត។

អាគារិយធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌សម្រាប់គ្រហស្ថ។

📖 **អនាគារឥរិយ ពាក្យផ្ទុយ អាគារឥរិយ**

អនាគារឥរិយ *ន.* (ឯ.សំ.ភ្ន.) វិន័យសម្រាប់អ្នកបួស។

អាគារឥរិយ *ន.* (ឯ.សំ.ភ្ន.) វិន័យសម្រាប់គ្រហស្ថ, ច្បាប់គ្រហស្ថ។

📖 **អនាគារិយ ពាក្យផ្ទុយ អាគារិយ**

អនាគារិយ ន. (ឆ.) អ្នកដែលមិនមានប្រយោជន៍ដោយផ្ទះ, អ្នកដែលមិនមានប្រយោជន៍ដោយការគ្រប់គ្រងផ្ទះ (បឲ្យដិត)។

អគារិយ ន (ឆ) អ្នកដែលមានផ្ទះ, អ្នកដែលមានប្រយោជន៍ដោយផ្ទះសំបែង (គ្រហស្ថ)។

📖 **អនាគារិយទន័យ ពាក្យផ្ទុយ អគារិយទន័យ**

អនាគារិយទន័យ ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) វិន័យសម្រាប់អ្នកបួស។

អគារិយទន័យ ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) វិន័យសម្រាប់គ្រហស្ថ។

📖 **អនាចារ ពាក្យផ្ទុយ អាចារ**

អនាចារ ន. (ឆ.សំ.) ការប្រព្រឹត្តខុសបែបបទ, ការខុសសណ្តាប់ធ្នាប់; ការប្រព្រឹត្តអាក្រក់, ការខ្ជីខ្ជា, ការពុំសមគួរ; ការឥតមារយាទ; មារយាទអាក្រក់។

អាចារ ន. (ឆ.សំ.) ការប្រព្រឹត្ត, ចរិយា; ឫក, ឫកពា, មារយាទ, ឫកមារយាទ; បែបបទ, សណ្តាប់ធ្នាប់។

📖 **អនាតុរតាព ពាក្យផ្ទុយ អាតុរតាព**

អនាតុរតាព ន. (ឆ.សំ.ក្ល.) ភាពឥតជំងឺ, ដំណើរមិនឈឺចាប់, ភាពសុខសប្បាយ, ដំណើរស្រួលខ្លួន, ភាពជាខ្លួន។

អាតុរភាព *ន.* (ឋា.សំ.ក្ល.) ភាពនៃជំងឺ, ភាពនៃជំងឺគ្រុនក្តៅខ្លាំង។

📖 អនាទរ ពាក្យផ្ទុយ អាទរ

អនាទរ *ន.* (ឋា.សំ.) សេចក្តីមិនអើពើ; ការពុំគោរព, ការពុំយកចិត្តទុកដាក់; ការមិនប្រុងប្រយត្ន; ការពុំនាំពា; ការពុំស្រវាស្រទេញ; ដំណើរតោះតើយ, ដំណើរសោះអង្គើយ; ការមើលងាយ។

អាទរ *ន.* (ឋា.សំ.) សេចក្តីអើពើ, ការគោរព; ការយកចិត្តទុកដាក់; ការប្រុងប្រយត្ន; ការស្រវាស្រទេញ, ការនាំពា។

📖 អនាទរប្បដិសណ្ឋារ ពាក្យផ្ទុយ អាទរប្បដិសណ្ឋារ

អនាទរប្បដិសណ្ឋារ *ន.* (ឋា.) ការមិនទទួលរាក់ទាក់ដោយគោរព, ការមិនទទួលរាក់ទាក់ដោយស្រវាស្រទេញ។

អាទរប្បដិសណ្ឋារ *ន.* (ឋា.) ការទទួលរាក់ទាក់ដោយគោរព, ការទទួលរាក់ទាក់ដោយស្រវាស្រទេញ។

📖 អនាទរប្រតបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ អាទរប្រតបត្តិ

អនាទរប្រតបត្តិ *កិ.* (សំ.) ប្រតិបត្តិដោយមិនយកចិត្តទុកដាក់, ប្រតិបត្តិដោយមិនគោរព។

អាទរប្រតបត្តិ *កិ.* (សំ.) ប្រតិបត្តិដោយយកចិត្តទុកដាក់, ប្រតិបត្តិដោយ

គោរព។

📖 អនាទរតាព ពាក្យផ្ទុយ អាទរតាព

អនាទរតាព *ន.* (**ឃ.សំ.ក្ល.**) ភាវៈគោះតើយ, ភាពគោះតើយ។

អាទរតាព *ន.* (**ឃ.សំ.ក្ល.**) ភាវៈនៃសេចក្តីអើពើ, ភាពនៃសេចក្តីអើពើ។

📖 អនាទរមិត្ត ពាក្យផ្ទុយ អាទរមិត្ត

អនាទរមិត្ត *ន.* (**ឃ.**) មិត្តដែលរាប់អានគ្នាដោយការមិនស៊ប់ចិត្ត។

អាទរមិត្ត *ន.* (**ឃ.**) មិត្តដែលរាប់រកគ្នាដោយយកចិត្តទុកដាក់។

📖 អនាទិតាព ពាក្យផ្ទុយ អាទិតាព

អនាទិតាព *ន.* (**ឃ.សំ.ក្ល.**) ភាវៈគ្មានដើម, ភាពគ្មានដើម, ដំណើរគ្មានដើម, ដំណើរគ្មានដើមទង :

❖ រឿងនុះជាអនាទិភាព។

អាទិតាព *ន.* (**ឃ.សំ.ក្ល.**) ភាវៈដើម, ភាពដើម, ដំណើរដើម, ដំណើរដើមទង :

❖ រឿងនុះជាអាទិភាព។

📖 អនាធិបតេយ្យ ពាក្យផ្ទុយ អាធិបតេយ្យ

អនាធិបតេយ្យ *ន.* (**ឃ.**) ការដែលគ្មានអាធិបតេយ្យ, ការដែលគ្មានឥស្សរភាព, ដំណើរឥតសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង, ភាពនៃប្រជារាស្ត្រដែលមិនមាន

មគ្គទ្វេសក៍។

អាធិបតេយ្យ ន. (ឥ.) អធិបតីភាព, ភាពនៃបុគ្គលជាអធិបតី, ឥស្សរភាព, អំណាចដាច់ខាតលើខ្លួនតាមគន្លងច្បាប់បើកសិទ្ធិឱ្យ។

📖 **អនាបត្តិ ពាក្យផ្ទុយ អាបត្តិ**

អនាបត្តិ ន. (ឥ.) ដំណើរមិនត្រូវអាបត្តិ។

អាបត្តិ ន. (ឥ.) ទោសដែលភិក្ខុត្រូវព្រោះកន្លងពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ, ទោសដែលភិក្ខុត្រូវព្រោះល្មើសពុទ្ធប្បញ្ញត្តិ (ព.វិ.ពុ.)។

📖 **អនាមយ ពាក្យផ្ទុយ អាមយ**

អនាមយ ន. (ឥ.សំ.) ដំណើរមិនមានរោគ, ដំណើរមិនមានជំងឺ, សេចក្តីសុខសប្បាយខ្លួន, ដំណើរជាខ្លួន។

អាមយ ន. (ឥ.សំ.) រោគ, អាពាធ, ព្យាធិ, ជំងឺ។

📖 **អនាមយតាព ពាក្យផ្ទុយ អាមយតាព**

អនាមយតាព ន. (ឥ.សំ.ភ្ន.) ភាវៈនៅជាសុខឥតរោគាព្យាធិ។

អាមយតាព ន. (ឥ.សំ.ភ្ន.) ភាពនៃជំងឺ; ដំណើរមានជំងឺ, ការខ្វះសុខភាព។

📖 **អនាម័យ ពាក្យផ្ទុយ អាម័យ**

អនាម័យ ន. (ឥ.សំ.ភ្ន.) ដំណើរមិនមានរោគ, ដំណើរឥតជំងឺ, សេចក្តីសុខ

សប្បាយខ្លួន, ដំណើរជាខ្លួន។

អាម័យ *ន.* (ឃ.សំ.ក្ត.) រោគ, អាពាធ, ព្យាធិ, ជំងឺ។

📖 អនាវ្យ ពាក្យផ្ទុយ អាវ្យ

អនាវ្យ *គុ.* (សំ.) ដែលមិនមែនជាអនាវ្យ; ដែលពុំប្រសើរ; មិនល្អ; ថោកទាប; ដែលមិនចម្រើន; ដែលមិនចុះរបៀប, ឆ្គង, ខ្ចីខ្ចា។

អាវ្យ *គុ.* (សំ.) ប្រសើរ; ត្រឹមត្រូវ; សុភាព; រៀបរយ; មានបែបបទល្អ; ស្លូតត្រង់; ដែលឥតទោស។

📖 អនាវ្យជន ពាក្យផ្ទុយ អាវ្យជន

អនាវ្យជន *ន.* (សំ.) ជនពុំប្រសើរ, ជនមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ខ្ចីខ្ចា។

អាវ្យជន *ន.* (សំ.) ជនពួកអារ្យៈ គឺជនមានរបៀបបែបបទទំនៀមសណ្ដាប់ល្អនាំឱ្យមានសេចក្ដីចម្រើន។

📖 អនាវ្យធម៌ ពាក្យផ្ទុយ អាវ្យធម៌

អនាវ្យធម៌ *ន.* (សំ.) សណ្ដាប់ធ្នាប់ខ្ចីខ្ចា, បែបបទខ្ចីខ្ចា, បែបបទរយីករយោក; អំពើព្រៃផ្សៃ, អំពើកំណាចឃោរឃៅ, អំពើសាហាវយង់ឃ្នង។

អាវ្យធម៌ *ន.* (សំ.) ធម៌ដែលនាំឱ្យកើតសេចក្ដីសុខចម្រើន; ធម៌របស់អរិយជន, ទំនៀមសណ្ដាប់ល្អ; សណ្ដាប់ធ្នាប់រៀបរយ, បែបបទរៀបរយ។

📖 **អនារ្យប្រទេស ពាក្យផ្ទុយ អារ្យប្រទេស**

អនារ្យប្រទេស ន. (សំ.) ប្រទេសមិនចម្រើន, ប្រទេសឥតរបៀប។

អារ្យប្រទេស ន. (សំ.) ប្រទេសរីកចម្រើន, ប្រទេសមានរបៀប។

📖 **អនាលយ័ ពាក្យផ្ទុយ អាលយ័**

អនាលយ័ ន. (ឃ.សំ.ក្ល.) ដំណើរឥតលំនៅ; អ្នកដែលឥតលំនៅ, អ្នកដែលឥតផ្ទះ, អ្នកដែលឥតអាល័យ; ដំណើរអស់បំណង, ដំណើរអស់អាល័យ, ដំណើរអស់សេចក្តីប្រាថ្នា; ព្រះនិព្វាន។

អាលយ័ ន. (ឃ.សំ.ក្ល.) លំនៅ, ផ្ទះលំនៅ; សេចក្តីជាប់ចិត្ត, ការក្តួចកាន់, ដំណើរនឹកឆ្ពោះទៅរកដោយសេចក្តីជាប់ចិត្ត; តណ្ហា។

📖 **អនាសាស ពាក្យផ្ទុយ អាសាស**

អនាសាស ន. (ឃ.សំ.) ទីដែលឥតមនុស្សនៅ; វត្តដែលគេបោះបង់ចោលឥតមានបព្វជិតនៅ, អារាមដែលគេបោះបង់ចោលឥតមានបព្វជិតនៅ។

អាសាស ន. (ឃ.សំ.) ទីនៅ, លំនៅ, ផ្ទះ, ផ្ទះលំនៅ; វត្ត; ការនៅគ្រប់គ្រង។

📖 **អនាសវៈ ពាក្យផ្ទុយ អាសវៈ**

អនាសវៈ នុ. ឬ ន. (ឃ.ក្ល.) ដែលមិនមានអាសវៈ; អ្នកដែលឥតកិលេសជាគ្រឿងត្រាំក្នុងសន្តាន (អរហន្ត)។

រសេវៈ *ន.* (**ប.ក្ត.**) គ្រឿងត្រាំ; ទឹកតម្រាំ; ទឹកដម; ស្រាត្រាំ គឺសុរាឬមេរ័យកើតពីទឹកអំពៅឬទឹកឃ្មុំ, ទឹកឆ្មោតជាដើមដែលត្រាំគ្រឿងផ្សំផ្សេងៗ; គ្រឿងជ្រក់, ទឹកជ្រក់; គ្រឿងសៅហ្មង, ហេតុមោះហ្មង; ឧបទ្រព, ចង្រៃ។

📖 អនិដ្ឋ ពាក្យផ្ទុយ ឥដ្ឋ

អនិដ្ឋ *គុ.* (**ប.**) ដែលមិនគួរប្រាថ្នា, ដែលមិនត្រូវចិត្ត។

ឥដ្ឋ *ន.* (**ប.**) ដែលគួរប្រាថ្នា, ដែលត្រូវចិត្ត, ដែលពេញចិត្ត។

📖 អនិដ្ឋកម្ម ពាក្យផ្ទុយ ឥដ្ឋកម្ម

អនិដ្ឋកម្ម *ន.* (**ប.**) អំពើដែលមិនត្រូវចិត្ត, កិច្ចការដែលមិនត្រូវចិត្ត។

ឥដ្ឋកម្ម *ន.* (**ប.**) អំពើដែលត្រូវចិត្ត, កិច្ចការដែលត្រូវចិត្ត។

📖 អនិដ្ឋារម្មណ៍ ពាក្យផ្ទុយ ឥដ្ឋារម្មណ៍

អនិដ្ឋារម្មណ៍ *ន.* (**ប.ក្ត.**) អារម្មណ៍ដែលមិនគួរប្រាថ្នា, អារម្មណ៍ដែលទាស់ចិត្ត។

ឥដ្ឋារម្មណ៍ *ន.* (**ប.ក្ត.**) អារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នា, អារម្មណ៍ដែលត្រូវចិត្ត, អារម្មណ៍ដែលចាប់ចិត្ត។

📖 អនិស្សរ ពាក្យផ្ទុយ ឥស្សរ

អនិស្សរ *គុ.* ឬ *ន.* (**ប.**) ដែលមិនមែនជាធំ; អ្នកដែលមិនមែនជាធំលើគេ,

ចិត្តដែលមិនមែនជាធំលើរូបកាយ។

ឥស្សរ *គុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ឥស្សរ។

📖 **អនិស្សរជន ពាក្យផ្ទុយ ឥស្សរជន**

អនិស្សរជន *ន.* (ឋា.) ជនដែលមិនមែនជាធំលើគេ, បុគ្គលដែលមិនមែនជាធំលើគេ។

ឥស្សរជន *ន.* (ឋា.) ជនជាឥស្សរៈ, បុគ្គលជាឥស្សរៈ (អ្នកធំ)។

📖 **អនិស្សរបុគ្គល ពាក្យផ្ទុយ ឥស្សរបុគ្គល**

អនិស្សរបុគ្គល *ន.* (ឋា.) បុគ្គលដែលមិនមែនជាធំលើគេ។

ឥស្សរបុគ្គល *ន.* (ឋា.) បុគ្គលជាឥស្សរៈ (អ្នកធំ)។

📖 **អនិស្សរ ពាក្យផ្ទុយ ឥស្សរ**

អនិស្សរ *គុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលមិនមែនជាធំ; ស្ត្រីអ្នកដែលមិនមែនជាធំលើគេ, ចិត្តដែលមិនមែនជាធំលើរូបកាយ។

ឥស្សរ *គុ.* ឬ *ន.* (ឋា.) ដែលជាធំ; ស្ត្រីអ្នកដែលជាធំលើគេ, ចិត្តដែលជាធំលើរូបកាយ។

📖 **អនុត្តរ ពាក្យផ្ទុយ ឧត្តរ**

អនុត្តរ *គុ.* (ឋា.សំ.) ដែលប្រសើរជុត, ដែលឥតមានអ្វីស្មើ។

ឧត្តរ *ន.* ឬ *ន.* (ឥ.) ខ្ពស់; លើ; ឆ្វេង; ក្រោយ; ខាងលើ; ខាងខ្ពស់; ខាងជើង; ខាងឆ្វេង; ខាងចុង; ខាងក្រោយ។

📖 **អនុបការ　　ពាក្យផ្ទុយ　　ឧបការ**

អនុបការ *គុ.* (ឥ.ស័.) ដែលមិនមានឧបការ; ដែលមិនមែនជាឧបការ។

ឧបការ *ន.* (ឥ.) ការទំនុកបម្រុង, ការផ្គត់ផ្គង់, ការផ្គុងផ្តើម; ការអនុលោមតាម; ប្រយោជន៍, គុណប្រយោជន៍។

📖 **អនុបចារ　　ពាក្យផ្ទុយ　　ឧបចារ**

អនុបចារ *គុ.* (ឥ.ស័.) ដែលមិនមានឧបចារ; ដែលឥតព្រំជាសម្គាល់។

ឧបចារ *ន.* (ឥ.ស័.) ការចូលជិត; ទីជិត; ព្រំ; ខេត្ត។

📖 **អនុបត្ថម្ភ　　ពាក្យផ្ទុយ　　ឧបត្ថម្ភ**

អនុបត្ថម្ភ *គុ.* (ឥ.) ដែលឥតសេចក្តីទំនុកបម្រុង :

❖ មនុស្សអនុបត្ថម្ភ។

ឧបត្ថម្ភ *ន.* (ឥ.) ការទំនុកបម្រុង, គ្រឿងទំនុកបម្រុង; ការទល់ទ្រ, គ្រឿងទល់ទ្រ; ពំនាក់, ទីពំនាក់, គ្រឿងពីងផ្អែក, បង្អែក :

❖ មានឧបត្ថម្ភ។

📖 **អនុបត្ថម្ភក　　ពាក្យផ្ទុយ　　ឧបត្ថម្ភក**

អនុបត្ថម្ភក *ន.* (ឋា.) ដែលមិនមានអ្នកទំនុកបម្រុង :

❖ មនុស្សអនុបត្ថម្ភក។

ឧបត្ថម្ភក *ន.* (ឋា.) អ្នកទំនុកបម្រុង; អ្នកទល់ទ្រ, អ្នកគាំទ្រ; អ្នកដែលជាទីពឹងផ្អែក, អ្នកដែលជាទីពំនាក់ :

❖ ខ្ញុំមានបងប្រុសជាឧបត្ថម្ភក។

🕮 អនុបទេស ពាក្យផ្ទុយ ឧបទេស

អនុបទេស *នុ.* (ឋា.សំ.) ដែលឥតឧបទេស គឺដែលឥតបានស្តាប់ដំបូន្មាន, ដែលឥតបានស្តាប់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ, ដែលឥតបានស្តាប់ការពន្យល់ឡើង :

❖ មនុស្សអនុបទេស (ប្រើជា និរុបទេស ក៏បាន)។

ឧបទេស *ន.* (ឋា.) ការពន្យល់, ការណែនាំ, ការឱ្យនិយឱ្យទំនង; ការបញ្ចេះ, ការប្រៀនប្រដៅ :

❖ ឱ្យឧបទេស

❖ ធ្វើតាមឧបទេសរបស់គ្រូ។

🕮 អនុបទ្រូព ពាក្យផ្ទុយ ឧបទ្រូព

អនុបទ្រូព *នុ.* (សំ.ភ្ហ.) ដែលឥតឧបទ្រូព :

❖ ផ្ទះអនុបទ្រូព។

ឧបទ្រព *ន.* (**សំ.ក្ល.**) ចង្រៃ; អពមង្គល; គ្រោះកាច, ភ័យ, អន្តរាយដែលកើតមានក្នុងបច្ចុប្បន្នទាន់ភ្នែក; ហេតុអាក្រក់ :

❖ មានឧបទ្រព។

📖 អនុបធិ ពាក្យផ្ទុយ ឧបធិ

អនុបធិ *នុ.* (**ឃ.សំ.**) ដែលឥតឧបធិ គឺដែលឥតកិលេស។

ឧបធិ *ន.* (**ឃ.សំ.**) កិលេស, កិលេសជាគ្រឿងទាក់ទិន; ដំណើរឆបោក, ការប្រវញ្ចៃ, ការបញ្ឆោត; កិរិយាកោងកាច។

📖 អនុបភោគ ពាក្យផ្ទុយ ឧបភោគ

អនុបភោគ *នុ.* (**ឃ.សំ.**) ដែលឥតគ្រឿងឧបភោគ :

❖ មនុស្សអនុបភោគ។

ឧបភោគ *ន.* (**ឃ.សំ.**) គ្រឿងសម្រាប់ប្រើប្រាស់ជិតខ្លួន :

❖ មានគ្រឿងឧបភោគនិងគ្រឿងបរិភោគគ្រប់គ្រាន់។

📖 អនុបមា ពាក្យផ្ទុយ ឧបមា

អនុបមា (**ឃ.សំ.**) *នុ.* ដែលឥតឧបមា, ដែលឥតមានអ្វីប្រៀបផ្ទឹមបាន។

ឧបមា *ន.* (**ឃ.សំ.**) សេចក្តីប្រៀប, សេចក្តីប្រៀបធៀប, ការប្រៀបប្រដូច, ការប្រដូច, ការប្រៀបផ្ទឹម, ការទាញយកដំណើរមកប្រៀប, ការទាញយក

ហេតុជាដើមមកប្រៀប, ការទាញយកហេតុជាដើមមកប្រដូចឱ្យងាយយល់។

📖 អនុបមេយ្យ ពាក្យផ្ទុយ ឧបមេយ្យ

អនុបមេយ្យ *គុ.* (**ឋា.សំ.**) ដែលឥតឧបមេយ្យ (ប្រើជា អនុបមេយ្យ ក៏បាន)។

ឧបមេយ្យ *គុ.* (**ឋា.សំ.**) ដែលគួរប្រៀបធៀបគ្នាបាន, ដែលអាចប្រៀបធៀបគ្នាបាន។

📖 អនុបនាទ ពាក្យផ្ទុយ ឧបនាទ

អនុបនាទ *ន.* (**ឋា.សំ.**) អ្នកដែលមិនពោលតិះដៀល; អ្នកដែលឥតដំណៀល; អ្នកនៅស្ងៀមជាកណ្តាល; ការមិនពោលតិះដៀល; ការអត់ធ្មត់នៅស្ងៀម។

ឧបនាទ *ន.* (**ឋា.សំ.**) ការពោលតិះដៀល, ការពោលទោស; ពាក្យតិះដៀល, ពាក្យពោលទោស។

📖 អនុបនាទិន ពាក្យផ្ទុយ ឧបនាទិន

អនុបនាទិន *ន.* (**សំ.**) អ្នកដែលមិនពេញចិត្តនឹងការពោលតិះដៀល, អ្នកដែលមិនចេះនិយាយតិះដៀលគេ; អ្នកដែលសុខចិត្តនៅស្ងៀមមិនស្តីថាទៅលើអ្នកណា។

ឧបនាទិន *ន.* (**សំ.**) អ្នកដែលហៃខាងការនិយាយតិះដៀលគេ; អ្នកនិយាយពាក្យឧបវាទ។

📖 អនុបសាគិនី ពាក្យផ្ទុយ ឧបសាគិនី

អនុបសាគិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលមិនពេញចិត្តនឹងការពោលតិះដៀល, ស្ត្រីអ្នកដែលមិនចេះនិយាយតិះដៀលគេ; ស្ត្រីអ្នកដែលសុខចិត្តនៅស្ងៀមមិនស្តីថាទៅលើអ្នកណា។

ឧបសាគិនី ន. (ឃ.) ស្ត្រីអ្នកដែលហៃខាងការនិយាយតិះដៀលគេ; ស្ត្រីអ្នកនិយាយពាក្យឧបវាទ។

📖 អនុបសាធី ពាក្យផ្ទុយ ឧបសាធី

អនុបសាធី ន. (ឃ.) អ្នកដែលមិនពេញចិត្តនឹងការពោលតិះដៀល, អ្នកដែលមិនចេះនិយាយតិះដៀលគេ; អ្នកដែលសុខចិត្តនៅស្ងៀមមិនស្តីថាទៅលើអ្នកណា។

ឧបសាធី ន. (ឃ.) អ្នកដែលហៃខាងការនិយាយតិះដៀលគេ; អ្នកនិយាយពាក្យឧបវាទ។

📖 អនុបសគ្គ ពាក្យផ្ទុយ ឧបសគ្គ

អនុបសគ្គ គុ. (ឃ.) ដែលមិនមានឧបសគ្គ គឺដែលមិនមានហេតុទើសទាក់។

ឧបសគ្គ ន. (ឃ.) ឧបទ្រព, ចង្រៃ; គ្រឿងទើសទាក់, គ្រឿងជំទាស់, គ្រឿងរារាំងដំណើរ។

📖 **អនុបសម្បន្ន ពាក្យផ្គុំ ឧបសម្បន្ន**

អនុបសម្បន្ន *នុ.* ឬ *ន.* (ឋ.សំ.) ដែលមិនទាន់បានដល់ថ្នាក់ខ្ពស់; អ្នកដែលមិនមែនជាឧបសម្បន្ន គឺសាមណេរនិងបុរសជាគ្រហស្ថ។

ឧបសម្បន្ន *នុ.* ឬ *ន.* (ឋ.សំ.) ដែលបានឧបសម្បទាហើយ; សាមណេរដែលបានឧបសម្បទាហើយ (ភិក្ខុ)។

📖 **អនុឋានិន្ទ្រិក ពាក្យផ្គុំ ឧឋានិន្ទ្រិក**

អនុឋានិន្ទ្រិក *នុ.* (ឋ.) ដែលមិនមានវិញ្ញាណចូលអាស្រ័យនៅ។

ឧឋានិន្ទ្រិក *នុ.* (ឋ.) ដែលមានវិញ្ញាណចូលអាស្រ័យនៅ។

📖 **អនុឋានិសេសនិព្វាន ពាក្យផ្គុំ ឧឋានិសេសនិព្វាន**

អនុឋានិសេសនិព្វាន *ន.* (ឋ.) និព្វានឥតសេសសល់រូបរាង, ខន្ធនិព្វាន។

ឧឋានិសេសនិព្វាន *ន.* (ឋ.) ការរលត់កិលេសនៅសល់ខន្ធ គឺការបានសម្រេចអរហត្តផល (ហៅ *សឧបាទិសេសនិព្វាន* ឬ *កិលេសនិព្វាន* ក៏បាន)។

📖 **អនុឋានិសេសបរិនិព្វាន ពាក្យផ្គុំ ឧឋានិសេសបរិនិព្វាន**

អនុឋានិសេសបរិនិព្វាន *ន.* (ឋ.) បរិនិព្វានឥតសេសសល់រូបរាង, ខន្ធនិព្វាន។

ឧឋានិសេសបរិនិព្វាន *ន.* (ឋ.) ការរលត់កិលេសនៅសល់ខន្ធ គឺការបានសម្រេចអរហត្តផល។

📖 **អនេក** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឯក**

អនេក *គុ.* (ឥ.សំ.) មិនមែនតែមួយ គឺច្រើនដែលរាប់ពុំបាន, ប្រមាណពុំអស់។

ឯក *សំខ្យា* (ឥ.សំ.) មួយ; ម្នាក់។

📖 **អនេសនៈ** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឯសនៈ**

អនេសនៈ *ន.* (ឥ.ភ្ន.) ការស្វែងរកពុំត្រូវតាមធម៌, ការស្វែងរកពុំត្រូវតាមបែបបទ។

ឯសនៈ *ន.* (ឥ.ភ្ន.) ការស្វែងរក។

📖 **អនេសនា** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឯសនា**

អនេសនា *ន.* (ឥ.ភ្ន.) ការស្វែងរកពុំត្រូវតាមធម៌, ការស្វែងរកពុំត្រូវតាមបែបបទ។

ឯសនា *ន.* (ឥ.) ការស្វែងរក។

📖 **អនោកាស** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឱកាស**

អនោកាស *គុ.* (ឥ.) ដែលមិនមានឱកាស :

❖ ពេលអនោកាស។

ឱកាស *ន.* (ឥ.) ហេតុ, ការណ៍; ស្ថាន, ទី, ទីទំនេរ, ចន្លោះ; វេលា, វេលាទំនេរ, ពេលស្រួល; ផ្លូវ, ទំនង; សិទ្ធិជោគ; ការនិយម, ការអនុលោម;

សេចក្តីអនុញ្ញាតឱ្យ; ការយល់ព្រមតាម។

📖 **អនោតត្ត** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឱតត្ត**

អនោតត្ត *ន.* (**ឋា.**) ឈ្មោះស្រះធំឬបឹងធំមួយក្នុងពួកស្រះធំឬបឹងធំដែលហៅមហាស្រះទាំង៧ក្នុងទីប្រជុំភ្នំហិមពាន្ត :

❖ ស្រះអនោតត្តមានទឹកថ្លាឆ្ងាញ់គួរឱ្យនឹកចង់ផឹកចង់ងូត។

ឱតត្ត *ន.* (**ឋា.**) ស្រះធំមានទឹកត្រូវកម្តៅថ្ងៃ។

📖 **អនោម** **ពាក្យផ្ទុយ** **ឱម**

អនោម *គុ.* (**ឋា.សំ.**) ដែលមិនថោកទាប, ដែលមិនទន់ទាប, ដែលមិនថយថោក, ដែលមិនមែនល្អាក់ល្អម (លើសលែង, ប្រសើរ, ថ្លៃថ្លា, ខ្ពង់ខ្ពស់)។

ឱម! *ន.* ឬ *ឧ.* (**សំ.**) ពាក្យសង្ខេបជាបទសន្ធិនៃអក្សរពាតួ គឺ អ.ឧ.ម., អ + ឧ > ឱ + ម > ឱម ឬ ឱ៎; អ. គឺ **ឥស្សុ**, ឧ. គឺ **សិវៈ**, ម. គឺ **ព្រហ្ម**; ជាត្រៃសរណៈរបស់ពួកព្រាហ្មណិកសម្រាប់បញ្ចេញវចីភេទ គោរពចំពោះទេវតាសក្តិសិទ្ធិ៣អង្គ គឺ ព្រះ**ឥស្សុ**, ព្រះ**ឥស្សរ**, ព្រះ**ព្រហ្ម**; ប្រើរៀងក្នុងខាងដើមបទវេទ, មន្តនិងសេចក្តីសូត្រផ្សេងៗ, ប្រើជាពាក្យបន្តឹសូមពរសូមជ័យស្រីសួស្តីឬប្រកាសជ័យជម្នះ (ត្រូវគ្នានឹងពាក្យ **ជយោ!**) ក៏មាន, ប្រើជាពាក្យបន្តឹទទួលអំណរ (ត្រូវគ្នានឹងពាក្យ **សាធុ!**) ក៏មាន។ ខ្មែរសម័យបុរាណ

ប្រើជា ខ្ញុំ! ឬ ខ្ញ! តាមបែបដើម, លុះចំណេរកាលតមកច្រើនប្រើក្លាយជា ខ្ញុ (អ្នុ), សម្រាប់រៀងក្នុងខាងដើមមន្តអាគម។ ខ្ញុំ > ខ្ញុ ក៏មាន; ខ្មែរក្នុងអបរសម័យច្រើនប្រើ ខ្ញុ ជាបរិវារសព្ទរបស់ ខ្ញុ, និយាយថា ខ្ញុខ្ញុ។ ពួកពុទ្ធសាសនិកក្នុងអបរសម័យរៀងមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះយកពាក្យ ខ្ញុំ! មកប្រើជា រត្នត្រ័យសង្ខេប គឺ អ.ខ.ម. ដូចបែបដើមដែរ ប៉ុន្តែសំដៅសេចក្តីថា អ. គឺអរហំសម្មាសម្ពុទ្ធ, ខ. គឺឧត្តមធម៌, ម. គឺមហាសង្ឃ (ព្រះពុទ្ធ, ព្រះធម៌, ព្រះសង្ឃ); នមស្ការថា ឧភោ ខ្ញុំសូ! សូមនមស្ការចំពោះ អ.ខ.ម. គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ! ឬថា ឧភោ ខ្ញុំរតនត្តយសូ! សូមនមស្ការចំពោះ អ.ខ.ម. រត្នត្រ័យគឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ!។

📖 អនោមសត្ត ពាក្យផ្ទុយ ឱមសត្ត

អនោមសត្ត *ន.* (ឃ.) សត្តប្រសើរ។

ឱមសត្ត *ន.* (ឃ.) សត្តថោកទាប។

📖 អនោមកសត្ត ពាក្យផ្ទុយ ឱមកសត្ត

អនោមកសត្ត *ន.* (ឃ.) សត្តប្រសើរ។

ឱមកសត្ត *ន.* (ឃ.) សត្តថោកទាប។

📖 អនោមសត្វ ពាក្យផ្ទុយ ឱមសត្វ

អណោមសត្វ *ន.* (ឃ.) សត្វប្រសើរ។

ឱមសត្វ *ន.* (ឃ.) សត្វថោកទាប។

📖 **អណោមកសត្វ ពាក្យផ្ទុយ ឱមកសត្វ**

អណោមកសត្វ *ន.* (ឃ.) សត្វប្រសើរ។

ឱមកសត្វ *ន.* (ឃ.) សត្វថោកទាប។

📖 **អន្ធញ្ឆេប៉ប៉ក ពាក្យផ្ទុយ អន្ធញ្ឆេមក្តាំ, អន្ធញ្ឆេស្មើ**

អន្ធញ្ឆេប៉ប៉ក *ន.* អន្ធញ្ឆេត្បាញដោយអំបោះអន្ទងសចាក់ខ្មៅសាច់គ្រើមៗ។

អន្ធញ្ឆេមក្តាំ *ន.* អន្ធញ្ឆេត្បាញចាក់ជាក្រឡាបួនជ្រុងល្អិតៗលាយពណ៌ក្រហមនិងខ្មៅឆ្លាស់គ្នាស្រដៀងនឹងសម្បុរគ្រាប់អង្រែមអង្រែមទុំ។

អន្ធញ្ឆេស្មើ *ន.* អន្ធញ្ឆេត្បាញចម្រុះពណ៌អំបោះឬសូត្រចាក់និងអន្ទងខុសគ្នាប៉ុន្តែស្មើភាគគ្នាឬត្បាញចាក់និងអន្ទងលាយសូត្រនិងអំបោះឆ្លាស់ពីរសរសៃៗស្មើគ្នា។

📖 **អលសភាព ពាក្យផ្ទុយ ឥរិយភាព, ឧយ្យោមភាព**

អលសភាព *ន.* (ឃ.សំ.ភ្ន.) ភាពនៃបុគ្គលខ្ជិលច្រអូស, អំពើច្រអូស, ការទម្រន់មិនចង់អើពើនឹងកិច្ចការទាំងពួង, ការកៀចមិនចង់អើពើនឹងកិច្ចការទាំងពួង។

ឥរិយភាព *ន.* (ឃ.សំ.ភ្ន.) ភាពនៃសេចក្តីព្យាយាម, ភាពនៃសេចក្តីខំប្រឹង,

ឧយ្យាមភាព។

ឧយ្យាមភាព *ន.* (ប.សំ.ក្ល.) ភាពនៃសេចក្តីព្យាយាម, ភាពនៃសេចក្តីខំប្រឹង, វីរិយភាព។

📖 អាគន្តុកវត្ត ពាក្យផ្ទុយ អាទាសិកវត្ត

អាគន្តុកវត្ត *ន.* (ប.) វត្តដែលភិក្ខុសាមណេរអ្នកនៅក្នុងអាវាសត្រូវធ្វើចំពោះភិក្ខុសាមណេរជា អាគន្តុកៈ។

អាទាសិកវត្ត *ន.* (ប.) កិច្ចវត្តដែលអាគន្តុកភិក្ខុត្រូវធ្វើចំពោះ អាទាសិកភិក្ខុ។

📖 អាគន្តុកភិក្ខុ, អារញ្ញកភិក្ខុ ពាក្យផ្ទុយ អាទាសិកភិក្ខុ

អាគន្តុកភិក្ខុ *ន.* (ប.) ភិក្ខុអ្នកមករក។

អារញ្ញកភិក្ខុ *ន.* (ប.) ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងព្រៃ។

អាទាសិកភិក្ខុ *ន.* (ប.) ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងវត្ត។

📖 ឧបច្ឆេទកកម្ម ពាក្យផ្ទុយ ឧបត្ថម្ភកកម្ម

ឧបច្ឆេទកកម្ម *ន.* (ប.) អកុសលកម្មពីព្រេងនាយដែលអន្ទោលជាប់តាមមកចេញមុខឱ្យផលផ្តាច់ជីវិត។

ឧបត្ថម្ភកកម្ម *ន.* (ប.) កុសលកម្មពីព្រេងនាយដែលចេញមុខទំនុកបម្រុងឱ្យបានសេចក្តីសុខចម្រើន។

📖 ឧបជ្ឈាយ៍មាន់ ពាក្យផ្ទុយ ឧបជ្ឈាយ៍អណ្តើក

ឧបជ្ឈាយ៍មាន់ *ន.* ឧបជ្ឈាយ៍ដូចជាមេមាន់។

ឧបជ្ឈាយ៍អណ្តើក *ន.* ឧបជ្ឈាយ៍ណាដែលគ្រាន់តែបំបួសកុលបុត្រមកហើយក៏បោះបង់ចោលមិនបីបាច់រក្សា, អ្នកប្រាជ្ញលោកពោលដោយឧបមាថា ឧបជ្ឈាយ៍នោះឯងដូចជាមេអណ្តើកដែលគ្រាន់តែបញ្ចេញស៊ុត ហើយក៏កកាយដីលុបកប់ស៊ុតហើយបោះបង់ចោលឥតនឹកនាដូច្នោះដែរ; លទ្ធិពុទ្ធពោលថា ទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយឧបជ្ឈាយ៍នោះក៏ឈ្មោះថាជា ឧបជ្ឈាយ៍នៃកុលបុត្រនោះហើយ, កាលបើកុលបុត្រនោះបានស្គាល់ថាជាឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្លួនក៏ត្រូវតែកុលបុត្រនោះជា ភគវតិ ឬ ភគវតិនិ ចំពោះឧបជ្ឈាយ៍នោះដែរ។

📖 ឧបត្ថម្ភកកម្ម ពាក្យផ្ទុយ ឧបឃាតកកម្ម, ឧបបីឡកកម្ម

ឧបត្ថម្ភកកម្ម *ន.* (ឋា.) កុសលកម្មពីព្រេងនាយដែលចេញមុខទំនុកបម្រុងឱ្យបានសេចក្តីសុខចម្រើន។

ឧបឃាតកកម្ម *ន.* (ឋា.) អំពើប្រហារជីវិតគេ។

ឧបបីឡកកម្ម *ន.* (ឋា.) អកុសលកម្មពីព្រេងនាយដែលជាប់តាមមកផ្តល់បៀតបៀនឱ្យបាននូវសេចក្តីទុក្ខលំបាកវិនាសទ្រព្យធនជាដើម។

📖 **ឧភតោ ពាក្យផ្ទុយ ឯកតោ**

ឧភតោ *គ.* (ឋា.) ទាំងពីរ, ខាងទាំងពីរ, ទាំងពីរខាង, អំពីខាងទាំងពីរ, តាមខាងទាំងពីរ។

ឯកតោ *គ.* (ឋា.) ខាងម្ខាង, តែម្ខាង, ខាងម្នាក់; ជាមួយ, ជាមួយគ្នា, ដំណាលគ្នា។

📖 **ឧភតោឆារ ពាក្យផ្ទុយ ឯកតោឆារ**

ឧភតោឆារ *ន.* (ឋា.) ដែលមានមុខមុតទាំងពីរខាង :

❖ សស្ត្រាឧភតោធារ។

ឯកតោឆារ *ន.* (ឋា.) ដែលមានមុខតែម្ខាង :

❖ សស្ត្រាឯកតោធារ។

📖 **ឧភតោសុទ្ធិ ពាក្យផ្ទុយ ឯកតោសុទ្ធិ**

ឧភតោសុទ្ធិ *ន.* (ឋា.) បរិសុទ្ធិទាំងពីរខាង។

ឯកតោសុទ្ធិ *ន.* (ឋា.) បរិសុទ្ធិតែខាងម្ខាង, បរិសុទ្ធិតែអ្នកម្ខាង។

📖 **អ្នកក្រ ពាក្យផ្ទុយ អ្នកមាន**

អ្នកក្រ *ន.* ជនដែលក្រទ្រព្យ។

អ្នកមាន *ន.* អ្នកដែលមានទ្រព្យច្រើន។

សូមគោរពប្រគេនដូនជីឈឺចំពោះ

ព្រះតេជព្រះគុណ សម្តេច ទ្រង់ ឯកឧត្តម ឧកញ៉ា លោកជំទាវ បញ្ញវន្ត លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និស្សិតទាំងអស់គោរពមេត្តាជួយកែតម្រូវអត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស អក្ខរាវិរុទ្ធ ខ្ចីមសារក្នុងគំនិតស្តាបនាបសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា តាមការគួរដោយក្តីអនុគ្រោះ!

ទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទសូមគោរពផ្តែងអំណរព្រះគុណ អរគុណ និងកតញ្ញូកតវេទិតាធម៌យ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត!

ចំពោះទឹកព្រះទ័យនិងទឹកចិត្តប្រកបដោយកុសលចេតនាជ្រះថ្លា!

ទូរស័ព្ទលេខ : **០១២ ៦២ ៧០ ៧០**

: **០៩២ ៤៧ ៦៦ ២២**

គន្ថនិទ្ទេស

១- អ៊ៀវ-កើស ភាសាខ្មែរ

២- ហ៊ីង-ជីប្បច្ឆិ អត្ថាធិប្បាយវចនានុក្រមច្បាប់

៣- ឆាលីវេយ្យាករណ៍ ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ព.ស.២៥៤៤

៤- សង្ខានុក្រមពាក្យច្បាប់និងរដ្ឋបាល (អង់គ្លេស-បារាំង-ខ្មែរ)

៥- វចនានុក្រមអក្ខរាទរុទ្ធនៃភាសាខ្មែរ ការផ្សាយនៃវិទ្យាស្ថានភាសាជាតិ

៦- វចនានុក្រមខ្មែរ KHMER DICTIONARY ការផ្សាយបណ្ណាគារអង្គរធំ ព.ស.២៥៥៥ គ.ស.២០១១

៧- ជួន-ណាត វចនានុក្រមខ្មែរ ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ពោះពុម្ពត្រាទី៥ ព.ស.២៥១១- ២៥១២ គ.ស.១៩៦៧-១៩៦៨។

៨- ច័ន្ទ សំណាព្ធ (១៩៩៩) ឥដ្ឋមានន័យ អវឥដ្ឋមានន័យ និងបរិភោគុរបស់ទាសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ

៩- ច័ន្ទ សំណាព្ធ (២០០២) តោលការណ៍នៃការបង្កើតពាក្យនិងកម្ចីពាក្យ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ

១០- ច័ន្ទ សំណាព្ធ (២០០៣) ឆាតុវេយ្យាករប្រើសម្រាប់បង្កើតពាក្យក្នុងភាសាខ្មែរ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ

១១- ច័ន្ទ សំណាព្ធ (២០០៦) ការកំណត់ប្រតែងពាក្យក្នុងភាសាខ្មែរ : ឆ្នាទីនៃបុរេបទ ការ និងឆ្នាតំដែក [-អ៊ម/ណា-] / [-អ៊ីម/ន-] សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ។

ស្មៀវភៅដែលរៀបរៀងនិងចេញផ្សាយដោយទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ

ទូច-តឺមស្រ៊ាង

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

១- ពុទ្ធភាសិត

២- សទ្ទានុក្រមសទិសន័យ

៣- សទ្ទានុក្រមពាក្យទំនឹមបុរាណ

៤- សទ្ទានុក្រមពន្យល់ពាក្យនិងកំណាព្យ

៥- សទ្ទានុក្រមរបៀបប្រើពាក្យ

៦- សទ្ទានុក្រមសទិសស្វរ

៧- សទ្ទានុក្រមពាក្យថ្មី

៨- សទ្ទានុក្រម រ

៩- សទ្ទានុក្រមពាក្យផ្ទុយ

ជីវប្រវត្តិ

ខ្ញុំ **ឡូច-តីហុង្ស** កើតនៅឆ្នាំ១៩៧៤ នៅក្នុងភូមិកាប៉ូ ឃុំអូរឫស្សី
ស្រុកក្រចេះ ខេត្តក្រចេះ ជាកូនទី៥ ក្នុងចំណោមបងប្អូនប្រុសស្រី៦នាក់ ស្រី៤ ប្រុស២

ឪពុកឈ្មោះ **ឡុ-យេន** ស្លាប់

ម្តាយឈ្មោះ **អ៊ុ-ហាស** ស្លាប់

ការសិក្សា

២០០៩ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ នៅសាកលវិទ្យាល័យខេមរៈ
២០០៧ បរិញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេស នៅសាកលវិទ្យាល័យបៀលព្រាយ
២០០៣ សញ្ញាបត្រពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ នៅពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ
២០០១ សញ្ញាបត្រពុទ្ធិកមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យសម្តេច **ជួន-ណាត**
១៩៩៦ ពុទ្ធិកបឋមសិក្សាវត្តសុន្ទរវង្ស ឃុំក្រចេះ ស្រុកក្រចេះ ខេត្តក្រចេះ
១៩៨០ សាលាបឋមសិក្សាភូមិកាប៉ូ ឃុំអូរឫស្សី ស្រុកក្រចេះ ខេត្តក្រចេះ

មុខតំណែងនិងការងារ

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរនៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
សមាជិកគណៈកម្មការវិទ្យាសាខ្មែរនៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
សមាជិកគណៈកម្មការនៃការបង្កើតពាក្យនិងកម្ចីពាក្យនៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
សមាជិកគណៈកម្មការអក្ខរាវិរុទ្ធនិងអំណានៃទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
សមាជិកក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកនៃវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
ប្រធានសមាគមគ្រូបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រនិងវប្បធម៌ខ្មែរនៃវត្តខ្ចណ្ឌាលោម

ISBN-13 : 978-99963-705-8-8